

Kó kis'iìn jñà x̣iṭa xi tsibíxáya-ḷa Jesús

'Én xi kitsjaà Jesús nga ɨskan kjoí Inim̄ Tsjeè-l̄a Nainá

1 ¹Ngaji Na'èn Teófilo, jè xojon xi 'an kiskii ítjòn-lè, k'oaá kixan-lè ngats'iì kjoa xi kis'iìn ko xi tsakóya Jesús kóni nga tsibíts'ia nga kisixá ²skanda jè nachrjein k'e nga Nainá kiiko ijngod k'a-ne ján ngajmii. K'e nga tikj'eè fi-ne ján ngajmii, jè nga'nó-l̄a Inim̄ Tsjeè-l̄a kisikjeén nga jaajjìn x̣iṭa xi tsibíxáya-l̄a nga kitsjaà-l̄a kjotíxoma mé xá xi s'ín. ³K'e nga k'en ko nga jaáya-l̄a it'aà ts'e kjobiyaà nguì ichán nachrjein tsibijna isa; kjìn k'a tsakó-l̄a yijo-l̄a jñà x̣iṭa-l̄a ko kjìn skoya kjoa kis'iìn nga kixi kjoa nga tijnakon. Tikoaá tsakóya-l̄a x̣iṭa-l̄a kós'ín otíxoma Nainá.

⁴K'e nga tijnako x̣iṭa-l̄a k'oaá s'ín kitsjaà-l̄a okixi, kitsò-l̄a: —Kì tà chjà bitjojñod naxandá Jerusalén. Chíña kjoaa skanda k'e nga kitjojen kjondaà xi tsjá Na'èn-na koni s'ín kitsjaà tso'ba. Jyeé k'oas'ín kixan-nò nga sa ítjòn. ⁵Kixí kjoa, jè Juan, nandá kis'iìn-ne bautizar x̣iṭa. Tanga jñd, machraña nachrjein nga ko Inim̄ Tsjeè-l̄a Nainá koma-nò bautizar.

Kíí komà k'e nga kii mijìn ijngod k'a-ne Jesús ján ngajmii

⁶Jñà x̣iṭa xi títsajnakó Jesús, kiskònangui-l̄a, kitsò-l̄a: —Na'èn, xi ji otíxoma-nájen, jñà nachrjein koi, ¿a sikíjnandeí ijngod k'a-ne naxandá Israel nga ta jè tajngod kotíxoma-l̄a yijo-l̄a?

⁷Jesús kitsò:

—Mìtsà jñd oko-nò nga jchaa nachrjein; ta jngod Na'èn-ná beè kó s'ín kosòn-l̄a xi kjotíxoma ts'e. ⁸Tanga k'e nga kitjojen-nè-nò jè Inim̄ Tsjeè-l̄a Nainá, tjoé-nò nga'nó-l̄a. Jñd

kénojmí-là xitá xi it'aà ts'an i Jerusalén, kóhokji nga kijndà nangui Judea ko Samaria, skanda ñánda fehet'aà-ne isò'nde.

⁹K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitjámijìn i'nga nga kiiko ìjngod k'a Nainá ján ngajmii ko jñà xitá-la nchikotsejèn-la. Chaán mì tì kii kijtseè-ne nga jè ifi tsibíjtsa'ma. ¹⁰Jñà xitá-la, k'e nga nchikotsejèn-la nga tífi-mijìn ngajmii Jesús, tà nitoón j'i kinchat'aà jò-la xitá xi íkjá nikje chroba. ¹¹Kitsò jñà xitá koi:

—Jñò xi xitá Galilea tsajòn, ¿mé-ne kos'ín chitsejèn-nò ngajmii? Jè Jesús, koni s'ín kà'yaà nga kòfìmijìn ìjngod k'a-ne ngajmii, kijchò nachrjein nga k'oa tìs'ín kjoí ìjngod k'a-ne.

Kii komà nga kitjaàjìn Matías

¹²Jñà xitá xi tsibíxáya-la Jesús inchrobà-ne nindodó Yá Olivo nga kii ìjngod k'a-ne Jerusalén. K'oaá kji chrañàt'aà fi ndiyá Jerusalén koni kji tsjá'nde kjetíxoma nga ma fi xitá k'e nga

nachrjein nìkjáya. ¹³K'e nga ijchò-ne naxandá Jerusalén, kiimijìn isò'nga ni'ya, jahas'en cuarto ñánda síkjáya. Jñà xitá xi ijchò, jè Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo ki'ndí-là Alfeo, Simón Celote, Judas, ti-là Jacobo. ¹⁴Ngats'iì xitá koi yaá bixoña nga kjit'aà nachrjein nga jngòè tjín kjohítsjeèn-là nga chjat'aà-là tikoá bítsi'ba-là Nainá; tikoáá títsajna i'nga íchjín kò María xi nea-là Jesús kò jñà 'ndse Jesús.

¹⁵Jñà nachrjein koi, Pedro, kiichjajiìn-là xitá xíkjín xi mokjeiìn-là it'aà ts'e Cristo. Maá-là tsà jngòè sìnò kò kaàn jñà xitá. Pedro kitsò:

¹⁶—'Ndsè, tjín-ne nga kítasòn koni s'ín tíchjā Xojon-là Nainá jñà 'én xi kjòtseé kiichjā Inima Tsjeè-là Nainá nga jè xitaxá ítjòn David kisìkjeén nga kiichjā mé xi komat'in Judas, jè xi kiikakó-là xitá xi kitsobá'ño Jesús. ¹⁷Judas, nga xitá xingui-nájen. Tikoáá kitjoé-là xá nga ngajen kisìxáko-najen. ¹⁸Jè ton xi kisìkijne Judas it'aà ts'e jé xi tsohótsji, nanguií tsatse jngòè 'nde-ne; ikjoàn sko kiskaànguit'aà-ne nangui, jngòè k'a kixojndá indso'ba, itjo ndó'ye-là. ¹⁹K'e nga jye kiì'nchré yije xitá naxandá Jerusalén nga jye k'en Judas, i'nde jè, k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín nga Acéldama kitsò-là. 'Én ts'e xi chjā, tsòyaá-ne: "I'nde ts'e Jní-né." ²⁰Jè xojon ts'e Salmo, k'oaá s'ín tíchjā nga tsò:

Ni'ya-là kàtasijna tiya-né,

nijngòè xitá kítsajnaya.

Tikoáá tíchjā Salmo ñánda tsò:

Kj'eíí xitá kàt'iì-là xá-là.

²¹'Mochjeén-né nga kj'eíí xitá sakó ijngòè-isa xi jè ngajo-là Judas; jñà chjaàjiìn-jngoáá xitá xi kjòtseé tjímako-ná skanda k'e nga tisa tsajmeiìko-ná Jesús, ²²mats'iaako-ne nga kis'iìn bautizar Juan skanda k'e nga tsijin ijngòè k'a-ne Jesús ján ngajmii, mé-ne nga kíjnako-ná tikoá tsjá 'én nga Jesús jyeé jaáya-là.

²³K'eeé tsafaájiìn jò xitá: jngòè xi 'mì José, tikoáá tjít'aàsòn 'ín-là nga Barsabás 'mì. Barsabás, kò tijè-ne xi 'mì Justo. Xi ijngòè, Matías 'mì. ²⁴Ikjoàn kiichjat'aà-là Nainá kitsò:

—Ngaji Nà'èñ, xi yaxkoin inima-là ngats'iì xitá, kot'in-nájen ñá-laá ingajò xitá koi jye kàchjaàjiìn, ²⁵mé-ne nga skoé xá-lè xi

ji bíxáya-là, jè xá xi kisikíjna Judas k'e nga tsohótsji jé, nga jye tíjna i'nde ñánda oko-là.

²⁶Kisiskákjod suerte-là. Jè Matías kisikijne. Jè komà-ne tejò xita xi tsibíxáya-là Jesús xi tejngodò ma nga sa ítjòn.

K'e nga itjojen Inimà Tsjeè-là Nainá

2 ¹K'e nga ijchò nàchrjein-là s'eí Pentecostés, ngats'iì xita xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo tà jngodò jtín títsajna. ²Tà nitoón kina'yà jngodò-là xi 'ñó one, koni jngodò tjo xi 'ñó tí'ba xi ngajmiì inchrobà-ne. Kina'yà-là kóhokji i'nga ni'ya ñánda títsajna jñà xita. ³Tsatsejèn-là nijen xi koni kjoàn ni'ín kjoàn; kjòxkoaya íjngó íjngó kisijnasòn-là jñà xita. ⁴Ngats'iì xita,

jngodò k'a ndaà kis'ejiìn inimà-là Inimà Tsjeè-là Nainá; ikjoàn tsibíts'ia nga kiichja 'én-là xita xi kj'eíí naxandá koni s'ín kitsjaà-là Inimà Tsjeè-là Nainá nga kichja.

⁵Nàchrjein koi, kjìn xita judío títsajna [xi ijchò s'eí] ya naxandá Jerusalén xi beèxkón Nainá xi inchrobà-ne ñánda nga xìn naxandá nga títsa isò'nde. ⁶Jñà xita xi ya títsajna xi ijchò s'eí ya naxandá Jerusalén, ngats'iì kjòxkóya k'e nga kii'nchré-là xi jane. Tíkoáà tà kjòxkón-là k'e nga kii'nchré-là xita-là Cristo nga ma-là chja nga jngodò íjngodò skoya 'én-là xita xi xìn naxandá-là xi ya títsajna. ⁷Tà k'oáà komà-là, tíkoáà tà kjòxkón-là, kitsò-là xíkjin:

—¿A mìtsà xita Galilea ngats'iì xita xi nchichja? ⁸¿Kós'ín ma-ne nga na'yá-lá 'én-ná xi nokjoá nga xìn naxandá-ná

nga ijngoò jngoá? ⁹Ngats'iaá xi i títsajnaá, t́jín xítá Partia, xítá Media, xítá Elam, xítá Mesopotamia, xítá Judea, xítá Capadocia, xítá Ponto, xítá Asia, ¹⁰xítá Frigia, xítá Panfilia, xítá Egipto, xítá Libia xi yá chrañàt'aà-la Cirene. Tíkoo t́jín xítá Roma xi i títsajna Jerusalén. T́jín xi nguì xítá judío. Tíkooá t́jín xi tà jahatjìya-la nga xítá judío komà. ¹¹Tíkooá t́jín xi inchrobà-ne Creta kò Arabia. ¡Ngats'iaá na'yà-lá nga jngoò ijngoò skoya 'én-ná koni s'ín bénojmí-ná kjojkón xi s'ín Nainá!

¹²Ngats'iì xítá tà kisinchaàxkón-né, mì tì kiì machiya-la, kitsò-la xíkjín:

—¿Kó tsòya-ne kjoa koi?

¹³T́jín i'nga xítá xi tà tsijnòkeè-né, kitsò:

—¡Ch'íí xítá koi!

'Én xi kiichjayajiin-la xítá jè Pedro

¹⁴K'eé tsasíjna kixi Pedro kò xítá xi tejngoò ma-ne; 'nño kiichjayiin-la xítá, kitsò:

—Jñò, xítá xinguiáá xi judío 'mì-ná kò ngats'ioè xi xìn naxandá-nò xi i títsajnaà Jerusalén, ndaà kàtasijiin-nò, ndaà tiná'ya 'én xi kichjàkò-nò. ¹⁵Jñò bixón-nò: “Ch'íí xítá koi.” ¿Kós'ín koma-ne nga koch'ì nga saá ijchò xi ñijaàn nga tajñòya? ¹⁶Koifí t́bitasòn 'én xi kiichja Joel, xítá xi kiichja ngajo-la Nainá.

¹⁷K'oaá tsò Nainá:

K'e nga jye tífehèt'aà nachrjein,

síka'bí-la Inimá Tsjeè-na ngats'iì xítá xi t́jín nga t́jtsa isò'nde;

jñà ixti x'in kò ixti íchjín-nò, 'aán kichja ngajo-na;

jñà ixti xongó-nò, skoè kjojkón xi okó Nainá;

jñà xítá jchínga-nò k'oií-la nijñá xi it'aà ts'e Nainá.

¹⁸Okixi-né nachrjein koi,

jñà chi'nda-na xi x'in kò íchjín siika'bí-la Inimá Tsjeè-na mé-ne nga kichja ngajo-na.

¹⁹Ján ngajmì kjin kjojkón jcha-la,

tíkooá i it'aà nangui jcháa-la kjojkón

nga xíxteèn jní-la xítá,

nga kò ni'ín kò nì'ndì tsjè xi kjoa ts'e kjojchán.

²⁰Jè ts'oi, kojñò-né,

jè sá, jní kji koma

k'e nga tikj'eè f'iì Na'èn-ná
nga kjoíí kíndaàjiìn-là xítà
jè nachrjein xi jeya ko 'ñó xkón.

²¹ Tanga ngats'iì xítà xi kichjat'aà-là Nainá,
kitjokàjiìn kjo'in.

[K'oaá tsò 'én-là Nainá xi kiskii Joel (2:28-32).]

²² Tiná'ya xi xítà Israel 'mì-nò 'én xi k'oa xán-nò: Jñò,
ndaà tíjiìn-nò, Nainá tsakó nga Jesús xi Nazaret ts'e, tjin-là
kjoííxoma. Xkoòn ki'ya-nò nga kis'iìn ngats'iì kjoííxkón ko kjoa
ts'e seña xi tsee nga'ño tjin-là. ²³ Koni s'ín tjindaà-là Nainá
nga tisa tàts'en-là kjoa, jñò, kindobà'ño xítà jè nga kinik'eèn
nga kinìngatsja xítà xi mìkii beèxkón kjoííxoma nga tsakat'aà
krò. ²⁴ Tanga Nainá kisikjaáya-là; kisikijnandeíí kjoa ts'e kjo'in
xi tjin-là kjoabiyaà nga mìkii koma nga ya sijna'ño it'aà ts'e
kjoabiyaà. ²⁵ Jè xítaxá ítjòn xi David ki'mì, kitsò it'aà ts'e
Jesús:

Kijtseeè kjit'aà-ná Nainá k'e nga tíjna nguixkoaàn;
í tijnat'aà ndsaa kixi mé-ne nga nì mé xi komat'ian.

²⁶ Koíí kjoa-là nga matsja-là inima-na,
tikoá matsja-là nijen-na nga seè.

Yijo-na, tikoá ndaà sílkjáya nga skóña kjoa,

²⁷ koíí kjoa-là nga mì ya síkíjni inima-na ya i'nde-là mik'en,
tikoá mìkii ko'ndi nga ki'ndo yijo-na xi chi'nda tsjeè-lè
'mì-ná.

²⁸ Tsakoò-ná ndiyá nga ma kótijnakoan,

tseeè kjotsja s'e-là inima-na nga jí tijnako-ná.

[K'oaá tsò 'én-là Nainá xi kiskii David (Salmo 16:8-11).]

²⁹ 'Ndsè, k'oaá xan-nò xi nguì kjoa kixi: xítà jhínga-ná
David, jye kjòtseeè k'en, tikoá kisihijiìn-né. Jè itsjó-là, tíjna
skanda nachrjein i'ndeí. ³⁰ Tanga jè David, jngoò xítà xi kiichja
ngajo-là Nainá. Jyeé k'oas'ín tíjiìn-là koni s'ín kitsjaà-là tso'ba
Nainá nga tje ts'e kitjokàjiìn Cristo nga jè kíjna ngajo-là koni
xítaxá ítjòn. ³¹ Jè David, k'oaá s'ín kiichja it'aà ts'e Cristo
koni tsà jye kijtseeè nga jye jaáya-là. Kitsò: “Mìkii ya kisijna
inima-là ya i'nde-là mik'en, tikoá mìkii i'ndo yijo-là.”

³² Nainá, jyeé kisikjaáya-là Jesús. Ngats'iì kjoa xi komà,
k'oaá s'ín bènojímí-nòjen nga xkoòn ki'ya-najen. ³³ Nainá jeya
kisikijnat'aà chrja kixi-là; kitjoé-là Inima Tsjeè-là koni s'ín
kitsjaà tso'ba Nainá. Jè Jesús kisika'bísòn ijngoò k'a Inima

Tsjeè-la. Koií kjoa-la nga k'oas'ín títsa'yaà kò títsana'ya. ³⁴Jè David, mìtsà ngajmì kii mijìn; tanga k'oaá kitsò:

Jè Nainá kitsò-la jè xi Nei-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na,

³⁵ skanda k'e nga sikkítsajnanguia kondra-lè ñánda nchasòn ndsokoiì.”

³⁶Jñò xi xita naxandá Israel tsajòn, ndaà jchaa yije nga 'ñó kixi tjin kjoa nga jè Jesús xi jñò tsakat'aà krò, Nainá, k'oaá s'ín kisikíjna nga jè-né xi Na'èn-ná, kò tijè-ne xi Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁷K'e nga ki'nchré 'én xi okitsò jña xita xi ya títsajna, kisikájno jjiin inima-la; k'ée kiskònangui-la Pedro kò xita xíkjin xi i'nga xi tikoá xó tsibíxáya-la Jesús. Kitsò-la:

—'Ndsè, ¿mé xi s'en-jen?

³⁸Pedro kitsò-la:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò; t'een bautizar yijo-nò it'aà ts'e Jesucristo nga jngod ìjngod-nò, mé-ne nga siijchàat'aà-nò Nainá, tikoá tsjá-nò Inima Tsjeè-la. ³⁹Koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, 'én xi tsibíjna tsajòn-nò; tikoá ts'ée ìxti-nò, kò ngats'iì xita xi kjiin títsajna, nga yije xi jè sobá Nainá xó kichja-la.

⁴⁰Pedro, kjìn 'én kiichjajiin-sa-la. 'Ñó kiichjako. Kitsò-la:

—jTinchat'aàxin-là kjo'in xi tjoé-la jña xita koi xi ch'o s'ín!

⁴¹Jña xita xi kòkjeiín-la 'én xi kiichja Pedro komà bautizar; ma-la tsà jàn jmiì xita xi jahas'en-t'aà nachrjein jè. ⁴²Kóhotjín, kixí chinchako 'én xi ki'nchré koni s'ín tsakóya-la jña xita xi tsibíxáya-la Jesús, tikoá kjit'aà nachrjein maxkóya nga kjèn-kò xíkjin tikoá chjat'aà-la Nainá.

⁴³Ngats'iì xita xi ya títsajna tà kitsakjòn-né k'e nga kijtseè ngats'iì kjondaà kò kjojkón xi kis'iin jña xita xi tsibíxáya-la Jesús. ⁴⁴Jña xita xi jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo bitsajnajtín-né kóhotjín; síxkoaya yije mé tsojmì xi tjin-la.

⁴⁵Otíjna nangui-la kò tsojmì xi tjin-la, ikjoàn síjòya ton-la koni s'ín mochjeén-la nga jngod ìjngod. ⁴⁶Nachrjein inchiòn bixoña ya nditsin ingo ítjòn, kò ya ni'ya-la xíkjin nga kjèn-kjoè nga tjin-la kjotsja kò indaàjiin tjin inima-la. ⁴⁷Jeya kisikíjna Nainá; jña xita naxandá tsjakeè komà xita-la Cristo; jè Nainá, nachrjein inchiòn kisikas'en-t'aà-isa naxandá-la Cristo jña xita xi jè mejèn-la nga kitjokàjiin kjo'in.

Kós'ín komà k'e nga kjòndaà jngodò-ne xitá xi mìkiì ma fi

3 ¹Jngodò k'a kiì Pedro kò Juan ya ìngo ítjòn ts'e xitá judío. Ijchò-la xi jàn nga nguixòn k'e nga chjat'aà-la Nainá jñà xitá. ²Nachrjein nchijòn bijchó síkíjna jngodò xitá ìma xi mìkiì ma fi. Xitá jè k'oaá s'ín kits'iìn. Yaá bijnajto xotjoa-la ìngo ítjòn xi k'oa'sín tjít'aà 'ín: xotjoa xi ndaà kji. Xitá jè, tòn síjé kjotjò-la jñà xitá xi fahas'en nditsin ìngo. ³Jè xitá xi mìkiì ma fi, k'e nga kijtsee Pedro kò Juan nga nchifahas'en nditsin ìngo, kisijé kjotjò-la tòn. ⁴Jè Pedro kò Juan, kiskod'an; jè Pedro kitsò-la:

—¡Chítsejèn-'a-nájen!

⁵Jè xitá xi mìkiì ma fi kiskod'an; k'oaá s'ín komà-la koni tsà tjín xi tsjá-la. ⁶Tanga jè Pedro kitsò-la:

—Nimé tòn tjín-na xi oro kò xi plata, tanga jè xi tjín-na tsjaà-lè; ít'aà ts'e Jesucristo xi Nazaret ts'e, tísítjìn, títjámì.

⁷Jè Pedro, k'e nga okitsò-la, kiskoé tsja kixi, kiskimìtjen; nitóón kis'e-la nga'nó tsji ndsokò, kóhokji ndsokò. ⁸Jè xitá jè, kiskì'nga nga tsasítjen; ikjoàn tsibíts'ia nga tsajmeè-ne; jahas'en-kò nditsin ìngo jè Pedro kò Juan nga ndsokò kiì-ne; fijen fikjá, kji'nga kitsian nga jeya kisikíjna Nainá. ⁹Ngats'iì

xitá naxandá kijtsee jè xitá jè nga jye ma fi-ne kò nga jeya kisikíjna Nainá. ¹⁰Tà kjòdxkón-la xitá, tikoaá tà kitsakjòn-né koni s'ín komàt'in jè xitá jè nga jyeé beèxkon nga jè-né xi síjé kjotjò ton ya xotjoa ingo xi k'oas'ín tjít'aà 'ín-la: xotjoa xi ndaà kji.

'Én xi kiichjaya Pedro ya nguitjoa-la ingo ts'e Salomón

¹¹Jè xitá xi jye kjòndaà-ne, mìkii tsjeiin nga kitsobà'nó Pedro kò Juan. Ngats'ii xitá naxandá tà k'oaá komà-la; k'eé tsangachikon kiitjinguí-la ya ingo ítjòn, ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹²Jè Pedro, k'e nga kijtsee jñà xitá naxandá, kitsò-la: —Jñò, xitá xinguiáá xi xitá Israel 'mì-ná, ¿mé-ne maxkón-onò? ¿Mé-ne ngajen ch'ìàn-nájen? ¿A k'oaá s'ín nìkítsjeèn koni tsà nga'nó tsajen kò kjondaà tsajen kòmandaà-ne xitá jè nga ma fi-ne? ¹³Jè xi Nainá tsò-la Abraham, Isaac, Jacob kò ngats'ii xitá jchínga-ná xi i'nga, jè-né xi jeya kàsíkíjna Jesús xi ch'ìnda-la ma; tijè-ne Jesús xi jñò kinìngatsja xitaxá. Jñò, mìkii kits'ii'nde k'e nga jè Pilato mejèn-la sìkíjnandeí-ne. ¹⁴Jñò, kinachrjekànguio jè xi Xitá Tsjeè kò xi Xitá Kixi; ikjoàn kinìjé nga tsibìjnandeí jè xitá xi mik'en kitjen-la. ¹⁵Jñò kinik'eèn jè xi síkíjnakon-ná tanga jè Nainá kisikjaáya-la. Ngats'ii kjoa koi, ki'ya-nájen, k'oaá ma-ne nga bènojím-jen. ¹⁶Jesús kàtsjá-la nga'nó xitá jè xi jñò titsa'yaà tikoa yaxkoòn, koi-né nga mokjeiín-najen it'aà ts'e Jesús. Tà koií kjoa-la nga ndaà mokjeiín-najen nga ndaà kòmandaà-ne xitá jè nga nguixkoòn jñò xi i titsajnaà.

¹⁷'Ndsè, jyeé tíjiin-na, k'e nga k'oas'ín ki'nè kò xitaxá-nò nga kinik'eèn Jesús, koi-né nga mìkii machiya-nò. ¹⁸Jè Nainá, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín kiichja ngats'ii xitá-la xi kiichja ngajo-la nga jè Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá] k'oaá s'ín tjínè-la nga kiyá. ¹⁹Koií k'oa 'mì-nòjen nga tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò; Nainá tanguít'aà-là mé-ne nga jchat'aà-nò jé-nò ikjoàn tsjá-nò Nainá kjoa'nchán ts'e inìma-nò. ²⁰Kàtasikasén-nò Jesús, jè xi xó k'oas'ín kjòtseeé jaàjiin-ne Nainá nga jè xi Cristo nga it'aà tsajòn kjoí-ne. ²¹Mochjeén-né nga ján kíjna ngajmii jè Jesucristo skanda k'e nga jè Nainá sìxítseya yije ijngòè k'a tsojmì xi tjín. K'oaá s'ín kitsjaà okixi Nainá k'e nga kiichja ngajo-la xitá tsjeè-la xi jè kisikjeén nga sa kjòtseeé. ²²Moisés, k'oaá s'ín kitsò-la jñà xitá

jchínga-ná: “Jè Na'èn-ná xi Nainá, yaá kochrjekàjìin jngodò xitá xinguiáá xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an. Jè tiná'ya-là koni s'ín kichjako-nò ngats'iì kjoa xi keènojmi-nò. ²³Ngats'iì xitá xi mikii kji'nchréñijon-la, jngodò k'a tjàxìn it'aà ts'e naxandá-la Nainá.”

²⁴'Ngats'iì xitá xi kiichja ngajo-la Nainá, mats'ia-ne Samuel, skanda i'ndeì, saá koíi 'én tsibénojmi mé kjoa xi tíma nachrjein i'ndeì. ²⁵Kjondaà tsajòn-nò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá it'aà ts'e xitá-la xi kiichja ngajo-la. Tikoáá kjondaà tsajòn-nò koni s'ín tsibíndaàjìin jngodò kjoa Nainá ko xitá jchínga-ná k'e nga kitsò-la Abraham: “Ngats'iì xitá xi tjin nga tíjtsa isò'nde kochikon-t'in-né xi it'aà ts'e tje-lè.” ²⁶Nainá, k'e nga kisikjaáya-la Ki'ndí-la, jñò kisikasén ítjòn-nò nga sìichikon-t'in-nò mé-ne nga sijkatjìya-là kjohítsjeèn-nò nga jngodò ìjngodò, nga mì tì ch'o s'en-nò.

K'e nga jè Juan ko Pedro kiiko xitá naxandá ya nguixkon xitaxá

4 ¹Pedro ko Juan tákó tik'eé nchihóko xitá naxandá nga ijchò jñà no'miì, tjiko jè xitá sko-la policia xi síkinda ingo ítjòn ko jñà xitá saduceo. ²Jñà xitá koi 'ñó jti komà-la nga jè Pedro ko Juan k'oaá s'ín tsakóya-la xitá naxandá nga jyeé ki'ya-la nga kjoaáya-la xitá xi jye k'en koni s'ín jaáya-la Jesús. ³Kitsobà'ñó, kiiko, ikjoàn kiskin's'en ndayá nga jyeé kjonguixòn. Yaá kisikítsajna ndayá skanda komà nchijòn. ⁴Ñó kjin ma-ne xitá xi kòkjeiín-la k'e nga kiì'nchré 'én xi kiichja Pedro ko Juan. Jyeé ma 'òn jmiì xitá x'in xi mokjeiín-la; ko jñà íchjín xi kòkjeiín-la mikii kòkkeya.

⁵Xi komà inchijòn, kjòxkóya ján Jerusalén xitá sko-la jñà xitá judío ko xitá jchínga ko xitá chjine xojon xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ⁶Tikoá ya tíjna Anás, xi no'miì ítjòn, Caifás, Juan, ko Alejandro, ngats'iì xitá xíkjín jñà xi no'miì ítjòn. ⁷Kiskinikjaá Pedro ko Juan, ikjoàn chinchá osen nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e nga'ñó? ¿Yá xi kitsjaà'nde-nò nga xitá xk'én nindaà-nò?

⁸Jè Pedro nga ndaà tíjìin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò:

—Jñò xi xitaxá ítjòn 'mì-nò ko xitá jchínga-la naxandá Israel: ⁹Jñò, ¿mé-ne mejèn-nò nga jchaa kjondaà xi kòmát'in

xit̄a jè nga kòmandaà-ne nga jye ma fi-ne? ¹⁰ Jñò nga nguixkoòn, kénøjmi-nòjen, t̄ikoa kàt̄ji'nchré yije ngats'iì xit̄a naxandá Israel. Xit̄a jè, it̄'aà ts'eé Jesucristo xi Nazaret ts'eé kjòndaà-ne. Tijè-ne xi kinik'eèn nga tsakat'aà krò, tanga Nainá kisikjaáya-la. ¹¹ Jñò, k'oaá गया-la koni chjinechrjò xi bíndaà ni'ya. Kinachrjekàngui-nò Jesús koni jngoò ndajo xi nimé chjì-la. Tanga i'ndeì jè t̄jna ítjòn koni ndajo chrjangui-la chrjò ni'ya. ¹² Tà jngoò ma xit̄a xi ma-la ochrjekàjìin-ná kjo'in, tà jè Jesucristo. Mì t̄i yá xit̄a t̄jín-ne ì it̄'aà nangui xi Nainá kisikasén nga koma kochrjekàjìin-ná kjo'in.

¹³ Jñà xit̄axá, k'e nga kijtseè nga 'nó chja Pedro ko Juan nga mìkii tsakjón, t̄ikoa kijtseè nga taxki ndí xit̄a-né nga mìtsà 'nó ma-la xojon, tà kjòxkón-la; k'eé kjòchiya-la nga jñà xit̄a xi tsajmeiiko Jesús. ¹⁴ T̄ikoa kijtseè nga ya s̄jna jè xit̄a xi jye kjòndaà-ne, k'oaá s'ín komà-ne nga mì t̄i kó kitsò-la. ¹⁵ K'eé tsachre jngoò tjò ni'ya osen, ikjoàn tsajoóya-ne. ¹⁶ Kitsò-la xíkjín:

—¿Mé xi s̄kooá xit̄a koi? Ngats'iì xit̄a naxandá Jerusalén, jyeé t̄jìin-la kjojkón xi kis'iìn, mìkii koma kí'maá.

¹⁷ K̄inchaxkón-laá nga n̄i t̄i jngoò xit̄a kohóko-ne xi it̄'aà ts'eé Jesús, mé-ne nga mì t̄i kii kobísòn-ne kjoa koi.

¹⁸ K'eé kiichja ijngoò k'a-la Pedro ko Juan; kitsjaà-la okixi nga jngoò k'a mì t̄i kii t̄jì'nde-la nga kichja-isa-la, t̄ikoa kokòya-isa-la xit̄a it̄'aà ts'eé Jesús. ¹⁹ Jè Pedro ko Juan kiichja, kitsò-la:

—Jñò, ndaà jchósòn-là, ñá-laá xi kixi t̄jín nga nguixkon Nainá. ¿Yá-né xi sikitasòn-lajen? ¿A jñò-nò xi xit̄a 'mì-nò? ¿A xi jè sobá Nainá? ²⁰ Mìkii koma jyò kitsajna-jen it̄'aà ts'eé kjoa xi ki'ya-jen ko xi kina'yà-jen.

²¹ Jñà xit̄axá mìkii kjòtsji-la kós'ín s̄iko nga tsjá-la kjo'in, tà chincháxkón-la, ikjoàn kisikítsajnandeí-ne, koií kjoa-la nga jñà ngats'iì xit̄a naxandá, 'nó jeya kisik̄jna Nainá it̄'aà ts'eé kjojkón xi komà. ²² Koií-né nga jè xit̄a xi jye kjòndaà-ne, tsatoó ichán nó t̄jín-la k'e nga k'oas'ín komàt'in kjojkón jè.

Kó s'ín kisijét'aà-la Nainá jñà xit̄a xi mokjeiín-la it̄'aà ts'eé Cristo

²³ K'e nga jye tsibìtsajnandeí-ne Pedro ko Juan, kii-ne ñanda t̄itsajna xit̄a xíkjín; tsibénojmi yije-la kó kitsò-la jñà no'miì ítjòn ko jñà xit̄a jchínga. ²⁴ Jñà xit̄a xíkjín, k'e nga jye kiì'nchré

koni s'ín kis'enojmí-la, ngats'iì, tsibíts'ia nga tà jngoò jta kiichjat'aà-la Nainá, kitsò:

—Jì Nà'èn xi jì tjín-lè kinda ngats'iì xi tjín, nga jì tsibìndiì ngajmì, nangui kò ndáchikon, ngats'iì tsojmì xi tjín isò'nde.

²⁵ Nga kò Inìma Tsjeè-lè kinìkjíin tso'ba chi'nda-lè David xi xita jchínga kjiin-najen nga k'oa kisi:

¿Mé-ne nga mats'en-ne xita isò'nde?

Kò jñà xita naxandá, ¿mé-ne kjoa ts'en joóya-ne xi kondra ts'e Nainá?

²⁶ Kjóxkóya xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde;

kisìjngò yijo-la jñà xita xi tjín-la kjotíxoma

nga kondra kii-la Nainá kò Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

²⁷ Kixíí kjoa, jè Herodes kò Poncio Pilato, kò xi taxki xita xi mìtsà xita judío, kò ngats'iì xita naxandá Israel, kisìjngò yijo-la i naxandá jè, nga kondra kii-la Ki'ndí-lè Jesús xi xita tsjeè xi ngajì xó jì kichjaajiiin-ne nga kinikasín nga jè xi Cristo.

²⁸ Jñà xita koi, k'oaá s'ín kis'iin yije koni s'ín tjíndaà-lè nga tisa tàts'en-la kjoa nga k'oas'ín koma. ²⁹ Nà'èn, i'ndeì, chítsején-la xita koi nga mejèn-la beètoòn-najen; tichját'aà-nájen nga mikii kiskón-jen nga ma kinókjoaya-jen 'én-lè xi chi'nda-lè 'mì-nájen. ³⁰ Takoí nga'ño xi tjíya ndseji nga kàtandaà-ne xita xi xk'én; it'aà ts'e Chi'nda Tsjeè-lè Jesús, t'iin kjoxkón xi okó kjoajeya-la Nainá.

³¹ K'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, ts'a ch'ón ya i'nde nànda títsajna. Ngats'iì xita xi ya títsajna kis'ejiin inìma-la Inìma Tsjeè-la Nainá; mì tì kii kitsakjòn-ne nga kiichjaya 'én-la Nainá.

Kó kis'iin jñà xita-la Cristo nga nijngò xi kisichjèt'aà-la tsojmì xi mochjeén-la

³² Ngats'iì xita xi jye kòkjeiín-la, ngàsòn ngáya tjín inìma-la kò kjohítsjeèn-la; ngats'iì tsojmì xi tjín-la nga jngòò ìjngòò, ts'e yije-né kóhotjín. Nijngòò xi kitsò: “Tsojmì xi tjín-na, tà ts'an, tajngòò-ná.” ³³ Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús 'ño tse nga'ño kis'e-la nga isà ndaà tsibénojmí nga jye jaáya-la Nà'èn-ná Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà. Ngats'iì jñà xita koi, Nainá 'ño ndaà kisichikon-t'in. ³⁴ K'oaá s'ín komà-ne nga nijngòò xita kisichjèt'aà-la tsojmì xi mochjeén-la. Jñà xita xíkjín xi tjín-la

nangui kò jǎà xi tǐn-là ni'ya, otǐjna. Ikjoàn f'iikò yije ton-la tsojmi xi otǐjna. ³⁵Síngatsja jǎà xǐta xi tsibíxáya-là Jesús; ikjoàn síka'bí-là xíkjin nga jngod ñjngod mé xi chijat'aà-là. ³⁶Ya tǐnjajin jngod xǐta levita xi José 'mì. Yaá ñ'nde-là naxandá Chipre. Jǎà xǐta xi tsibíxáya-là Jesús, tsibít'aàsòn 'ín-là: Bernabé kitsò-là. (Ín jè, tsòyaá-ne: xǐta xi síjehikon-ná.) ³⁷Xǐta jè, kijna jngod 'nde-là nanguí; tsatǐjna; j'iikò ton-la; kisingatsja jǎà xǐta xi tsibíxáya-là Jesús.

Jé xi tsohótsji Ananías kò Safira

5 ¹Tanga ñjngod xǐta x'ín xi 'mì Ananías kò chjoón-là Safira, tikoá tsatǐjna jngod 'nde nanguí-là. ²Xǐta jè tsajoóya-ne kò chjoón-là, tsibí'ma chiba ton chǐ-là nanguí. Tà chiba j'iikò nga kisingatsja jǎà xǐta xi tsibíxáya-là Jesús. ³Jè Pedro kitsò:

—Jí Ananías, ¿mé-ne kòbiì'nde-ne nga xǐta neí kòfahas'en-jin iníma-lè nga mejèn-lè kachonachan-là Iníma Tsjeè-là Nainá nga kòbi'ma chiba ton chǐ-là nanguí? ⁴¿A mìtsà tsǐji nanguí? K'è nga jye kòhotijni, ¿a mìtsà tsǐji ton? ¿Mé-ne k'oas'ín kànikítsjeèn-ne jjin iníma-lè? Mìtsà taxkǐ xǐta mejèn-lè kachonachan-là, jè sobà Nainá.

⁵Jè Ananías, k'è nga kii'nchré 'én koi, kiskaàjndoòt'aà nanguí, k'en. Ngats'ii xǐta xi kis'ejjin-là kjoa xi komà, ndaà jchán kitsakjòn. ⁶K'èé j'ii i'nga ñxti x'ín xi kisikájté nikje yijo-la Ananías; tsachrje ni'ya, nga kii kíhijin.

⁷Tǐn-là tsà jàn hora nga j'ii Safira chjoón-là Ananías; mikii tǐjin-là mé kjoa xi komà. ⁸Pedro kiskònanguí-là kitsò-là:

—¿A k'oáá tǐn kòhotijna-nò nanguí-nò koni tǐn bixón? Jè chjoón kitsò:

—Jon, k'oáá tǐn kòhotijna-najen.

⁹Jè Pedro kitsò-là:

—¿Mé-ne k'oas'ín kàchibàya-nò? ¿A k'oáá s'ín kànikítsjeèn nga ma chónachan-là jè Iníma Tsjeè-là Nainá? Chítsején-là jǎà ñxti xi nchajto xotjoa ni'ya. Jǎà kòfi kíhijin x'ín-lè; tikoáá ngaji, jǎà kjiko-lè.

¹⁰Chjoón jè, nitoón kiskaàjndoòt'aà nanguí ya ñánda síjna Pedro; k'en. K'è nga jahas'en ni'ya jǎà ñxti x'ín, kijtseè nga jye k'en; tsachrje ni'ya; kii kíhijin-t'aà-là x'ín-là. ¹¹Ngats'ii xǐta

naxandá-la Cristo ko ngats'iì xità xi kiì'nchré kjoa koi, ndaà jchán kitsakjòn.

Kjoxkón ndaà xi kis'iìn jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús

¹² Jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús, kjìn kjoxkón xi okó kjoajeya-la Nainá kis'iìn nga nguixkon xità naxandá. Ngats'iì xità-la Cristo, yaá bixoña kjit'aà ya ingo ítjòn ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹³ Jñà xità xi mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, nijngod kjò'nòhikon nga ya kiit'aà-la jñà xità-la Cristo. Tanga jñà xità naxandá, 'nó ndaà kijtseèxkón jñà xità-la Cristo. ¹⁴ Tanga jñà xità xi kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, íchjín íchjá, isaá 'nò kòkjìn-ya-isa. ¹⁵ Jñà xità tsachrje xità xi xk'én ya iya ndiyá; kisikáyijòsòn naxan ko nijñaà mé-ne k'e nga kjoa Pedro, nas'ín tà jè 'nguién-la skat'aà i'nga-la jñà xità xk'én. ¹⁶ Tíkoo kjìn xità j'iì ya Jerusalén xi inchrobà-ne naxandá xi kjiyijòt'aà chraña-la; j'iìko xità xi xk'én ko jñà xi iníma ch'o-la neí nchibeètoòn; ngats'iì xità koi kjòndaà yijeé-ne.

Kjo'in xi tsatojiìn Pedro ko Juan

¹⁷ Jè nò'miì ítjòn ko ngats'iì xità xi ya báhijtako, jñà xi ya chja-ne it'aà ts'e xità saduceo, kjòchínikeé jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús. ¹⁸ Kitsobà'nó; kiìko; kiskinìs'en ndayá xi ts'e naxandá. ¹⁹ Tanga k'e nga jye kòjñò, jngod àkjale-la Nainá ijchò kix'a-la xotjoa ndayá. Tsachrje xità koi; kitsò-la:

²⁰—Tanguió, tìnchajtoò xotjoa ingo ítjòn. Tènojmí yije-là xità naxandá kós'ín kítsajnakon xità it'aà ts'e Cristo.

²¹ K'e nga kiì'nchré 'én koi, nga komà nchijòn, tajñòyaá kiì ya ingo ítjòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsakóya-la xità.

Tík'e-ne chixoña jè nò'miì ítjòn, ngats'iì xità-la xi ya títsajnakò. Kiìchja-la ngats'iì xitaxá ko xità jchínga ts'e naxandá Israel; ikjoàn kiskinìkjaá jñà xità-la Cristo xi títsajna'ya ndayá. ²² Tanga k'e nga ijchò jñà policía, mìkiì kisakò-la jñà xità xi títsajna'ya ndayá; tà k'oaá s'ín inchrobà-ne; kitsjaá okixi nga mì tì yá tjín-ne. ²³ Kitsò:

—K'e nga kòbijchò-jen, ndaà tíchjoajtò xotjoa-la ndayá. Jñà xità soldado xi síkinda, yaá nchajto xotjoa, tanga k'e nga kòbitjaàs'en-jen mì tì yá xità tjín-ne iya ndayá.

²⁴ K'e nga kiì'nchré 'én koi, jè nò'miì ítjòn ko nò'miì xi i'nga ko jè xità sko-la policía xi síkinda ingo ítjòn, tà k'oaá komà-la

nga mìkii machiya-là kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa koi.

²⁵Tìk'eé-ne j'iì jngoò xitá xi j'iì kénójmí, kitsò:

—Jñà xitá xi kichinìs'en ndayá ngojña, yaá títasajna ingo ítjòn nga nchihokóya-là xitá naxandá.

²⁶K'eé kii jè xitá sko-là policíá xi síkindá ingo, kjihijtako jñà policíá xi i'nga nga kiikjaá Pedro ko Juan. Tà kjondaá inchrobàko. Jñà tsakjón-là xitá naxandá tsà ndajo koi'nè nga siik'en. ²⁷K'e nga j'iiko, chinchá osen ñánda nchijoóya-ne. Jè no'mii ítjòn kitsò-là:

²⁸—¿A mìtsà k'oas'ín ki'mì-nòjen nga jngoò k'a mì tì k'oaa tsò-ne 'én xi kókóya it'aà ts'e Jesús? I'ndeí, kóhokji Jerusalén, jyeé titsachinìsòn yije kjotíxoma-nò; tìkooá mejèn-nò ngajen chini'nè-nájen nga k'en xitá xi 'mì Jesús.

²⁹Jè Pedro ko xitá xi i'nga xi taña tsibíxáya-là Cristo kitsò:

—Ísaá 'ñó mochjeén nga jè Nainá síkitasòn-lajen mì k'oaa-ne koni xi taxki xitá. ³⁰Jè xi Nainá tsò-là xitá jchínga-ná kisikjaáya-là Jesús it'aà ts'e kjoabiyaá, tijè-ne Jesús xi jñò kinik'eèn nga tsakat'aà krò. ³¹Nainá, 'ñó jeya kisikíjnat'aà chrja kixi-là. Xitaxá ítjòn kisikíjna. Tìkooá jè kisikíjna nga jè kochrjekàjiin-ná kjo'in. K'oaa s'ín kis'iin Nainá, mé-ne nga jñá xi naxandá Israel 'mì-ná síkájnoaa jé-ná; mì tì jé kinchátsji-ná nga siijchàat'aà-ná Nainá jé xi tjín-ná. ³²K'oaa s'ín bènojímí-nòjen kjoa koi xi xkoòn ki'ya-najen. Tìkooa bénojímí kixi-né jè Iníma Tsjeè-là Nainá xi jye kitjoé-là jñà xitá xi síkitasòn-là Nainá.

³³K'e nga kiinchré 'én koi, 'ñó jchán kòjti-là; skanda mejèn-là siik'en. ³⁴Ya tijnajiin jngoò xitá fariseo xi tìkooa xá tjín-là xi 'mì Gamaliel, jè xi okóya kjotíxoma. Ngats'iì jñà xitá naxandá 'ñó ndaà beèxkón xitá jè. K'eé tsasíjna-kixi-jiin-là ngats'iì jñà xitá xi tjín-là xá; kitsjaà okixi nga kàtitjo jngoò tjò ni'ya jñà xitá xi tsibíxáya-là Jesús. ³⁵Jè Gamaliel kitsò-là xitaxá xíkín:

—Jñò ngats'ioò xi xitá xinguiá Israel 'mì-ná, ndaà tikítsjeèn mé kjoa xi síkoo jñà xitá koi. ³⁶Tikítsjeèn jñà nachrjein xi jye tsato, tsibijnaá jngoò xitá xi ki'mì Teudas. K'oaa kitsò nga xitá ítjòn-né. Komà-là tsà ñijòn sìndo xitá xi kiit'aà-là. Tanga k'e nga kisik'en xitá, ngats'iì xitá xi kiit'aà-là, kitsjohoba-né. Tà yaá jyehet'aà kjoa. ³⁷K'e nga komà iskan, jè nachrjein nga kòxkeya xitá, tsatsejèn ijngoò xitá xi 'mì Judas xi xitá

Galilea. Tikoáá kjin xita naxandá kiit'aà-la. Tanga k'e nga kinik'en xita jè, tikoáá ngats'iì xita xi ya kiit'aà-la, kitsjohoba yije-né. ³⁸I'ndeì k'oaá ma-ne koxan-nò, tà tikjehet'aà kjoa. Tjiì'nde-là xita koi nga kàtjì-ne. Tsà tà xá ts'e xitaá xi nchis'ín kjoehet'aà-né. ³⁹Tanga tsà xá ts'e Nainá-né xi nchis'ín, mikiì kichikjoa-nò nga jñò kixkàn-ko; tikindaa yijo-nò tsà koi naxrjein-la, tsà xá-la Nainá titsabixkàn-ko.

⁴⁰Ngats'iì xita xi títsajna junta, kòkjeiín-la koni s'ín kitsò Gamaliel. K'ée kiichja ijngòò k'a-la jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. Ikjoàn tsajá-la. 'Nó tsibínè-la nga mì tì k'oa s'ín kichjaya-ne it'aà ts'e Jesús. Ikjoàn kisikítsajnandeí-ne. ⁴¹Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, 'nó tsja tjín-la k'e nga itjo-ne ni'ya nga jè Nainá kitsjaà'nde nga kitjoé-la kjondaà nga kisikjeiín kjo'in xi kjoa ts'e Jesús. ⁴²Jñà xita koi, mikiì jyò tsibítsajna. Naxrjein inchijòn tsakóya tikoá kiichjaya 'én ndaà-la Nainá ya ingo ítjòn ko xi kjeí'ì ni'ya nga jè Jesús xi Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga itod xita kitjaàjìin xi kisichját'aà

6 ¹Jñà naxrjein koi, k'e nga jye 'nó tímakjìn-ya xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, jñà xita xi chja 'én griego tsibíts'ia nga tsohojét'in jñà xita xi chja 'én hebreo, nga jñà íchjín ka'àn xi ts'e xita griego mì ngàsòn tí'biì-la tsojmì xi kine koni jñà íchjín ka'àn xi ts'e xita hebreo. ²Jñà xita xi tejò ma-ne xi tsibíxáya-la Jesús, tsibíxkóya ngats'iì xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, kitsò:

—Mì-la kii ndaà tjín nga sikhjina-jen xá-la Nainá nga mì tì kii kinókjoaya-najen 'én-la Nainá, nga nguì ta koi xá s'en-jen nga xita ima sikhjèn-jen. ³Ndsè, chjaájìnoò itod xita x'in xi 'yaà nga ndaà nchisíjchá yijo-la, tikoá ndaà tíjìin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá, xita xi ndaà kjohítsjeèn tjín-la mé-ne jñà kongatsja xá koi. ⁴Ngajen, kjit'aà naxrjein kinókjoat'aà-lajen Nainá; tikoá kókóya-jen 'én-la Nainá.

⁵Jñà 'én koi, ndaà kisaseèn yije-la ngats'iì xita. K'ée jaàjìin Esteban, jngòò xita x'in xi ndaà mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá, tikoá ndaà tíjìin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. Tikoá kitjaàjìin Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás, jngòò xita Antioquía xi jahatjìya-la nga xita judío komà.

⁶Jñà xita xi itod ma-ne chinchá osen nga nguixkon xita xi

tsibíxáya-lá Jesús. Kò jǎà xítà xi tsibíxáya-lá Jesús kiichjatjí it'aà ts'e Nainá, ikjoàn tsohósòn-lá tsja nga kjòngatsja xá.

⁷Ìsàá 'nó tsabísòn-ìsà 'én-lá Nainá. Yà naxandá Jerusalén saá 'nó saá 'nó makjìn-ya xítà xi kota'yàt'aà-lá Cristo. Skanda jǎà nò'miì, tìkoáá jyeé kjìn ma-ne xi mokjeín-lá it'aà ts'e Cristo.

K'e nga kindobà'nó Esteban

⁸Jè Esteban, 'nó ndaà kis'e-lá nga'nó kò kjondaà xi it'aà ts'e Nainá. K'oaá komà-ne nga kjìn kjojkón xi okó kjoajeya-lá Nainá kis'iìn ya jiiìn naxandá. ⁹Tjín i'nga xítà xi ya chja-ne ni'ya ingo sinagoga nánnda maxkóya xítà judío xi jye títsajnandeí-ne, kò xítà Cirene, xítà Alejandría, xítà Cilicia kò xi ján i'nde-lá Asia; tsibíts'ia nga tsakátikjoó kò Esteban. ¹⁰Tanga xítà koi, mìkiì kisìkijne, nga jè Esteban, kò kjohtsjeèn-lá Inima Tsjeè-lá Nainá kiichja. ¹¹K'eé tsohótsji xítà xi tsibíchjí-lá nga kitsjaàt'in 'én ndiso; kitsò:

—Kina'yà-lajen Esteban nga chjajno-lá Moisés kò Nainá.

¹²K'oaá s'ín komà-ne nga kòjti-lá jǎà xítà naxandá kò xítà jchínga kò xítà xi okóya kjotíxoma-lá Nainá xi kiskii Moisés. Kitsobà'nó Esteban, kiìkò nánnda títsajna xítaxá ítjòn xi joóya-ne kjotíxoma. ¹³Ijchòkò xítà ndiso xi kitsjaàt'in 'én, kitsò:

—Xítà jè, mìkiì jyò bìjna, kjit'aà naxrjein chjajno-lá jè Ingo Tsjeè-lá Nainá kò kjotíxoma xi kiskii Moisés. ¹⁴Jyeé kina'yà-lajen nga tsò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, sùkixòña Ingo-lá Nainá tìkoá sùkijatjìya-lá kjotíxoma xi 'né koni s'ín tsakóya-ná Moisés.

¹⁵Ngats'iì xítaxá xi ya títsajna, k'e nga kiskoò'an Esteban, k'oaá s'ín kijtseè isén-lá koni kji isén-lá àkjalé.

'Én xi kiichja Esteban nga tsasìkò yijo-lá

7 ¹Jè xítà skò-lá nò'miì kiskòngui-lá Esteban kitsò-lá:
—¿A kixíí kjoá nga k'oaá tjín jé xi ónè-lè xítà?

²Jè Esteban kitsò:

—'Ndsè, kò xi xítà jchínga 'mì-nò, tǐná'ya-ná: Jè Nainá, xi 'nó jeya tíjna, yaá ijchòkon nánnda tíjna xítà jchínga-ná Abraham k'e nga tákó ya tíjna Mesopotamia, k'e nga tìkj'eè bijchó kijna ján naxandá Harán. Kò jè Abraham kijtseè tsejèn-né kó kji Nainá. ³K'eé kiichja Nainá, kitsò-lá: “Titjojiìn

nangui-lè; tìkítsajnei xità xingui; t'in kijni ya nangui ñánda 'an kokoð-lè.” ⁴Jè Abraham, itjokàjiin nangui-la xità Caldea; ján kiì kájna nangui Harán. K'e nga k'en na'èn-la, Nainá j'iiko i i'nde jè ñánda titsajnaá i'nde. ⁵Nainá, nimé i'nde kitsjaà kjotjò-la; ni tsà tà itsé ñánda kosijnasòn jngoð ndsokò. Tanga k'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba nga kitsò-la nga ts'eé koma kò ts'eé xità tje-la nità mé nachrjein-ne. Nachrjein koi, kj'eé ixtií tjin-la jè Abraham. ⁶Nainá k'oaá s'ín kitsò-isa-la: “Jñà tje-lè, xità chi'ndaá koma; ñijòn sìndo nó xìn naxandá siijchá yijo-la nga siikjeiín kjo'in.” ⁷Nainá kitsò: “Aán tsjaà-la kjo'in jè naxandá ñánda chi'nda kítsajna; k'e nga koma iskan, kitjokàjiin-né nangui jè. Kjinchrobà ijngoð k'a-ne ijndé, kò íí i'nde jè, skoexkón-na.” ⁸Nainá jngoð kjoa tsibíndaàjiin-kò Abraham nga sit'aà chiba-la yijo-la xità kjoa ts'e circuncisión. Abraham, kis'e jngoð-la ki'ndí xi Isaac ki'mì; k'e nga ijchò jiin nachrjein nga kits'iin, tsibít'aà chiba-la. Isaac kis'e-la ki'ndí xi 'mì Jacob; k'oaá tis'ín kisìkò. Jacob, kis'e-la ixti xi tejò ma-ne tje-la xità jchínga-la naxandá Israel. K'oaá tis'ín tsibít'aà chiba-la.

⁹Jñà ixti-la Jacob, xi xità jchínga-ná, kjòxtakòn-keè jè 'ndse xi 'mì José; ikjoàn tsatíjna nga kiìkò xità xi tsatse ján nangui Egipto. Tanga Nainá kisikinda José. ¹⁰Nainá kisichját'aà-la nità mé kjoa xi kis'e-la José. Kitsjaà-la kjohítsjeèn, kitsjaà-la kjondaà nguixkon faraón xi xitaxá ítjòn tíjna ján naxandá Egipto. Jè Faraón kisikíjna José nga jè tsatíxoma-la naxandá Egipto, tikoá jè tsatíxoma ni'ya-la faraón.

¹¹Jñà nachrjein koi j'ií kjinchrá kóhokji nangui Egipto kò i'nde Canaán; tseé kjo'in kis'e-la xità; jñà xità jchínga-ná tsjin tsojmì xi kine. ¹²K'e nga kiì'nchré Jacob nga tjin tsojmì xi ma chine ján Egipto kisikasén nga kiìkjaá ítjòn tsojmì ixti-la jñà xi xità jchínga-ná. ¹³Xi komà jò k'a nga kiìkjaá tsojmì, José tsakó-la yijo-la xíkjin nga 'ndse ma-ne. Faraón k'oaá s'ín komà-ne kijtseèxkon, ñánda nchrobát'aà-ne tje-la José. ¹⁴José kiskinìkjaá Jacob xi na'èn-la ma nga kjitjingui-la ján Egipto. Ngats'ií xità xíkjin, jàn kaàn kò chrj'oòn ma-ne. ¹⁵K'oaá s'ín komà-ne nga kiì Jacob ján Egipto; yaá k'en; tikoá yaá k'en ngats'ií ixti-la jñà xi xità jchínga-ná. ¹⁶Xi komà iskan, kiìkò nindaà-la Jacob kò ts'e ti-la nga kiì kíhijiin jngoð ngajo itsjó ján Siquem; i'nde ñánda tsatse Abraham xi tsatíjna ixti-la Hamor.

¹⁷'K'e nga jye kjòchrañà nàchrjein nga kítasòn 'én koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá koni s'ín tsajoókjoò Abraham, jè naxandá Israel, 'ñó kòkjìn-ya jñà xitá-là ján Egipto. ¹⁸Ijchò nàchrjein nga ijngòò xitá kisakò xi xitá sko-là tsibijna ján Egipto; tanga xitá jè, mìkiì beèxkon José. ¹⁹Xitaxá ítjòn jè, tsibíts'ia nga kiskoòdnachan-là xitá jchínga-ná nga kijtseètoòn; kis'iìn-là kjo'ño nga kitsjeiìn takòn ngats'iì ndí ixti-là mé-ne nga kàtiyaa yije-ne nga kàtachija tje-ne. ²⁰Tijñà-ne nàchrjein koi, kits'iìn Moisés. Ki'ndí jè, 'ñó ndaà kji isén-là. Jàn sá kisikíjna'ma ni'ya-là xitá jchínga-là. ²¹K'e nga ijchò síkíjna jiiìn nandá, jè tsòti-là faraón kiskoétjò, kisijchá koni tsà ki'ndí ts'e. ²²Jè Moisés kiskoòta'yá ngats'iì kjoachjine xi tjín Egipto. 'Nó ndaà kjòhítsjeèn xi kis'e-là, ndaà kiichja tikoá ndaà kis'iìn.

²³'Moisés, k'e nga jye tjín-là ichán nó k'oaá s'ín tsi'beé-là ikon nga mejèn kiìkon xitá naxandá Israel xíkjín. ²⁴Moisés, k'e nga kijtseè nga ch'o tìnìkò jngòò xitá Israel xíkjín, tsasiko nga kisik'en xitá Egipto mé-ne nga kòjndà-ne. ²⁵Moisés, k'oaá s'ín tísíkítsjeèn, maá-là tsà tímachiyaá-là jñà xitá Israel xíkjín nga jè Moisés sìkijeèn Nainá nga sìkítsajnandeí; tanga jñà xitá Israel mìkiì kjòchiya-là. ²⁶K'e nga komà inchijòn, Moisés kijtseè jò xitá Israel xi nchikjaán-kjoò, mejèn-là kotekjáya-là, kitsò-là: “Jñò xi 'ndsè chiba, ¿mé-ne bixkàn-kò-nò xinguiòo?” ²⁷Jè xitá xi tíkjaán-kò xíkjín, k'eé kiì jahitjen Moisés, kitsò-là: “¿Yá xi xitaxá kàsíkíjna-lè kò xi ixkàlè kàtsò-lè xi it'aà tsajen?” ²⁸¿A tikoáá mejèn-lè nga sík'en-ná koni s'ín kinik'in ngojña jè xitá Egipto?” ²⁹Moisés, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tsanga-né; ján kiì kíjna i'nde ñánda 'mì Madián. K'oaá s'ín tsibijna koni jngòò xitá xi kjiiìn i'nde-là; jò ixti kis'e-là.

³⁰'K'e nga jye ijchò ichán nó nga tjíjna Madián, Moisés, tsatsejèn jngòò-là àkjale-là Nainá xi ya síjnajiìn ni'ín ñánda títi jngòò yá na'yá ya chrañàt'aà-là nindòò Sinaí, ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ³¹Moisés, k'e nga tíkotsejèn-là jè yá na'yá xi títi, tà kjòxkón-là koni s'ín tíma; k'e nga isa chrañàt'aà kiì kasijna nga isa ndaà skoe, kiì'nchré jta-là Nainá nga kiichja-là, kitsò: ³²“¹An-ná xi Nainá tsò-na xitá jchínga-lè, Nainá tsò-na Abraham, kò Isaac, kò Jacob.” Tanga jè Moisés tà tsatsé-né nga 'ñó kitsakjòn, mìkiì kitsò-ikon nga kiskoòtsejèn-là. ³³Jè Nainá kitsò-là Moisés: “Chjaàxìn xojté xi titsjayi; jè i'nde ñánda tisijnasoìn, i'nde tsjeè-né. ³⁴Ndaà tìbe

kjo'in xi nchisíkjeiín xit̄a-na xi tít̄sajna Egipto. Jyeé ki'nchrè-la nga nchihojét'aà-na; koií xá kòbitjojen-na nga siikítsajndiaá. Koií xá tìchjà-lè, nchroboí, ján siikasén-lè Egipto.”

³⁵ Jñà xit̄a Israel nas'in tsachrjekàngui Moisés k'e nga kitsò-la: “¿Yá xi xit̄axá kàsikíjna-lè kò xi ixkàlè kàtsò-lè?” tanga jè sobá Nainá kisikasén ján naxandá Egipto koni jngod xit̄axá ítjòn xi kisikítsajndeií xit̄a Israel. Nainá kisikjeén jè àkjale xi tsatsejèn-jiin yá na'yá xi tít̄i. ³⁶ Jé Moisés xi tsachrjekàjiin xit̄a Israel ján naxandá Egipto. Nainá kisikjeén Moisés nga 'ñó kjìn kjojkón kis'iin kòhokji Egipto, kò ya Ndáchikon Inì, kòhokji ñánda nangui kixì choòn nga ichán nó chinchimaya ndiyá. ³⁷ Tijè-ne Moisés xi kitsò-la jñà xit̄a Israel: “Nainá kochrjekàjiin jngod xi tì xit̄a xinguiqo-nò, jè xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an.” ³⁸ Tikoáá tijè-ne Moisés xi tsibìjnako xit̄a naxandá Israel ya ñánda nangui kixì choòn, jè xi tsohóko àkjale ya nindoò Sinaí, jè xi tsajmeiiko xit̄a jchínga-ná nga kisikatoya-la 'én xi kitsjaà-la àkjale; tikoáá tijè-ne xi kitjoé-la 'én-la Nainá xi síkíjnakon-ná mé-ne komà kisikatoya-ná jñà 'én.

³⁹ Tanga jñà xit̄a jchínga-ná, tsachrjenguií 'én xi kitsjaà Moisés, mìkii kisikitasòn. K'oaá s'in kisikítsjeèn jiin inima-la, mejèn kiì jngod k'a-ne ján Egipto. ⁴⁰ Kitsò-la jè Aarón: “Tìndaà i'nga-ná nainá xi kjìko-ná. Jè Moisés xi tsachrjekàjiin-ná ján nangui Egipto, mìkii 'yaá mé xi komà-la.” ⁴¹ K'eé tsibìndaà jngod xkósòn xi nainá kitsò-la xi isén-la nchraja ki'ndí kji; kisik'en cho kjojtò xi kitsjaà-la jè nchraja nga kijtseèxkón, ikjoàn tsibìjna jngod-la s'eí xi it'aà ts'e xkósòn xi tijñà tsibìndaà-ne. ⁴² Koií kjoa-la tsasit'aaxìn Nainá it'aà ts'e xit̄a Israel. Kitsjaà'nde-la nga kijtseèxkón yije ni'ño xi tjin ngajmii. K'oaá s'in tìchja jè xojon xi kiskii jñà xit̄a xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

Jñò xi xit̄a naxandá Israel tsajòn,
k'e nga ichán nó tsitjaàyaà ndiyá ya ñánda nangui kixì
choòn,
kò kinik'eèn cho nga mejèn-nò kits'iì kjojtò-ná,
mìtsà 'an kiyaxkón-ná.

⁴³ Majìn, ta saá kichijeèn ni'ya nikje-la Moloc,
kò ni'ño ts'e Renfán xi nainá 'mì-là;
jñà isén xi tijñò tsibìndaà-nò nga kiyaxkón.

Koif kjoa-la nga kochrjekàjiin-nò i'nde tsajòn.

Ján siikasén-nò ñánda nga isa kjiin-la Babilonia.

⁴⁴Yá ñánda nangui kixi choòn, jñà xita jchínga-ná kis'e-la Ni'ya Tsjeè xi nikje ñánda kjiijjòya kjotíxoma-la Nainá. K'oaá s'ín kisindaà koni s'ín tsatíxoma-la Nainá jè Moisés k'e nga kitsò-la nga kátíndaà jngoò ni'ya koni kji isén-la ni'ya xi jye jè tsakó-la. ⁴⁵Ni'ya tsjeè jè xi nikje, jñà xita jchínga-ná kjóngatsja; jñà xita Israel xi tjiko Josué, j'iiko ni'ya jè, k'e nga jahas'en nangui ijndé ñánda Nainá kitsjaà-la ko tsachrjekàjiin nangui-la jñà xita naxandá xi kj'eíí. Ni'ya jè, yaá kisijna skanda naxrjein ts'e xitaxá ítjòn xi David ki'mì. ⁴⁶Nainá, 'ñó ndaà kisaseèn takòn David. Ko jè David mejèn-la koíndaà jngoò-la ni'ya ñánda jeya kíjna Nainá xi beèxkón jñà xita tje-la Jacob. ⁴⁷Tanga jè xitaxá ítjòn xi ki'mì Salomón, jè xi tsibíndaà jngoò-la ni'ya Nainá. ⁴⁸Nainá xi 'ñó 'nga tíjna, mìtsà ya tíjnaya ni'ya xi xita bíndaà. Jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá kitsò:

⁴⁹Jè ngajmii, jè íxile-na ñánda otiixoma;

jè isò'nde, k'oaá ngaya-la koni jngoò ískon ñánda nchasòn ndsokoaà.

¿A komaá-nò nga kíndaà jngoò-ná ni'ya ñánda siikjáya? tsò Na'èn-ná.

⁵⁰¿A mìtsà 'an sobà xi tsibíndaà yije tsojmi kai?

⁵¹Jè Esteban kitsò-isa-la:

—Jñò, kjit'aà naxrjein, 'ñó tájaàjiin tjín inima-nò, ko mìkiì ndaà na'ya koni s'ín jñà xi mìtsà xita-la Nainá. Kjit'aà naxrjein kondra onguí-là Inima Tsjeè-la Nainá koni kis'iin jñà xita jchínga-nò. ⁵²Nijngoò xita xi kiichja ngajo-la Nainá xi mì kondra kiì-la; kisik'en jñà xita xi j'iì kénojmi it'aà ts'e jè xita kixi xi tjínè-la nga kjoíí. I'ndeí, nga jye j'iì jè xita kixi, yaá kinìngatsja jñà xitaxá nga kisik'en. ⁵³Jñò, nas'ín it'aà ts'e àkjale-la Nainá kitjoé-nò kjotíxoma, tanga mìkiì nìkitasòn.

K'e nga k'en Esteban

⁵⁴K'e nga kiì'nchré 'én xi kiichja Esteban, 'ñó jti komà-la jjiin inima-la, chiba-la kinenè ni'ño xi kondra ts'e Esteban.

⁵⁵Jè Esteban, 'ñó ndaà tíjiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá. Kiskoòtsejèn ngajmii; kijtseè kjoajeya-la Nainá nga Jesús ya síjnat'aà chrja kixi-la Nainá. ⁵⁶Kitsò Esteban:

—Tíbe-ná ngajmii nga tix'á; jè xi Ki'ndí-la Xita tsò-la yijo-la yaá sijnat'aà chrja kixi-la Nainá.

⁵⁷Ngats'ii xita koi, tsibíchjoàjto líká-la; ikjoàn 'nó kiskindàya; jngoò k'a kii kóhotjín nga jahatjen Esteban; ⁵⁸tsachrjekàjiin naxandá; kò jñà xita ndiso xi kitsját'in 'én xi kondra ki-la Esteban, yaá tsibítsajnangui ndsoko jñà nikje-la nãnda sijná jngoò xita ixti xi 'mì Saulo mé-ne nga komà tsibínè-ne ndajo nga kisik'en.

⁵⁹K'e nga tísine ndajo, Esteban tíchjat'aà-la Nainá, kitsò:

—Na'èn Jesús, chjoétjoi inima-na.

⁶⁰Esteban tsasijna-xkó'nchi, ikjoàn 'nó kiichja kitsò:

—¡Na'èn, ki kindaá 'nì jé-la xita koi!

K'e nga jye okitsò, k'en.

8 ¹Jè Saulo, nga ya sijná tikoáá kisijngoò ikon nga kinik'en Esteban.

Mé kjoa-ne nga jè Saulo kitsobà'nó xita-la Cristo

Kjòts'ia-ne nàchrjein jè nga 'nó kiitjingui kondra-la xita ngats'ii xita naxandá-la Cristo ján Jerusalén. Kóhotjín xita-la Cristo kitsjohoba kóhokji nangui Judea kò Samaria. Tà jñà tsiningui-ne xita xi tsibíxáya-la Jesús. ²Tjín i'nga xita xi beèxkón Nainá, jñà tsibíhijiin Esteban. 'Nó kiskindàyakeè. ³Tanga jè Saulo, 'nó kiitjingui kondra-la xita naxandá-la Cristo. Xki xi ján ni'ya jahas'en nga kjo'nó ochrje íchjín kò íchjá, ikjoàn kinís'en ndayá.

Mé xi komà ya nangui Samaria

k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá jè Felipe

⁴Jñà xita xi kitsjohoba, xki xi ján kii nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁵Jè Felipe, k'e nga ijchò naxandá Samaria, yaá tsibénojmi it'aà ts'e Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁶Jñà xita Samaria nga kjin ma, k'e nga kii'nchré tikoá kijtseè jñà kjoxxkón ndaà xi kis'iin Felipe, kóhotjín, isaá ndaà kii'nchré-isa koni s'ín tsibénojmiya-la. ⁷Kjin xita xi inima ch'o-la neíí tíjiin inima-la kjòndaà-ne. Jñà inima ch'o-la neíí, 'nó kjindáya k'e nga bitjoiin inima-la xita. Tikoáá kjin xita ima kjòndaà-ne xi mikii ma síhiniyá yijo-la kò xi tsá'yá kjoàn. ⁸K'oaá ma-ne nga jñà xita naxandá jè, 'nó tsja kis'e-la.

⁹Ya Samaria tsibìjna jngoò x̄ita xi Simón ki'mì. K'e nga sa ítjòn, maá-la bín̄daà. Kjin nó kiskoònachan-la x̄ita xi ya i'nde-la nga chincháxkón-la nga kitsò: "An 'nó ndaà machiya-na."

¹⁰Ngats'iì x̄ita ixti kò x̄ita jchínga, ndaà kiì'nchréñijon-la; kitsò:

—Jè x̄ita jè xi tse nga'nó tjín-la ít'aà ts'e Nainá.

¹¹Koíi kjoa-la nga ndaà kiì'nchréñijon-la nga jye kò kjin nó konachan-la nga bincháxkón-la nga 'nó ndaà ma-la bín̄daà.

¹²Jñà x̄ita, k'e nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá kó s'ín otíxoma Nainá kò ít'aà ts'e Jesucristo xi jè Felipe tíbénójmí, tsibíts'ia nga komà bautizar íchjín íchjá. ¹³Skanda tije-ne Simón t̄ikoaá kòkjeiín-la; ikjoàn komà bautizar. Nándá tsajmeè Felipe, yaá tsajmeìkò Simón. Tà k'oaá ma-la nga tibeè kjoxkón ndaà xi tís'ín Felipe kò kjoa xi okó kjoa jeya-la Nainá.

¹⁴Jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús xi títsajna Jerusalén, k'e nga kiì'nchré nga jñà x̄ita Samaria jyeè kòkjeiín-la 'én-la Nainá, kisikasén jè Pedro kò Juan. ¹⁵Jñà x̄ita koi, k'e nga jye ijchò Samaria, tsibíts'ibatjì jñà x̄ita xi jye kòkjeiín-la mé-ne nga tjoé-la jè Inimá Tsjeè-la Nainá. ¹⁶Nga jè nachrjein jè, n̄i saá jngoò tjoé-la Inimá Tsjeè-la Nainá. Sà tà jè ít'aà ts'e Na'èn-ná Jesús komà bautizar x̄ita koi. ¹⁷Jè Pedro kò Juan, k'eé tsohòsòn-la tsja, ikjoàn kitjoé-la Inimá Tsjeè-la Nainá.

¹⁸Jè Simón, k'e nga kijtseè nga jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús, ósòn-la tsja jñà x̄ita, n̄itòón tjoé-la Inimá Tsjeè-la Nainá, jè Simón tsibít'aà-la tòn jñà x̄ita-la Cristo, ¹⁹kitsò-la:

—An, t̄ikoa tjii-ná nga'nó jè, mé-ne n̄ita yá x̄ita-ne xi kosòn-la ndsaa t̄ikoa tjoé-la Inimá Tsjeè-la Nainá.

²⁰Jè Pedro kitsò-la:

—¡Kàtiyaàkoi tòn-lè! Ngaji, k'oaá s'ín n̄ikítsjiin tsà maá bindaà-ná kjotjò xi tsjá Nainá. ²¹Ngaji mìkiì tjí'nde-lè ít'aà ts'e xá jè nga jè inima-lè mì kixi t̄ijna nguixkòn Nainá. ²²Tikájnoi jé-lè, nga ch'o tsò ya jjiin inima-lè, k̄i t̄i jé binchaàtsji-ne. Tijét'aà-la Nainá tsà koi nachrjein-la siijchàat'aà-lè jé-lè.

²³Be-ná nga jè kjoaxitakòn xi t̄ijiin inima-lè kò jè kjoach'o-lè mìkiì tsjá'nde-lè nga ndaà 'nì.

²⁴Jè Simón k'eé kitsò:

—Sjít'aà-nò, titsi'ba-là Nainá xi ít'aà ts'an mé-ne nga mì k'oa s'ín komat'ian ngats'iì kjoa xi k'oas'ín t̄itsa'mì-ná.

²⁵ Jñà xit̄a xi tsibíxáya-là Jesús, k'e nga jye kitsjaà 'én it'aà ts'e Cristo t̄ikoa tsakóya 'én ndaà-là Nainá, kiì jngoò k'a-ne ján Jerusalén. K'e nga chinchimaya ndiyá, kjìn xit̄a naxandá jtabá xi chja-ne Samaria tsibénojmí-là 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

Jè Felipe kò jngoò xit̄a Etiopía

²⁶ Xi jye komà, jngoò àkjale-là Nainá kiìchja-là Felipe, kitsò-là:

—Tis̄t̄jiin, t'in kixi ndiyá xi bitjokàt'aà-ne Jerusalén, fijen bijchó skanda Gaza.

(Ndiyá jè, yaá fahato ya i'nde it'aà xìn nánanda nangui kixi choòn.)

²⁷ Felipe, tsasítjen, kiì; ya iya ndiyá kisatiikjoò jngoò xit̄a x'in ts'e Etiopía xi 'nó 'nga xá tjín-là xi jye kjòxkiì-là nga mì t̄i íchjín s̄is'in-ne; tesorero tjín-là ts'e chjoón sko-là Etiopía xi 'mì Candace. Jerusalén j'iì-ne xit̄a jè nga kiì ingo nánanda beèxkón Nainá. ²⁸ Xit̄a jè, k'e nga tínxrobá-ne nangui-là, tjínaya carreta-là; t̄bixkejiìn xojon xi kiskì Isaías, xit̄a xi kiìchja ngajo-là Nainá. ²⁹ Jè Inima Tsjeè-là Nainá kitsò-là Felipe:

—T'in tjingui-là carreta jè, tsjahijtakoii.

³⁰ Felipe nit̄oón kiitjingui-là, kiì'nchré-là jè xit̄a nga t̄bixkejiìn xojon xi kiskì Isaías, xit̄a xi kiìchja ngajo-là Nainá; ikjoàn kiskònangui-là kitsò-là:

—¿A fiyaá-lè kó s'ín t̄ichja xojon xi t̄bixkejiìn?

³¹ Jè xit̄a etiope kitsò:

—¿Kó s'ín koma kjiya-na nga mì yá benojmíya-na? K'eé tsibítis'ba-là Felipe nga tsijin-jno carreta; yaá tsibijnayako.

³² Jè Xojon-là Nainá xi t̄bixkejiìn ts'e Isaías tsò-né:

Kiikò koni jngoò orrè nga kiì sík'en;

k'oaá ngaya-là koni jngoò orrè ki'ndí xi mìkiì kjindáya k'e nga t̄is̄jino-là,

k'oaá s'ín mìkiì kiìchja k'e nga tsatojiìn kjo'in.

³³ K'e nga tsachrjekàngui xit̄a, mì kixi kisindaàjiìn-là.

Nga mì yá xit̄a tje s'e-là, niyá xi siik̄tsjeèn,

nga jè, kinìk'en-né i isò'nde.

³⁴ Jè xit̄a etiope kitsò-là Felipe:

—T'iin kjondaà. Tènojmíya-ná yá-né xi k'oas'ín t̄itsò-là jè Isaías; ¿a kje'íí xit̄a-né, a xi tijè-ne yijo-là?

³⁵Felipe tsibíts'iakò-ne jè xojòn xi tíbíxkejiìn xitá etiope; tsibénojmi yije-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús. ³⁶Koni s'ín nchifiya ndiyá, ijchò jngoò ì'nde ñanda tjin nandá, kitsò xitá etiope:

—Ì'nde jè, tjin nandá; ¿a mìtsà ndaà s'e tsà s'iaàn bautizar yijo-na?

³⁷Felipe kitsò-la:

—Tsà koó inima-lè nga ndaà mokjeín-lè koma-né.

Xitá jè kitsò:

—Mokjeín-na nga Jesús, jè xi Cristo xi Ki'ndí-la Nainá.

³⁸Kò kitsjaà okixi nga tsasíjna carreta, ikjoàn tsitajen ingajò, jahas'en-jiìn nandá, jè Felipe kis'iìn bautizar. ³⁹K'e nga jye itjokàjiìn-ne nandá, Felipe, tà nitoón kichijà; jè Inima Tsjeè-la Nainá kiìko; mì tì kiì kijtseèxkon-ne xíkjín; tanga jè xitá etiope, k'e nga tífi ya ndiyá, tsjaá jchán tjin-la. ⁴⁰Jè Felipe k'e nga kjòchiya-la jye ya tjna naxandá Azoto; xki xi ján naxandá tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo skanda k'e nga ijchò naxandá xi 'mì Cesarea.

Kós'ín komà k'e nga jè Saulo kòkjeín-la it'aà ts'e Cristo

(Hechos 22:6-16; 26:12-18)

9 ¹Saulo, xki xi ján ì'nde bincháxkón-la xitá xi kota'yat'aà-la Cristo nga mejèn-la siik'en. K'oaá ma-ne nga kiìkon jè no'miù ítjòn, ²nga kisijé-la xojòn xi tjin-la nga'ño xi k'oa ts'e jña ni'ya ingo sinagoga ján Damasco, mé-ne nga koma tsojà'ño-ne xitá íchjín kò íchjá xi fit'aà-la jè ndiyá xitse-la Cristo; ikjoàn kjinchrobàko Jerusalén nga siikítsajna ndayá. ³K'e nga nchifiya ndiyá nga jye kjòchrañat'aà-la naxandá Damasco, tà nitoón kjòhiseèn jngoò itjandi-la jngoò ni'ín xi inchrobà-ne ngajmiì. ⁴Jè Saulo kiskaajndoòt'aà nangui, ikjoàn kiì'nchré-la 'én xi kiìchjajiìn isén xi kitsò:

—Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mìtjìngui kondra-ná?

⁵Saulo kitsò:

—¿Yá-né ngaji, Na'èn?

Jè xi tìchja kitsò:

—'An-ná Jesús xi tì'mìtjìngui kondra-ná. Tijií tìyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bínès'en-la nei-la.

⁶Saulo, tsí tsatsé-né; tsí ndaà kitsakjòn; k'eé kitsò:

—Na'èn, ¿mé xi mejèn-lè nga 'an s'iaàn?

Jè Na'èn-ná kitsò-la:

—Tìsítjìin, tìtjás'en-jiin naxandá; yaá s'enojmí-lè mé xi s'jin.

⁷Jñà xitá xi tìjiko Saulo, tà kisinchaà-né nga 'ñó kitsakjòn; kii'nchré-la jè xi tìchja tanga mìkìi kijtseèxkon yá xi tìchja.

⁸Jè Saulo, tsasítjen-t'aà-ne nangui, tanga k'e nga kiskix'a xkon mì tì kii kjòtsejèn-la. Tà jñà xitá xi tìjiko kitsobàt'aà, kiiiko ján Damasco. ⁹Jàn nachrjein tsibìjna nga mì tì kii kotsejèn-la; nímé xi kiskine tìkoá nímé xi kits'iì.

¹⁰Ya naxandá Damasco tìjna jngoò xitá xi kota'yàt'aà-la Cristo xi 'mì Ananías; Nainá kiichja-la nga tsatsejèn jngoò-la kjoá koni tsà nijná tí'biì-la, kitsò-la:

—jAnanías!

Kiichja Ananías kitsò:

—¿Mé-ne Na'èn? ¿Mé xi mejèn-lè?

¹¹Jè Na'èn-ná kitsò-la:

—Tìsítjìin, t'in jè calle xi 'mì Calle Kixi, ya ni'ya-la Judas; ya tìnchátsji jngoìi xitá xi 'mì Saulo xi ya i'nde-la Tarso. I'ndeì, tìbítisi'ba-né. ¹²Saulo jyeé kòbeè jngoò kjoá koni tsà nijná tí'biì-la xi tsò: jngoò xitá xi 'mì Ananías kòbijchókon nga kòhòsòn-la tsja nga kòmandaà ijngoò k'a-ne xkon.

¹³Ananías, k'e nga kii'nchré kitsò:

—Na'èn, tìjiin-na, kjìn xitá jye tsibénojmí-na nga 'ñó ch'ò kjoàn xitá jè; jè-né xi 'ñó tíbeètoòn xitá tsiji ján Jerusalén.

¹⁴I'ndeì koií xá j'iì-ne skanda ijndé, tjin-la okixi it'aà ts'e no'miì ítjòn nga tsoba'ñó ngats'iì xitá xi mokjeiín-la it'aà tsiji.

¹⁵Nainá kitsò-la Ananías:

—Tich'oín xitá jè; xó jaàjiin-na; k'oaá s'ín kochjeén-na nga jè kichjaya it'aà ts'an nga tìjtsa isò'nde nguixkon ngats'iì xitá xi mìtsà xitá judío kò xitaxá ítjòn-la, tìkoá jñà xi xitá Israel.

¹⁶'Aán kokoò yije-la kjo'in xi 'ñó tse sikkjeiín xi kjoá ts'an.

¹⁷Ananías kii ñánda tǐjna Saulo; jahas'en ni'ya. Tsohósòn-là tsja, kitsò-là:

—'Ndsè Saulo, jè Na'è-ná Jesús xi kiichja-lè ya iya ndiyá k'e nga tjinchroboí, jè kàsikasén-na nga kotsejèn ìjngòò k'a-lè tìkoá sijiìn inìma-lè Inìma Tsjeè-là Nainá.

¹⁸Saulo, nìtoón kitjaàxìn-là xkon xi koni kjoàn chrjoa ton-là tìn. Ìkjoàn kjòtsejèn ìjngòò k'a-là. K'èé tsasítjen, ìkjoàn komà bautizar. ¹⁹Saulo, tsakjèn; ìkjoàn kis'e ìjngòò k'a-là nga'ñó. Tsibìjnako chiba nàchrjein jǎa xìta xi kota'yàt'aà-là Cristo xi títsajna Damasco.

Kós'ín komà nga jè Saulo kiichjaya 'én-là Cristo

²⁰Saulo, nìtoón tsibíts'ia nga kiichjaya it'aà ts'e Jesús ya ngats'iì ni'ya ìngo sinagoga nga jè Jesús, jè xi Ki'ndí-là Nainá.

²¹Ngats'iì xìta xi kii'nchré-là tà kjòxkón-là; kitsò-là xíkjin:

—¿A mìtsà jè xìta jè xi tsangatjingui-là xìta ján Jerusalén, jǎa xi mokjeiín-là it'aà ts'e Jesús? ¿A mìtsà tìkoá koií xá j'iì-ne ìjndé nga ndayá kjìko yiye xìta koi, ìkjoàn sìngatsja no'miì ítjòn?

²²Tanga Saulo, isaá 'ñó tse nga'ñó tísijiìn inìma-là nga chjaya. Jǎa xìta judío xi títsajna Damasco, skanda mì tì kii beè-ne kós'ín sìkítsjeèn koni s'ín tsakóya Saulo nga nguì 'én kixi-né nga Jesús, jè xi Cristo [jè xi xó kisìkasén-ne Nainá].

K'e nga jè Saulo tsanga-là xìta judío

²³Nga jye komà kjìn nàchrjein, jǎa xìta judío, tsajoóya-ne nga sìik'en Saulo. ²⁴Tanga jè Saulo kii'nchré koni s'ín tsajoóya-ne nga jǎa xìta judío, kò nàchrjein kò nitjen kisìkinda, tsibítsajnajto xotjoa-là naxandá nga mejèn-là sìik'en. ²⁵Tanga jǎa xìta-là Saulo, k'e nga jǎò, kiìko, kisìkijnaya jngoò nìsiyá xi je kji; ìkjoàn kiskinìs'en-kjá ñánda tìx'á chiba jè chrjó xi tǐjndiì-là naxandá kò yaá kiskinìjen-jno jè chrjó, mé-ne komà tsanga-ne.

K'e nga tsibijna Jerusalén jè Saulo

²⁶Saulo, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén, mejèn-là nga ya koahijtakò jǎa xìta xi kota'yàt'aà-là Cristo, tanga ngats'iì xìta koi, tà kitsakjòn-là, nga mìkii kòkjeiín-là tsà kixi kjoa nga tìkoá ya kota'yàt'aà-là Cristo. ²⁷Tanga jè Bernabé k'èé kiìko

ñánda títsajna x̄it̄a xi tsibíxáya-l̄a Jesús. Tsibénoj̄mí-l̄a nga jyeé jahat̄j̄iya-l̄a k'è nga kijtseè Na'è-ná Jesús nga kiichj̄a sobà-l̄a ya iya ndiyá k'è nga tífi Damasco; t̄ikoaá tsibénoj̄mí-l̄a nga ján Damasco 'nó ndaà kiichj̄a it'aà ts'è Jesús, mìkiì kitsakjòn.²⁸ Saulo, yaá tsibìjnako j̄nà x̄it̄a xi tsibíxáya-l̄a Jesús; yaá tsajmeiìko Jerusalén. Mìkiì kitsakjòn nga kiichj̄aya it'aà ts'è Jesús.²⁹ 'Nó kiichj̄ako j̄nà x̄it̄a judío xi 'én griego chj̄a nga tsajoókjoòko x̄ikj̄ín; t̄anga j̄nà x̄it̄a koi tsohótsji'nde-l̄a kó s'ín s̄iìko nga mejèn-l̄a s̄iìk'en Saulo.³⁰ J̄nà x̄it̄a xi 'ndse joó it'aà ts'è Cristo, k'è nga kiì'nchré 'én koi, kiìko Saulo ján Cesarea, iìkjoàn kisikasén skanda ján Tarso.

³¹ Ngats'iì x̄it̄a naxandá-l̄a Cristo, 'nchán tsibìtsajna kóhótj̄ín naxandá xi chj̄a-ne nangui Judea, Galilea ko Samaria; nì t̄i mé kjoasiì kis'e-ne. Kis'e-isa-l̄a nga'nó ts'è inìma-l̄a nga isa ndaà kijtseèxkón Nainá; jè Inìma Tsjeè-l̄a Nainá isaá ndaà tsasìko nga isa k̄jìn komà x̄it̄a-l̄a Cristo.

Kós'ín komà k'è nga k̄jòndaà-ne Eneas

³² Jè Pedro, k'è nga tsajmeèsòn i'nde koi, t̄ikoaá kiìkon x̄it̄a-l̄a Cristo xi títsajna ya naxandá Lida.³³ Ya t̄ijna jngod̄ x̄it̄a xi 'mì Eneas; jyeé t̄jín-l̄a j̄jìn nó nga kijna xk'én, mìkiì ma síkjaníyá yijo-l̄a.³⁴ Pedro kitsò-l̄a:

—Eneas, jè Jesucristo tísindaà-lè. T̄isítj̄jìn, tixkóyi nijnaà-lè.

Eneas, n̄it̄oón tsasítj̄en.³⁵ Ngats'iì x̄it̄a xi títsajna ya naxandá Lida ko Sarón, kijtseè Eneas nga tsajmeè-ne, iìkjoàn kòkjeiín-l̄a it'aà ts'è Na'è-ná Jesús.

K'è nga jaáya-l̄a Dorcas it'aà ts'è kjoabiyaà

³⁶ Ya naxandá Jope t̄ijna jngod̄ chjoón xi kota'yat'aà-l̄a Cristo: Tabita 'mì. Jè 'én griego, Dorcas 'mì. [Jè 'én tsaján, Naxín tsò-ne.] Chjoón jè, 'nó ndaà x̄it̄a, t̄ikoaá ndaà síchj̄at'aà-l̄a x̄it̄a ima.³⁷ J̄nà nachrjein koi, chjoón jè, k̄jòxk'én koa k'en. K'è nga jye kisihingáya, kiìko, kisikájnyaya ni'ya xi ma-ne jò piso.³⁸ Jè naxandá Lida yaá kijnat'aà chrañà-l̄a Jope. J̄nà x̄it̄a xi kota'yat'aà-l̄a Cristo kiì'nchré nga ya t̄ijna Lida jè Pedro. Kisikasén jò x̄it̄a x'ín xi kiì kítsi'ba-l̄a, kitsò-l̄a:

—Kì nìkachrjein-jèn, n̄it̄on nchrobáchón-nájèn.

³⁹ Pedro, k'è nga kiskaat'aà-l̄a okixi, n̄it̄oón tsasítj̄en; tsobáhijtakò x̄it̄a koi. K'è nga ijchò Jope, kiìko ñánda kijna

mik'en; jahas'en ni'ya. Ngats'iì íchjín ka'àn xi títsajna ijchò kinchat'aà-la Pedro nga kjindáya; tsakó-la x'íó kò nàchro xi tsibíndaà Dorcas k'e nga tisa tijnakon. ⁴⁰ Pedro tsachrje yije ni'ya jñà xita koi; ikjoàn tsasixkó'nchi, kiichjat'aà-la Nainá; k'eé kiskod'an jè mik'en, kitsò-la:

—¡Tabita, tísitjiin!

Jè mik'en, kiskix'angui-ne xkon. K'e nga kijtseè Pedro, tsibijna kixi. ⁴¹ Pedro kitsjaà-la tsja, kisikasítjen; ikjoàn kiichja-la xita-la Cristo kò jñà íchjín ka'àn; tsakó-la Dorcas nga tijnakon-né. ⁴² Kjoa jè, ki'ya yijeé-la kóhokji Jope; kjìn xita kòkjeiín-la it'aà ts'e Na'è'n-ná Jesucristo. ⁴³ Jè Pedro, kjìn nàchrjein tsibijna ya Jope, ya ni'ya-la xita xi 'mì Simón chjinechrjoa.

K'e nga jè Cornelio kiichja-la Pedro

10 ¹ Ya naxandá Cesarea tsibijna jngoè xita xi 'mì Cornelio, jè xi xita skò-la ts'e soldado xi jngoè sìndo ma-ne xi ya chja-ne xi 'mì Italiano. ² Jè Cornelio, ngats'iì xita ni'ya-la, ndaà beèxkón Nainá, tikoá tsakjón-keè Nainá. Ndaà síchjât'aà-la jñà xita ima xi nì mé tjin-la. Kjit'aà nàchrjein bítsi'ba-la Nainá. ³ Jngoè nàchrjein, ijchò-la tsà xi jàn nga nguixòn, tsatsejèn jngoè-la kjoa koni tsà nijñá tí'biì-la nga jahas'en jngoè àkjale-la Nainá ya ni'ya ñánda tjna; kitsò-la:

—¡Cornelio!

⁴ Jè Cornelio, k'e nga kiskod'an àkjale, tà kitsakjòn-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè na'èn?

Jè àkjale kitsò:

—Jyeé ijchò kaàt'aà-la Nainá jè kjoa bítsi'ba-lè kò kjoa nga nìchjât'aà-la xita ima xi nì mé tjin-la. Jè Nainá ndaà sasén-la. ⁵ Tikasín xita-lè ján naxandá Jope; kàtikjaá Simón xi tikoá Pedro 'mì. ⁶ Ya tjna ni'ya-la xita xi tikoá Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandi ndáchikon. Jè keènojmi-lè mé xi s'iin.

⁷ K'e nga jye kii-ne àkjale-la Nainá xi tíchjako Cornelio, kiichja jò-la xita chi'nda-la koa jngoè soldado xi ndaà beèxkón Nainá xi ya síxát'aà-la. ⁸ K'e nga jye tsibénojmi yije-la ngats'iì kjoa xi kii'nchré, ikjoàn kisikasén ján naxandá Jope.

⁹ K'e nga komà nchijòn, ijchò-la tsà nchisen, jñà xita koi, jyeé kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jope. Tijè-ne hora jè Pedro,

tsijin isò'nga ni'ya nga kii kítsi'ba-la Nainá. ¹⁰Pedro, jyeé 'nó kjòhojò-la; mejèn-la nga kokjèn, tanga tíkoñaá-la, k'eé tísindaà tsojmì xi skìne; tsatsejèn jngoò-la kjoa koni nijná tí'biì-la.

¹¹Kijtseè nga tìxá ngajmì; inchrobàjen jngoò nikje skanda it'aà nangui xi 'nó teè kji, tít'aà'nó nga ñijòn chrjangui-la.

¹²Jè nikje, yaá títajayaya yije cho xi tjin i it'aà nangui xi ñijòn ma ndsoko ko jñà cho xi bífejno yijo-la nangui, ngats'iì cho xi

tjin-la jngaá xi tjíma ijìn isén. ¹³Jè Pedro kii'nchré jngoò 'én xi kitsò-la:

—Pedro, tísítjin, tik'in cho koi, chinì.

¹⁴Kitsò Pedro:

—Na'èn, majìn; ni saà jngoò k'a tsojmì tjé kínee xi xkón tjin it'aà ts'e kjotíxoma.

¹⁵Pedro, ijngoò k'a kii'nchré 'én xi kitsò-la:

—Tsojmì xi Nainá jye kisìtsjeè nga ma chjìne, kì tsojmì tjé 'mì-la.

¹⁶Jè kjoa ts'e nikje, jàn k'a okomà. Ikjoàn tsijin ijngoò k'a-ne ján ngajmì. ¹⁷Pedro, tísíkìtsjeèn kó tsòya-ne jè kjoa xi kijtseè. Tik'eé-ne ijchò kinchajto xotjoa ni'ya jñà xita xi kisikasén Cornelio nga jye kiskònangui ñánda-ne ni'ya-la Simón.

¹⁸Kiskònangui, a yaá tìjna jngoò xita xi Simón 'mì, tìkoa tít'aàsòn 'ín-la nga Pedro 'mì. ¹⁹Jè Pedro, tákó k'eé tísíkìtsjeèn jè kjoa xi kijtseè, jè Inimà Tsjeè-la Nainá kitsò-la:

—Jàn ma xita xi jì ótsji-lè. ²⁰Tísítjin, titjojin, kì jò 'beé-la takoin nga 'mìkoi; jñà xita koi, 'aán kàsikasén.

²¹Jè Pedro inchrobàjen ñánda 'ncha xita xi kisikasén Cornelio, kitsò-la:

—'An-ná xi binchaàtsji-ná; ¿mé xá xi kòf'i-nò?

²² Jñà xitá koi kitsò:

—Jè kisikasén-najen xitá sko-la soldado xi 'mì Cornelio, jngod xitá kixi xi ndaà beèxkón Nainá, tikoá jè, ndaà yaxkón it'aà ts'e naxandá Israel. Jngodó xó àkjale-la Nainá k'oa kitsò-la nga ngaji skìnìkjaá-lè nga k'óin ni'ya-la mé-ne nga kénójmíya-la 'én xi jì tihokòyi.

²³ Jè Pedro kisikas'en ni'ya-la; yaá kisikjáyako jngodó nitjen. Xi komà nchijòn, kiìko xitá koi; tikoáá tsobáhijtakò i'nga xitá xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo xi títsajna ya Jope.

²⁴ Xi komà nchijòn ijchò Cesarea; jyeé tíkoña jè Cornelio; jyeé títsajna xitá xíkjin ko amigo-la xi ndaà óko xi xó kisikí'nchré-ne. ²⁵ K'e nga jye ijchò Pedro, jè Cornelio itjo ni'ya nga kisihixat'aà; tsasìxkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. ²⁶ Tanga jè Pedro kisikasítjen, kitsò-la:

—Tisítjin; 'an, tikoáá ta xitá-ná koni ngaji.

²⁷ Jè Pedro, nga tíhókò Cornelio, jahas'en ni'ya; kijtseè nga 'ñó kjìn ma-ne xitá xi ya títsajna. ²⁸ Pedro kitsò-la:

—Jñò, tíjin-nò nga jñà xitá judío mìkii tíj'nde-la nga jñà xitá xi xìn i'nde-la sìngásòn-ko, mìkii ma kjoas'en ni'ya-la xi mìtsà xitá judío. Tanga Nainá tsibénójmíya-na nga nijngodó xitá xi koma xán-la: jñò, taxki xitá-nò ko xitá tjé-nó nga nguixkon Nainá. ²⁹ Koií kjoa-la k'e nga ijchò nokjoà-ná, mìkii kisitájaajñà, nitoón inchrobà. Jè xi kjònanguia, ¿mé xá xi nokjoà-ná?

³⁰ Cornelio kitsò:

—Tjín-la ñijòn naxrjein, tijè-ne hora jè nga xi jàn nga nguixòn, k'e nga tìchjàt'aà-la Nainá i ni'ya-na, tà nitoón tsatsejèn jngodó xitá xi tsasijna nguixkoaàn; 'ñó ote kji nikje-la. ³¹ Kitsò-na: “Cornelio, jè kjoa bítsi'ba-lè jye kina'yà-la ko jye ki'ya-la nga nguixkon Nainá koni s'ín nìchjàt'aà-la xitá ima xi nì mé tjín-la. ³² Tìkasín xitá-lè ján naxandá Jope, kàtikjaá Simón xi tikoá Pedro 'mì. Ya tíjna ni'ya-la xitá xi tikoá Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandiì ndáchikon.” ³³ K'oaá komà-ne nga niton kiskinìkjaá-lè. Ndaà kà'nè-ne nga kànchroboì. Kóhotjín-jen íí titsajna-jen nga nguixkon Nainá mé-ne nga kina'ya yije-jen mé okixi xi kitsjaà-lè Nainá nga kénójmí-nájen.

K'e nga kiichja Pedro ya ni'ya-la Cornelio

³⁴Pedro tsibíts'ia nga kiichja, kitsò:

—Kixí kjoa, tíbe-ná nga Nainá mikiì faájiin nīta yá xīta-ne, tà ngásòn fiko yije. ³⁵Nainá kjoétjò-né nīta yá xīta-ne nīta ñánda-ne i'nde-la xi beèxkón Nainá xi tīkoá s'ín kjoakixi. ³⁶Nainá kisikasén 'én-la ya naxandá Israel; tsibénojmiya-la 'én ndaà-la nga 'nchán kitsajnakoaá Nainá it'aà ts'e Cristo, jè xi otíxoma-la ngats'iì xīta xi tjin isò'nde. ³⁷Jñò, ndaà tjiin-nò koni s'ín komà kóhokji nangui-la xīta judío, kjòts'ia-ne i'nde Galilea k'e nga jye kiichjaya Juan xi kjoa ts'e bautismo. ³⁸Tjiin-nò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, Nainá xó jaàjiin-ne nga kitsjaà-la Inīma Tsjeè-la kò nga'ño. Nīta ñánda-ne nga tsajmeè Jesús, ndaà tjin kjondaà xi kis'iin; kisindaà-ne xīta xi kjo'in nchisíkjeiín it'aà ts'e xīta neií. Koií k'oas'ín kis'iin-ne nga jè Nainá tijnako. ³⁹K'oaá ma-ne bènojmi-jen nga xkoón ki'ya-najen ngats'iì kjondaà xi kis'iin Jesús ya nangui-la xīta judío kò Jerusalén. K'e nga komà iskan, jñà xīta kisik'en Jesús, tsibítjohónguit'aà krò. ⁴⁰Tanga nga ijchò jàn nachrjein Nainá kisikjaáya-la kò k'oaá s'ín kis'iin nga kiyaxkon ijngod k'a-la nga jye jaáya-la. ⁴¹Mitsà ngats'iì xīta naxandá kijtseèxkon, tà ngajen-nájen xi xó kjòtseè kitjaàjiin-najen mé-ne nga koma kénojmi-jen xi it'aà ts'e, ngajen-nájen xi chichiko-jen tīkoá ki'yòko-jen k'e nga jye jaáya-la. ⁴²Jè Jesús tsibít'in-najen nga kinókojaya-jen kò kénojmi kixi-lajen xīta naxandá nga jè Jesús, k'oaá s'ín kisikjina Nainá koni xītaxá ítjòn nga jè bíndaàjiin-la xīta xi títajnakon kò xi jye k'en. ⁴³Ngats'iì xīta xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá s'ín tsjá 'én nga ngats'iì xīta xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, it'aà ts'e-né nga jchat'aà-la jé-la.

K'e nga kitjoé-la Inīma Tsjeè-la Nainá jñà xi mitsà xīta judío

⁴⁴Tákó tīk'ée tíchja isa Pedro, ngats'iì xīta xi nchi'nchré-la itjojen-nè Inīma Tsjeè-la Nainá. ⁴⁵Jñà xīta judío xi tjiko Pedro [xi tīkoá jye mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo], tà k'oaá komà-la k'e nga kijtseè nga jñà xi mitsà xīta judío, tīkoá ndaà itjojen-nè jè Inīma Tsjeè-la Nainá. ⁴⁶Nga kiì'nchré-la nga chja xi kj'eíj 'én, tīkoá chjat'aà-la Nainá nga 'ño jeya síkijna. ⁴⁷K'ée kitsò Pedro:

—Mì-la kii koma kichakjáya-là jñà xīta koi nga koma bautizar nga jyeè kàtjoé-la Inīma Tsjeè-la Nainá koni s'ín kitjoé-ná jñá.

⁴⁸Jè Pedro kitsjaà okixi nga koma bautizar xita koi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Ikjoàn jñà xita tsibítsi'ba-la Pedro nga kàtijnako chiba nàchrjein isa.

**Mé 'én xi kiichja Pedro nga tsibénojmi-la
xita naxandá-la Cristo ján Jerusalén**

11 ¹Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús ko xita xíkjin xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo xi títsajna nangui Judea, ki'nchré nga jñà xi mìtsà xita judío tikoáá jye kòkjeiín-la 'én-la Nainá. ²Jñà xita judío xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo tsohótiko Pedro, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén. ³Kitsò-la:

—¿Mé-ne ya kii-ne ni'ya-la xi taxki xita xi mìtsà xita judío, skanda yaá chichikoji?

⁴Jè Pedro k'ée tsibíts'ia nga ndiyá ndiyá tsibénojmi yije-la koni s'ín komàt'in; kitsò-la:

⁵—K'e nga tijnaa ján naxandá Jope, nga tichjàt'aà-la Nainá, tsatsejèn jngoð-na kjoa koni tsà nijñá tí'biì-na, jngoð nikje kijtseè xi 'ñó te kji, tí'ñó nga ñijòn chrjanguì-la xi ngajmiì inchrobàjen-ne, j'iì skanda ñánda tijnaa. ⁶K'e nga kiskoòtsejèn-la, ndaà kijtseè nga títsajnaya cho xi tjín i it'aà nangui xi ñijòn ma ndsoko ko cho ts'en xi tjín jjiìn ijñá, ko cho xi bifejno yijo-la nangui, ngats'iì cho xi jngaá tjín-la xi tjímajiin isén. ⁷Ki'nchrè jngoàà 'én xi kitsò-na: “Pedro, tsítjiin, tik'iìn cho koi, chinii.” ⁸'An kixan-la: “Majìn Na'èn, 'an, ni saà jngoð k'a tsojmi tjé kínee xi xkón tjín it'aà ts'e kjotíxoma.” ⁹Xi ma-ne jò k'a, ijngoð k'a kiichja-na ján ngajmiì kitsò-na: “Tsojmi xi Nainá jye kisítsjeè nga ma chjine, ki tsojmi tjé 'mì-la.” ¹⁰Jè kjoa koi, jàn k'a okomà. Ikjoàn tsijin yije ijngoð k'a-ne ján ngajmiì. ¹¹Tjè-ne hora, jàn xita ijchò kátsji-na ya ni'ya ñánda tijnaa xi ján inchrobà-ne Cesarea xi xó kisatiixá-la. ¹²Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-na: “Tikoji xita koi; ki jò beè-la takoìn nga tsjáhijtakoii; tikoáá tsobáhijtako-na jñà xita 'ndsè xi joòn ma-ne xi i títsajna; ijchò-jen ya ni'ya-la jè xita xi kiskinikjaá-na, ikjoàn tsitjaàs'en-jen ni'ya-la.” ¹³Xita jè tsibénojmi-najen nga jngoð xó àkjalé kijtseè ya ni'ya-la xi kitsò xó-la: “Tikasín xita ján naxandá Jope nga kàtkjaá jè xita xi 'mì Simón xi tikoá Pedro 'mì. ¹⁴Jè tsjá-lè 'én nga kitjokajñoð kjo'in kjoa ts'e jé-nò, ngaji ko ngats'iì xita ni'ya-lè.” ¹⁵K'e nga tsibíts'ia nga tsibénojmi-la, jè Inima Tsjeè-la Nainá, niñoón

itjojen-nè jǎà x̄it̄a koi koni s'ín komàt'iaán jǎà nga s̄a t̄ats'en-l̄a kjoa. ¹⁶K'eé tsibítsjeèn-na koni s'ín kitsò Na'èn-ná Jesús nga kitsò: “Jè Juan, nandá kis'iin-ne bautizar, t̄anga j̄nò, koó In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá koma-nò bautizar.” ¹⁷Tsà Nainá k'oas'ín sasén-l̄a nga t̄ikoá tsjá k̄jotjò-l̄a jè In̄ima Tsjeè-l̄a koni s'ín kitsjaà-ná jǎà k'e nga kòkjeiín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ¿'an, mé-ne kondra kótijna-l̄a Nainá?

¹⁸K'e nga kiì'nchré 'én koi, jyò tsibítsajna. Jeyaá kisikíjna Nainá, kitsò:

—iKixíí-la kjoa nga jǎà xi mìtsà x̄it̄a judío, t̄ikoá tsjá-l̄a k̄jondaà Nainá mé-ne nga siikájno-ne jé-l̄a ko mì t̄i jé k̄hótsji-ne mé-ne nga s'e-l̄a kjoabinachon ts'e in̄ima-l̄a!

K'e nga kinikasén Bernabé ján naxandá Antioquía

¹⁹K'e nga jye k'en Esteban, jǎà x̄it̄a xi mokjeiín-l̄a it'aà ts'e Jesús kitsjohoba, koií kjoa-l̄a nga 'ñó kiit̄jinguikèè x̄it̄a. Tjín xi kiì ján nangui Fenicia ko Chipre ko naxandá Antioquía. X̄it̄a koi, k'e nga ijchò i'nde koi, tsibénojmi-l̄a 'én-l̄a Cristo jǎà x̄it̄a judío xi ya t̄ítsajna t̄anga xi t̄axki x̄it̄a, majìn. ²⁰Jǎà x̄it̄a xi kitsjohoba, tjín i'nga xi ján i'nde-l̄a nangui Chipre ko naxandá Cirene. K'e nga ijchò ya naxandá Antioquía t̄ikoáá tsibénojmi-l̄a jǎà x̄it̄a xi mìtsà x̄it̄a judío 'én ndaà-l̄a Nainá xi kjoa ts'e Jesús xi otíxoma-ná. ²¹Nainá kitsjaà-l̄a nga'ñó; k̄jìn x̄it̄a koi kòkjeiín-l̄a it'aà ts'e Cristo, jahatjiya-l̄a k̄johítsjeèn-l̄a, kiit'aà-l̄a Na'èn-ná.

²²Jǎà x̄it̄a naxandá-l̄a Cristo xi t̄ítsajna Jerusalén kiì'nchré koni s'ín tíma ján Antioquía. Kisikasén jè Bernabé.

²³Bernabé, k'e nga ijchò Antioquía, k̄jitseè nga jè Nainá ndaà t̄ísichikon-t'in x̄it̄a koi. Tsja jchán komà-l̄a. K'eé isa ndaà tsibít'in yije-l̄a nga ko in̄ima-l̄a isa ndaà k̄at̄jìt'aà-l̄a Na'èn-ná. ²⁴Jè Bernabé, 'ñó ndaà x̄it̄a; ndaà t̄íjìin in̄ima-l̄a In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá; t̄ikoáá ndaà mokjeiín-l̄a it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'ín komà-ne nga isa k̄jìin x̄it̄a jahas'en-t'aà-l̄a Na'èn-ná Jesús.

²⁵Nga komà iskan, Bernabé kiì ján Tarso nga kiì k̄átsji Saulo. ²⁶K'e nga jye kisakò-l̄a, kiiko ján Antioquía. Jngodò nó tsibítsajnakò jǎà x̄it̄a naxandá-l̄a Cristo; koií xá kis'iin nga k̄jìn x̄it̄a tsakóya-l̄a. Yaá kisit'aà 'ín ítjòn nga x̄it̄a-l̄a Cristo 'mì ngats'iì x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a Cristo.

²⁷Nachrjein koi ijchò i'nga xita xi kiichja ngajo-la Nainá ján Antioquía xi inchrobà-ne Jerusalén. ²⁸Jngod xita xi 'mì Agabo, tsasijna kixi, kiichja nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tsibít'in-la, kitsò nga tíjtsa isò'nde kjinchrá 'nó kjoíí. 'Én jè, k'oaá s'ín tsitasòn k'e nga tsibijna xitaxá ítjòn ján Roma jè xi 'mì Claudio. ²⁹Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna Antioquía tsajoóya-ne nga siikasén-la nga'nó xita xíkjin xi títsajna nangui Judea koni kji bijchó nga'nó-la nga jngod ñjngod. ³⁰Koni s'ín tsajoóya-ne, k'oaá s'ín kisikitasòn. Jè Bernabé kò Saulo, kiikò kjotjò jè ján nangui Judea nga kisíngatsja jñà xita jchínga xi tjín-la xá ts'e naxandá-la Cristo.

Kó s'ín komà nga itjo ndayá Pedro

12 ¹Tijñà-ne nachrjein koi, jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kitsjaà okixi nga kitsobà'nó i'nga xita naxandá-la Cristo mé-ne nga koma skoetoòn-ne. ²Tsatíxá nga kichá ndojò kisik'en-ne Jacobo, 'ndse Juan. ³Jè Herodes, k'e nga kijtseè nga tsja komà-la jñà xita judío nga jye k'en Jacobo, ikjoàn kitsobà'nó Pedro jè nachrjein k'e nga bitjo s'eí nga kjèn inchrajín xi tsjín-la na'yo san. ⁴Kiskinis'en ndayá. Chrj'oòn jngod soldado kisikinda ya iya ndayá; ñijòn kisikinda nga indiaà indiaà. Kjo'hísjeèn-la Herodes, jè-né k'e nga jye kjoehet'aà s'eí Paxko kochrje ndayá mé-ne jñà xita naxandá tsjá 'én nga kiyá Pedro. ⁵Jè Pedro, ndaá tímakinda iya ndayá; kò jñà xita naxandá-la Cristo, mìkii jyò tsibitsajna nga 'nó ndaà nchisíjèt'aà-la Nainá ít'aà ts'e Pedro.

⁶Jè nachrjein k'e nga mejèn-la Herodes nga siíngatsja xita naxandá jè Pedro, tijè-ne nitjen, kjiinafè'nchò osen-la jò soldado; jò na'nó kichá cadena tjít'aà'nó-ne; jñà soldado xi i'nga yaá nchisíkinda xotjoa ndayá. ⁷Tà nitóon tsatsejèn jngod àkjale-la Nainá ya iya ndayá; kjòhiseèn yije kóhokji; jè àkjale kisihiniyá-la Pedro nga kisikjaá-la; kitsò-la:

—jNiton tisítjiin!

Jñà na'nó kichá cadena xi tjít'aà'nó-ne tsja Pedro chixòt'aà nangui. ⁸Jè àkjale kitsò-la:

—Chikjeí nikje-lè, tsjayi xojté-lè.

Jè Pedro, k'oaá s'ín kis'iin. Ikjoàn kitsò àkjale:

—Chikjeí nachrokisòn-lè, nchrobátjngui-ná.

⁹Pedro itjo t̄j̄ngui-l̄a j̄è àk̄j̄al̄e; m̄ik̄iì machīya-l̄a ts̄à kix̄í k̄joa xi t̄is̄íko àk̄j̄al̄e; j̄è Pedro k'oaá ma-l̄a koni ts̄à nij̄ná t̄í'bīi-l̄a.

¹⁰Jahat'aà-l̄a j̄è soldado xi s̄íj̄na ít̄j̄òn, t̄īkoa jahat'aà-l̄a xi ma-ne j̄ò; k'è nga ij̄chò xot̄joa-l̄a ndayá xi nguì kich̄a nga j̄ye bit̄joaá calle, tà taj̄ngòò kit̄ax'a; ik̄joàn it̄jo; tsato'nchò j̄ngòò calle; tà n̄itoón kichij̄à j̄è àk̄j̄al̄e; j̄è Pedro, taj̄ngòò kisasij̄na. ¹¹Jè Pedro, k'èé ndaà kj̄òchiya-l̄a nga kix̄í k̄joa xi t̄imat'in, kitsò:

—Kix̄í k̄joa, mokjeīn-na nga Nainá k̄asikasén àk̄jal̄e-l̄a nga k̄asik̄ijn̄andeí̄-na it'aà ts'è Herodes k̄o ngats'iì k̄joa xi ch'o t̄j̄ín xi nchikoña-l̄a x̄it̄a judío nga s̄īiko-na Herodes.

¹²Jè Pedro, k'è nga ndaà kj̄òchiya-l̄a k̄joa koi, k̄iì ni'ya-l̄a María, nea-l̄a Juan xi t̄īkoa Marcos 'mì. Ȳa ni'ya j̄è, k̄j̄in x̄it̄a chixoña xi nchibísi'ba-l̄a Nainá. ¹³Kīichj̄a, kisik̄jane xot̄joa-l̄a ni'ya; k'èé it̄jo katsej̄èn j̄ngòò tsòti xi 'mì Rode nga mej̄èn-l̄a skoe yá-né xi t̄íchj̄a. ¹⁴K'è nga k̄iì'nchré j̄ta-l̄a nga j̄è Pedro xi t̄íchj̄a, tsja j̄chán komà-l̄a skanda m̄i t̄i k̄iì kiskíx'a-l̄a xot̄joa ni'ya; t̄a saá tsangachikon iya ni'ya; kisik̄i'nchré n̄anda t̄itsaj̄na x̄ík̄j̄ín nga j̄è Pedro s̄íj̄najto xot̄joa ni'ya. ¹⁵J̄nà x̄it̄a x̄ík̄j̄ín kitsò-l̄a:

—¡Ská-lè!

T̄anga j̄è tsòti t̄ákó k'oaá tsò nga kix̄í k̄joa j̄è Pedro xi t̄íchj̄a. T̄anga j̄nà x̄it̄a kitsò-l̄a:

—Jè-la àk̄jal̄e-l̄a.

¹⁶Jè Pedro, t̄ákó t̄íchj̄a-ne, s̄ík̄jane xot̄joa ni'ya. K'è nga kiskíx'a-l̄a xot̄joa ni'ya, k̄ijtseèxkon nga j̄è Pedro; j̄nà x̄it̄a x̄ík̄j̄ín, tà kj̄òxkón-l̄a. ¹⁷Kiskímīit̄jen tsja Pedro nga kitsò-l̄a j̄yò t̄itsaj̄naà; ik̄joàn tsibénojmí-l̄a kó s'ín komà't'in nga Nainá tsachrje-ne ndayá. Kitsò-l̄a:

—K'oaá s'ín t̄ènojmí-là j̄è Jacobo k̄o x̄it̄a x̄inguiáá xi i'nga. Ik̄joàn it̄jo ni'ya; x̄in i'nde k̄iì.

¹⁸K'è nga kis'e isén ngats'iì soldado xi nchisíkinda, m̄i tà k'oaá k̄ji k̄joasīi kis'e-l̄a nga m̄ik̄iì t̄íj̄iìn-l̄a kó s'ín komà nga it̄jo ndayá Pedro. ¹⁹Jè Herodes kitsjaà okix̄í nga tsohótsji Pedro t̄anga m̄ik̄iì kisakò-l̄a. K'è nga j̄ye kiskònangui-l̄a ngats'iì soldado xi kisik̄inda, j̄nà kiskaànè-l̄a nga tsj̄in Pedro; ik̄joàn kitsjaà okix̄í nga k̄atiyaà j̄nà soldado. Herodes it̄jok̄aj̄iìn ȳa Judea. Ján k̄iì kij̄na nax̄andá Cesarea.

²⁰Herodes k̄joasīi t̄j̄ín-l̄a k̄o x̄it̄a nax̄andá Tiro k̄o Sidón. X̄it̄a nax̄andá koi, tsajoóya-ne nga inchrobàkon Herodes.

Tanga ítjòn ndaà tsajoókò Blasto xi tìkoà xá tjín-la ya ni'ya-la Herodes xi xitaxá ítjòn tjína. Kò jè Blasto kiichjatjì naxandá koi nga kátas'e kjoa'nchán. Koií k'oas'ín kis'iin-ne jñà naxandá koi, nga ya nangui-la Herodes otse tsojmi xi kine. ²¹ Jè nachrjein k'e nga chixoña xita nga kisijna junta, jè Herodes, tsohòkjá nikje-la xi ts'e xitaxá ítjòn; tsibìjnasòn íxile-la, ikjoàn kiichjajiin-la xita naxandá. ²² Jñà xita naxandá, k'e nga kii'nchré-la, tsibíts'ia nga 'nó kiichja kitsò:

—Jè xi tíchja, jngòd xita xi nainá, mìtsà taxkì xita!

²³ Tik'e-ne j'ii àkjale-la Nainá xi kitsjaà ch'in-la; kjòxk'én, chi'ndoó kisikje, ikjoàn k'en, koií kjoa-la nga mìkii jeya kisikíjna Nainá.

²⁴ Tanga jè 'én-la Nainá isaá ndaà tíhobísòn k'oa isaá ndaà tímakjìn xita xi mokjeiín-la.

²⁵ Jè Bernabé kò Saulo, k'e nga jye kjòngásòn xá-la, inchrobà-ne Jerusalén, kiì-ne ján Antioquía. Tjìkò Juan xi tìkoà Marcos 'mì.

K'e nga jè Bernabé kò Saulo tsibíts'ia nga kisixá

13 ¹ Jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna ya naxandá Antioquía, tjín i'nga xita xi chjaya ngajo-la Nainá kò okóya 'én-la Nainá: jè xi 'mì Bernabé, Simón (xi tìkoà Niger 'mì), Lucio xi Cirene ts'e, Manaén (xi taña kòjchákò Herodes, xi tsatíxoma Galilea), kò Saulo. ² Jngòd nachrjein k'e nga tíma culto tìkoà títsajnachjan xita-la Cristo, jè Iníma Tsjeè-la Nainá kitsò:

—Tikítsajnaandaà-ná jè Bernabé kò Saulo xá xi xó 'an kichjà-la.

³Jñà xita-la Cristo, k'e nga jye tsibítsajnachjan koa jye tsibítsi'ba, tsohósòn-la tsja Bernabé kò Saulo, ikjoàn kisikasén [xi kjoa ts'e xá-la Nainá].

Kós'ín komà k'e nga jè Bernabé kò Saulo kiichjaya ján Chipre

⁴Jè Inima Tsjeè-la Nainá kisikasén Bernabé kò Saulo nga kii Seleucia; yaá jahas'en chitso nga kii nangui xi kijnajiin-ndá xi 'mì Chipre. ⁵K'e nga ijchò naxandá Salamina, tsibíts'ia nga kiichjaya 'én ndaà-la Nainá ya jñà ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío. Tjiko jè Juan Marco xi kisichját'aà-la Bernabé kò Saulo. ⁶Tsatojiin kóhokji nangui jiin-ndá Chipre, ijchò skanda naxandá Pafos. Yaá kiskaat'aà jngod-la xita judío xi 'mì Barjesús xi xita tj'e, tikoá xita ndiso-né nga tsò, 'én-la Nainá chjaya. ⁷Jè xita tj'e, yaá ojmeèkò Sergio Paulo xi xitaxá ítjòn tjina kóhokji nangui Chipre. Jè Sergio Paulo ndaà fiya-la. Kiichja-la jè Bernabé kò Saulo nga mejèn-la kji'nchré 'én ndaà-la Nainá. ⁸Tanga jè xita tj'e, xi 'mì Barjesús xi tikoá Elimas 'mì xi 'én griego, kondraá kiil-la jè Bernabé kò Saulo nga majin-la nga jè xitaxá ítjòn kòkjeiin-la 'én ndaà-la Nainá. ⁹Tanga jè Saulo, tijè-ne xi 'mì Pablo, ndaà tjiiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; ñó kiskod'an, ¹⁰kitsò-la:

—iXita ndiso xi ch'o tjín kjohítsjeèn-lè; ki'ndí-la xita neíj; ngaji kondra 'mì yije-la xi kjoa kixi! ¿Mé-ne nga kjit'aà nàchrjein mejèn-lè nikits'ón-jiin ndiyá kixi-la Nainá? ¹¹I'ndeí Nainá tsjá-lè kjo'in; mì kii tì kòtsejèn-lè. Kjìn nàchrjein mì tì kii jcha-ne isén ndobá ts'e ts'oí.

Tik'e-ne mì tì kii kjòtsejèn-la. Kje'eií xita tsohótsji xi kitsobàt'aà nga komà kii. ¹²Jè xitaxá ítjòn, k'e nga kijtseè kjoa koi, kòkjeiin-la 'én-la Nainá nga kixi kjoa. Tà kjòdxkón-la koni s'ín tsakóya-la Pablo kò Bernabé it'aà ts'e Na'èn-ná.

Kós'ín komà k'e nga jè Pablo kiichjaya ya Antioquía ts'e Pisidia

¹³Pablo kò jñà xita xi kjihjtakeo jahas'en chitso ya Pafos, kii ján Perge i'nde xi chja-ne Panfilia. Tanga jè Juan Marco, tsohótji-ne, ján kii-ne Jerusalén. Mì tì ya tsoháhjtako-ne Pablo. ¹⁴Jè Bernabé kò Pablo jahato Perge, kii Antioquía,

naxandá xi chja-ne Pisidia. Jè nachrjein nìkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga, ikjoàn tsibìtsajna. ¹⁵K'e nga jye kjòxkejiin kjotìxoma-la Moisés ko xojon xi kiskii xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá, jña xita sko-la ni'ya ingo sinagoga kisikasén xá-la jè Pablo ko Bernabé, kitsò-la:

—'Ndsè, tsà tjin-nò mé 'én xi kinókjoajiin-la xita, tinókjoaa mé-ne nga s'e-la nga'ño inima-la jña xita.

¹⁶K'eé tsasítjen Pablo; koó tsja kisijé-la nga jyò kàtitsajna; kitsò-la:

—Jñò xi xita Israel 'mì-nò, ko xi mìtsà naxandá Israel tsajòn tanga yaxkón Nainá, tiná'ya-ná. ¹⁷Jè Nainá xi ts'e naxandá Israel, jaèjiin xita jchínga kjin-ná; jngod naxandá je kis'iin k'e nga tisa ján títsajna Egipto nga mìtsà ya i'nde-la; nga'ño ts'e Nainá-né nga tsachrekàjiin nangui Egipto. ¹⁸Nainá, ichán nó kis'e-la kjoatsejta nga kisikinda jña xita Israel ya i'nde it'aà xìn nándá nangui kixi choòn. ¹⁹Nainá, itod naxandá xita kisikjehesòn ya nangui Canaán. Ikjoàn kitsjaà-la jña xita Israel jè nangui jè nga ts'e koma. ²⁰Ngats'i kjoa koi, ñjòn sìndò osen nó tsato.

'Xi komà iskan, Nainá kitsjaà-la xi xita sko-la tsibìtsajna nga tsibíndaèjiin-la xita naxandá Israel. Ko jña tsasìko skanda k'e nga j'i Samuel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ²¹Xita naxandá Israel, kisijé-la Nainá jngod xitaxá ítjòn xi mejèn-la nga kotìxoma-la. Nainá kitsjaà-la Saúl, ki'ndí-la Cis xi tje-la Benjamín. Ichán nó tsatìxoma Saúl. ²²Nga komà iskan, Nainá jaèxìn Saúl; jè David kitsjaà-la xá nga tsibìjna xitaxá ítjòn. Nainá kitsò: “Jyeé kisakò-na nga jè David xi ki'ndí-la Isái, jngod xita xi sasén-la inima-na nga sùkitasòn yije xi 'an mejèn-na.” ²³Nainá kisikasén-la xita naxandá Israel, jngod xita xi tje-la David xi 'mì Jesús nga jè kochrjekàjiin kjo'in. Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba nga tisa tàts'en-la kjoa. ²⁴K'e nga tikj'eè f'i Jesús, Juan kiichjayajiin-la xita naxandá Israel nga kàtasíkájno jé-la, mì tì jé kohótsji-ne ko kàtama bautizar. ²⁵K'e nga jye tífehèt'aà nachrjein-la Juan xá xi j'i-ne, kitsò: “Jñò, ¿kó s'ín nìkítsjeèn it'aà ts'an? ¿A bixón-nò: jè Cristo? Majìn. Saá nchrobá tjingui jngod-na xi isa tìjna ítjòn skanda mìkii ok'in-na nga 'an skíjnda'ñoá xox'ín-la xoxté-la”, kitsò Juan.

²⁶ Tanga i'ndeji, k'oaá ma-ne koxan-nò ngats'iodè jñò ndí 'ndsè xi tje-la Abraham inchrobàt'aà-nò kò jñò xi mìtsà ya inchrobàt'aà-nò tanga yaxkón Nainá: jñá j'iì-ná jè 'én it'aà ts'e Cristo nga jè kochrjekàjiìn-ná kjo'in. ²⁷ Jñà xita naxandá Jerusalén kò xitaxá-la, mìkiì kijtseèxkon Jesús nga jè xi Cristo, tikoáá mìkiì kjòchiya-la jñà 'én xi maxke nga jiìn jiìn nàchrjein jè nàchrjein nìkjáya ya ni'ya ingo sinagoga koni s'ín tjít'aà xojon ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga jñà xita koi kitsjaà okixi nga kàtiyaà Jesús kò k'oaá s'ín tsitasòn koni tsò 'én koi. ²⁸ Nas'ín tsjin-la jé Jesús nga ok'in-la nga kiyá, xita koi, kisijét'aà-la Pilato nga kàtasík'en. ²⁹ K'e nga jye tsitasòn yije koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá it'aà ts'e Jesús, kiskónájen t'aà krò, ikjoàn kii nga tsibíhijiìn. ³⁰ Tanga Nainá kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ³¹ Jesús, k'e nga jye jaáya-la, kjìn k'a tsakó-la yijo-la jñà xita xi chinchimako nga inchrobà-ne Galilea skanda Jerusalén; nàchrjein i'ndeji, jñà xita koi xi bénojmi kixi-la xita naxandá it'aà ts'e Jesús.

³² Koi xá j'iì-najen nga kénojmi-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jñà xita jchínga-najen. ³³ I'ndeji, k'e nga kisikjaáya-la Jesús, k'oaá s'ín kisikitasòn xi it'aà tsajen xi ixti-la ma-jen jñà xita jchínga-najen. K'oaá s'ín tjít'aà xojon ts'e Salmo xi ma-ne jò, nga tsò: "I'ndeji, ji-né xi Ki'ndí-na xan-lè; 'an-ná xi na'èn-lè ma." ³⁴ Koni kis'iìn Nainá nga kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà nga mì tì kiì kiyá-ne, yaá makixiya 'én koi nga tsò Xojon-la Nainá: "Siikitasòn-ná koni tsò 'én tsjeè-na, kò 'én kixi-na xi 'an kitsjaà-la David." ³⁵ K'oaá tìs'ín tjít'aà ijngòd xojon ts'e Salmo nga tsò: "Mikiì koi'ndi nga ki'ndo yijo-la Xita tsjeè-lè." ³⁶ Jñà nàchrjein nga tsibijnakon David, k'e nga jye kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, k'en. K'oaá tìs'ín kisihijiìn koni komàt'in xita jchínga-la. Tikoáá i'ndo yijo-la. ³⁷ Tanga jè Xita Tsjeè xi Nainá kisikjaáya-la mìkiì i'ndo yijo-la. ³⁸ Ngats'iodè jñò ndí 'ndsè, k'oaá s'ín kàtasijiìn-nò, jñà 'én xi nokjoàyajììn-nòjen, jè-né nga it'aà ts'e Jesús, Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná. ³⁹ Jñà xita, ngats'iì kjoa xi ch'o s'ín, mìtsà it'aà ts'e kjotíxoma-la Moisés makixiya; jè it'aà ts'e Jesús makixiya xita, jñà xi mokjeiín-la it'aà ts'e. ⁴⁰ T'een kindá yijo-nò mé-ne nga mì k'oaá s'ín

komat'ioðn koni s'ín tíchja xojon-la jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

⁴¹ Chítsejèn, jñò xi nachrjekànguioð kjoakixi, kàtaxkón-nò, kò jngoð k'a kàtachija jñò.

'An, jngoð xá s'iaàn nachrjein tsajòn, k'e nga tisa titsajnakòðn.

Mikiì kòkjeiín-nò nas'ín s'enojmí-nò xá xi 'an tìs'iaàn.

⁴² Jè Pablo kò Bernabé k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, jñà xita kisijét'aà-la nga kàtènojmíya kjoa koi jè xòhoto xi sa nchrobá. ⁴³ K'e nga kisihiyat'aà xíkjin nga kii-ne, kjìn xita kiit'aà-la Pablo kò Bernabé, jñà xi xita judío kò jñà xita xi beèxkón Nainá xi jye jahatjiya-la nga xita judío komà. Jè Pablo kò Bernabé, k'e nga tsohóko xita koi, 'nó tsibít'in-la nga ndaà kàtjiin inima-la jñà 'én xi jye kii'nchré xi kjondaà ts'e Nainá.

⁴⁴ Jè nachrjein nikjáya xi ijngoð, kjomeé ijchò ngats'iì xita naxandá nga kii'nchré 'én-la Nainá. ⁴⁵ Tanga jñà xita judío k'e nga kijtseè nga 'nó kjìn ma xita, isaá ndaà kjòchinikeè Pablo. Ikjoàn tsibíts'ia nga kondra kii-la Pablo 'én xi kiichja, tikoa tsakatít'aà. ⁴⁶ Pablo kò Bernabé, 'nó tsi'beé-la ikon; kitsò-la:

—Tjínè-najen nga kénojmí ítjòn-nòjen 'én-la Nainá jñò xi xita judío 'mì-nò; tanga jñò nachrjengui-nò; k'oaá ma-ne nga jñò, mìkii s'e-nò kjoabinachon nita mé nachrjein-ne; ngajen ta saá jñà kénojmí-lajen jñà xi mìtsà xita judío. ⁴⁷ K'oaá s'ín tsatixoma-najen Nainá nga kitsò:

Jíí tsjaà-lè xá nga sihiseèn-la jñà xita xi mìtsà xita judío, kòhokji nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kitjokàjiin-ne kjoa ts'e kjo'in.

⁴⁸ K'e nga kii'nchré ngats'iì xi mìtsà xita judío, kjòtsjaá-la; ikjoàn tsibíts'ia nga kitsò: Ndaà tjín 'én-la Nainá; kòkjeiín-la ngats'iì xi xó kitjaàjiin-ne nga s'e-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ⁴⁹ K'oaá s'ín komà nga tsabísòn 'én ndaà-la Nainá kòhokji ya i'nde jè. ⁵⁰ Tanga jñà xita judío tsibíts'ia nga chinchá'a jñà íchjín ítjòn xi ndaà beèxkón Nainá kò xita ítjòn-la naxandá. K'oaá s'ín komà nga kondra kii-la jè Pablo kò Bernabé. Tsachrjekàjiin ya naxandá. ⁵¹ Jè Pablo kò Bernabé tsibítsajneè chijo-la ndsoko xi kondra ts'e xita koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-la it'aà ts'e Nainá]; ikjoàn kii ján Iconio. ⁵² Tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, ndaà kis'e-la kjotsjacha kò ndaà kisixájiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá.

K'e nga jè Pablo kò Bernabé kiichjaya ján Iconio

14 ¹K'oaá s'ín komà ya Iconio, jè Pablo kò Bernabé, k'e nga jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío, 'ñó ndaà tsakóya; k'oaá komà-ne nga 'ñó kjin xita judío kò xi mitsà xita judío kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús. ²Tanga jñà xita judío xi mikii mokjeiín-la, chinchá'a jñà xi mitsà xita judío mé-ne nga ch'o tsò-ne kjohítsjeèn xi kisikítsjeèn it'aà ts'e xita-la Cristo. ³Pablo kò Bernabé, tsee tsibitsajna ya Iconio. Mikii kitsakjòn nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá koií kjoa-la nga Nainá ndaà ma'ñót'aà takòn. Nainá kisikixiyandaà nga kixi kjoa 'én xi tsibénojmi xi kjondaà-la Nainá. Kitsjaà-la nga'ñó nga kis'iin kjojkón xi ndaà tjín xi okó kjoajeya-la Nainá. ⁴Jñà xita naxandá Iconio, jòya komà; osen kiit'aà-la jñà xita judío koa osen kiit'aà-la Pablo kò Bernabé, xita xi tsibíxaya-la Jesús. ⁵Jñà xita judío kò xi mitsà xita judío tsajoóya-ne kò xitaxá ítjòn-la nga mejèn-la skaàn-ko, kiinè ndajo. ⁶Pablo kò Bernabé, k'e nga jye kiinchré, tsanga; ki ján Listra kò Derbe, naxandá xi chja-ne Licaonia; tiko chinchima kóhokji i'nde xi chja-ne nga jngod itjandi. ⁷Ya i'nde jè, tiko kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

K'e nga kisinè ndajo Pablo ya Listra

⁸Ya Listra tjina jngod xita x'in xi mikii ma fi. K'oaá s'ín kits'iin; ni saá jngod nachrjein nga ndsoko tsajmeè-ne. ⁹Xita jè, tjina; tí'nchré-la Pablo nga tíchjaya. Jè Pablo, k'e nga kiskod'an, kijtsee nga mokjeiín-la nga kondaà-ne. ¹⁰Pablo, 'ñó kiichja kitsò-la:

—iTisítjiiin, tisijna kixi-ne ndsokoi!

Xita jè, nguì kiskì'nga-né; tsibíts'ia nga tsajmeè-ne. ¹¹Jñà xita, k'e nga kijtsee kjojkón ndaà xi kis'iin Pablo, 'ñó kiichja xi 'én Licaonia, kitsò:

—iJñà nainá, xitaá kjoàn kòma nga kòf'iikon-ná!

¹²Bernabé, Zeus kitsò-la; Pablo, Hermes kitsò-la nga jè xi isa 'ñó chja. ¹³Jè ingo xkòsòn-la Zeus, yaá kijna indi naxandá. Jè no'miì-la j'iiko nchraja kò corona. Jè no'miì, kò ngats'iì xita naxandá mejèn sík'en-la jñà nchraja nga tsjá-la kjotjò mé-ne nga skoexkón-ne. ¹⁴Jè Pablo kò Bernabé xi kisixáya-la it'aà ts'e Cristo, ch'oó komà-la k'e nga kijtsee kjoa xi nchis'in;

tsatejndajno yijo-là jè nikje-là; ikjoàn kiis'ejiiin-là xita. 'Ñó kiichja, kitsò-la:

¹⁵—Tiná'yaà, ¿mé-ne k'oas'ín titsa'nè-nò? Ngajen, tikoáá taxki xita-nájén koni jñò. Koií xá kòf'i-najén nga kénójmí-nòjén 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga síkíjna-nò kjoa koi xi nì méé chjí-là; jè tanguít'aà-là Nainá xi tíjnakon xi tsibíndaà ngajmii, nangui, kò ndáchikon, kò ngats'iì tsojmi xi ya tjín. ¹⁶Nachrjein xi jye tsato, Nainá kitsjaà'ndeé-là ngats'iì xita naxandá xi tjín kóhokji isò'nde nga chinchimaya ndiyá xi kisaseèn-là. ¹⁷Tanga Nainá, kjit'aà nachrjein tíhokó yijo-là yá-né jè, nga tí'ya-là ngats'iì kjondaà xi tís'ín; jè-né xi tísíkasén-nò jtsí xi ngajmii tínychrobá-ne; títsjá-nò tsojmi xi ndaà tímajchá-nò; jè tísíchikon-t'in-nò nga ndaà títsjá-nò tsojmi xi ma chine, mé-ne nga ndaà s'e-nò kjotsja.

¹⁸Pablo kò Bernabé, nas'ín k'oas'ín tsatekjáya yije-là kjoa xi nchis'ín nga mejèn síik'en-t'aà-là cho, tseé xá kisengui nga kòkjeiín-là jñà xita naxandá.

¹⁹Tík'e-ne j'iì xita judío xi inchrobà-ne Antioquía kò Iconio xi chinchá'a jñà xita naxandá nga tsibínè ndajo jè Pablo. K'e nga jye k'oas'ín kisiko, kitsò-né tsà jyeé k'en; ikjoàn tsibífejno nangui, kií síkatjen ján indiì naxandá. ²⁰Tanga jñà xita xi

kota'yàt'aà-là Cristo, k'e nga chixoñat'aà-là Pablo ñánda kijna, jè Pablo tsasítjen ijngod k'a-ne; jahas'en-jiin ijngod k'a-ne naxandá; xi komà inchijòn, Pablo kò Bernabé kií ján Derbe.

²¹K'e nga jye tsibénojmi 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya Derbe, nga jye kjin xita kòkjeiín-là, kií ijngod k'a-ne Listra, Iconio kò Antioquía. ²²Pablo kò Bernabé kitsjaà-là nga'ñó iníma-là jñà xita xi kota'yàt'aà-là Cristo xi títsajna naxandá

koi; tsibénojímí-là nga kixi kàtìtsajnakò 'én xi mokjeíin-là; kitsò-là:

—Mochjeén-né nga tse kjo'in sikhiaán ítjoán k'e nga kitjás'en-jñaá ñánda tíhotíxoma Nainá.

²³ Nga jngoò ìjngoò ì'nde ñánda tjín xita naxandá-là Cristo, Pablo kò Bernabé jaàjiin xita jhínga xi tsibít'aà xá nga sikhinda xita-là Cristo; k'e nga jye kiichjat'aà-là Nainá, jye tsibítsajnachjan, kisikítsajnyaya tsja Nainá nga jye mokjeíin-là ít'aà ts'e Nainá.

Kós'in ijchò-ne Pablo kò Bernabé ján Antioquía ts'e Siria

²⁴ Jahato ì'nde Pisidia, ijchò-ne nangui Panfilia. ²⁵ Tsibénojímí 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya Perge, ikjoàn kii-ne Atalia. ²⁶ Yaá jahas'en chitso nga tsohótji-ne nga kii ìjngoò k'a-ne Antioquía, ì'nde ñánda kisatiixá-là ít'aà ts'e kjondaà-là Nainá, xá xi jye kisikitasòn. ²⁷ K'e nga jye ijchò-ne Antioquía, tsibíxkóya xita naxandá-là Cristo; tsibénojímí-là ngats'ii kjoa xi kisikò Nainá, kós'in komàt'in nga Nainá kitsjaà'nde nga tikoá kòkjeíin-là jña xi mìtsà xita judío. ²⁸ Pablo kò Bernabé, tseé tsibítsajnakò xita xi kota'yàt'aà-là Cristo ya Antioquía.

Mé kjoa xi tsajoóya-ne jña xita xi tsibíxáya-là Jesús kò xita jhínga ján Jerusalén

15 ¹ Jña nachrjein koi, j'ii i'nga xita xi inchrobà-ne Judea nga tsibénojímí-là xita-là Cristo, kitsò-là: “Mikii kitjokàjñò kjo'in tsà mikii sít'aà chiba-là yijo-nò kjoa ts'e circuncisión komi s'in tíchja kjotíxoma xi kiskii Moisés.” ² Pablo kò Bernabé 'ñó tsajoókjoò kò jña xita koi; tsohótiyaá-ne jña kjoa koi; ikjoàn kisikasén Pablo kò Bernabé ján Jerusalén; tsobáhjtako i'nga xita-là Cristo xi títsajna ya Antioquía nga kiikon jña xita xi tsibíxáya-là Jesús kò xita jhínga xi otíxoma ya naxandá-là Cristo nga sindaàjiin kjoa koi.

³ Jña xita naxandá-là Cristo xi títsajna Antioquía, kisichját'aà-là nga kii-ne xita koi. Jahato Fenicia kò Samaria; tsibénojímí nga jña xi mìtsà xita judío tikoá jyeé tífatjiya-là nga Cristo nchifít'aà-là. Ngats'ii xita xi mokjeíin-là ít'aà ts'e Cristo, 'ñó kjòtsja-là.

⁴ Pablo kò Bernabé, k'e nga ijchò ján Jerusalén, jña xita naxandá-là Cristo kò xita jhínga xi ya otíxoma kò xita xi

tsibíxáya-là Jesús, ndaá kiskoétjò. Xìtá koi tsibénojímí yije mé kjoa xi kis'iin Nainá nga kisichját'aà-là. ⁵Yá títsajnajìin i'nga xìtá fariseo xi jye kòkjeiín-là 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo; chinchá kixì, kitsò:

—Jñà xi mìtsà xìtá judío xi jye mokjeiín-là, mochjeén-né nga sít'aà chibà-là kjoa ts'e circuncisión; tìkoa sinè-là nga kàtasíkitasòn kjotíxoma xi kiskìi Moisés.

⁶Kjòxkóya xìtá xi tsibíxáya-là Jesús kò xìtá jchínga xi otíxoma yá jjiin naxandá-là Cristo nga tsajoóya-ne kjoa koi. ⁷Tse jchán tsajoóya-ne kjoa koi; chaán tsasíjna kixì Pedro, kiichja, kitsò:

—'Ndseé, jñò, jyeé tíjiin-nò nga kjòtseé jaàjiin-na Nainá nga 'an kènojímí-là 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xìtá judío mé-ne nga tìkoa kòkjeiín-là. ⁸Nainá xi beè inìma-ná, k'oaá s'ín tsakò kixì-ná nga tìkoa kiskoétjò xìtá koi nga k'oaá tìs'ín kitsjaà-là Inìma Tsjeè-là koni s'ín kitsjaà-ná jñá. ⁹Nainá, kisitsjeè inìma-là xìtá koi k'e nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Cristo, nga mìkìi faàjiin xìtá, tà ngàsòn fikò-ná ngats'iaá, xi xìtá judío 'mì-ná kò xi taxkì xìtá. ¹⁰I'ndeì, ¿mé-ne kondra onguí-là kjòhítsjeèn-là Nainá, tsà koi nàchrjein-là kojti-là? Nga binè-lá xìtá xi kota'yàt'aà-là Cristo nga sùikitàsòn kjoa ts'e kjotíxoma. Nì jñá kò nì jñá xìtá jchínga-ná chíkjoa-ná nga nìkitasóan. ¹¹Mìkìi kòs'ín koma. Nga k'oaá s'ín mokjeiín-ná nga jñá, kò xi taxkì xìtá, ta ngàsòn kjondaà-là Nà'èn-ná Jesucristo kítjokàjñáá kjo'in.

¹²Jyò tsibìtsajna ngats'iì xìtá xi yá títsajna. Kii'nchré-là Bernabé kò Pablo nga tsibénojímí-là xìtá nga 'ñó tse kjòxkón ndaà xi kis'iin Nainá xi it'aà ts'e nga nguixkon jñà xi mìtsà xìtá judío. ¹³K'e nga jye kiichja Bernabé kò Pablo, k'eé kiichja Jacobo, kitsò:

—'Ndseé xi i tìtsajnaà, tìná'ya-ná. ¹⁴Jè Simón Pedro, jyeé tsibénojímí-ná kó s'ín komà nga tìsa ítjòn nga Nainá jaàjiin jñà xi mìtsà xìtá judío nga naxandá-là koma. ¹⁵K'oaá s'ín mangàsòn 'én koni s'ín kiskìi jñá xìtá xi kiichja ngajo-là Nainá nga kitsò:

¹⁶K'e nga koma iskan, kítjojen ìjngòè k'a nga kindàyà xitse-na kjotíxoma-là xitaxá ítjòn David xi jye its'oòn;
jè xi jye chixoña, ìjngòè k'a síkixiya-na;

siilkíjna jngod-na x̄ita xi kot̄ixoma ngajo-la David,

¹⁷ mé-ne j̄nà x̄ita xi i'nga kohótsji-ne Nainá,

ngats'iì xi mitsà x̄ita judío, j̄nà xi 'ín ts'an t̄jít'aà.

¹⁸ K'oaá tsò Nainá, nga tsibénojmi kjohítsjeèn xi t̄jín-la skanda t̄isa tàts'en-la kjoa.

¹⁹ 'An, k'oaá xán-nò nga mìkiì sinè-la kjoa xi 'in t̄jín j̄nà xi mitsà x̄ita judío, j̄nà xi nchifatjiya-la nga Nainá nchifit'aà-la.

²⁰ Ta jè xi mochjeén nga sikasén-lá xojon mé-ne nga mìkiì skine ngats'iì tsojmi xi ya sinchá nguixkon kjoaxkósòn; t̄ikoa k̄i t̄i kjoa chijngui s'ín-ne, mì t̄i k̄i skine-ne jní k̄o ngats'iì yijo-la cho xi mìkiì xíxteèn jní-la. ²¹ Skanda kjótseé, xki xi ján naxandá t̄jín x̄ita xi bíxkejiìn xojon kjot̄ixoma xi kiskìì Moisés ya ni'ya ingo sinagoga nga jiìn jiìn nachrjein nga nachrjein nìkjáya.

²² J̄nà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús k̄o ngats'iì x̄ita naxandá-la Cristo k̄o x̄ita jchínga xi ya ot̄ixoma, tsajoóya-ne nga jaàjiìn i'nga x̄ita xíkjin xi kisikasén ján Antioquía. J̄nà kitjaàjiìn Judas xi t̄ikoa Barsabás 'mì k̄o Silas, j̄nà x̄ita xi ndaà yaxkón ya ij̄iìn naxandá-la Cristo. Tsobáhihtako Pablo k̄o Bernabé.

²³ Kisik'a jngod xojon xi tsò:

“Ngajen, x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús k̄o x̄ita jchínga, nihixat'aà-nòjen j̄nò xi mitsà x̄ita judío 'mì-nò xi 'ndsé chibá it'aà ts'e Cristo xi titsajnaà ya naxandá Antioquía, k̄o i'nde Siria k̄o Cilicia. ²⁴ Jyeé kina'yà-jen nga ī itjokàjiìn i'nga x̄ita xi ijchòkon-nò nga siì síko-nò nga chjako-nò 'én xi síkits'ón-jiìn-la inima-nò, tanga mitsà ngajen tsatíxá-lajen. ²⁵ Ngats'iì-jen, k'oaá s'ín kichoòsòn-lajen nga kinikasén i'nga-nòjen x̄ita tsajen xi kiikon-nò. Tsobáhihtako xinguiáá Pablo k̄o Bernabé, x̄ita xi 'ñó matsjacha-jen. ²⁶ J̄nà x̄ita koi, jye k'oas'ín tsibínè-la yijo-la n̄ita mé kjo'in xi komàt'in xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

²⁷ Titsanikasén-nòjen Judas k̄o Silas; ngats'iì 'én xi t̄jít'aà xojon, j̄nà x̄ita koi keènojmiya ījngod k'a-nò xi tà 'én koòko-nò.

²⁸ Ngajen k̄o Inima Tsjeè-la Nainá ndaà kisaseèn-najen nga mì kjo'ñó koma-nò kjoa ts'e kjot̄ixoma xi 'in t̄jín; tà koi-né xi ndaà mochjeén: ²⁹ nga mìkiì ma chjinee yijo-la cho xi ya biyaa nguixkon xkósòn; mìkiì ma chjinee jní k̄o mìkiì ma chjinee yijo-la cho xi mìkiì xíxteèn jní-la; t̄ikoaá k̄i t̄i kjoa chijngui n̄is'in-là; tsà chjaàxìn-là yijo-nò ngats'iì kjoa koi, ndaà s'e; k'e chibá.”

³⁰ Xit̄a koi, k'e nga jye kisihixat'aà xíkjin, nitoón kiì skanda ján Antioquía; k'e nga ijchò tsibíxkóya ngats'iì xit̄a-la Cristo, kisingatsja xojon xi 'ya. ³¹ Jñà xit̄a naxandá-la Cristo, k'e nga jye tsibíxkejiin xojon, tsjaá komà-la nga ijchò-la 'én xi kisijehikon. ³² Jè Judas ko Silas tikoáá Nainá chja ngajo-la; ndaà kisijehikon jñà xit̄a-la Cristo; kitsjaà-la nga'nó. ³³ Xit̄a koi, jìn nacrjein tsibitsajna Antioquía. Nga komà iskan kisihixat'aà xíkjin, kiì-ne Jerusalén; kiikon-ne jñà xit̄a xi kisikasén. ³⁴ [Tanga jè Silas ndaà kisaseèn-la nga tsibijna Antioquía.] ³⁵ Jè Pablo ko Bernabé, yaá tsibitsajna Antioquía; tsakóya-isa 'én-la Nainá tikoá kiichjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tikoáá jìn xit̄a xi kje'íí kisixákjod.

K'e nga chinchat'aà xìn-la xíkjin jè Pablo ko Bernabé

³⁶ K'e nga komà iskan, Pablo kitsò-la Bernabé:

—Tíkjaán ijngod k'aá kóhokji naxandá nándá tsibènojmiá 'én-la Nainá mé-ne nga jchaá kó s'ín títajna xit̄a xinguiáá.

³⁷ Jè Bernabé mejèn-la kjiko Juan, xi tikoá Marcos 'mì; ³⁸ tanga jè Pablo mìkiì kisaseèn-la nga jè kjiko, koíí kjoa-la nga kitsjeiin takòn ján Panfilia nga mì tì kiì tsobáhijtakò-ne nga kisixá jè xá xi tjíma-ne. ³⁹ K'oaá s'ín komà-ne nga kisakò kjoa nga mìkiì kjóngásòn 'én-la; chinchat'aà xìn-la xíkjin; jè Bernabé kiìko Marcos; kiisòn-ndá skanda Chipre. ⁴⁰ Jè Pablo, jaàjiin Silas nga tsobáhijtakò. Jñà xit̄a-la Cristo kisikítajna jaya tsja Nainá nga kiì. ⁴¹ Kiì kóhokji nangui Siria ko Cilicia nga ya chinchima nga isa ndaà kisì'nó ikon jñà xit̄a naxandá-la Cristo.

K'e nga jè Timoteo tsobáhijtakò Pablo ko Silas

16 ¹ Pablo, k'e nga ijchò naxandá Derbe ko Listra, ya kisatiikjod jngod xit̄a xi kota'yàt'aà-la Cristo xi Timoteo 'mì; nea-la xit̄a judío-né xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Tanga jè na'èn-la xit̄a griego-né. ² Jñà xit̄a-la Cristo xi títajna Listra ko Iconio 'nó ndaà kisikíjna Timoteo. ³ Pablo mejèn-la nga jè koahijtakò; k'oaá komà-ne nga kisit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga ndaà kíjna-ne Timoteo it'aà ts'e xit̄a judío; nga jñà xit̄a xi ya i'nde-la jyeé beè nga na'èn-la Timoteo, xit̄a griego-né. ⁴ Ngats'iì naxandá nándá jahato, k'oaá kitsò-la nga kàtasíkitasòn kjoakixi xi tsajoóya-ne jñà

xità xi tsibíxáya-la Jesús kò xità jchínga xi títsajna Jerusalén xi otíxoma ya jjiin naxandá-la Cristo. ⁵Jñà xità naxandá-la Cristo, isaá 'ñò ndaà mokjeín isa-la; naxrjein nchijòn tímakjìn-ya xità xi nchimokjeín-la.

K'e nga jè Pablo kisinijñá jngò-la xità Macedonia

⁶Jè Inima Tsjeè-la Nainá mìkìi kitsjaà'nde-la Pablo kò xità xi kjihjta kò nga 'én-la Cristo kii síka'bí ján nangui Asia; k'oaá ma-ne nga ya jahatojiin nangui ñánda 'mì Frigia kò Galacia. ⁷K'e nga ijchò chrañàt'aà-la nangui Misia mején-la nga ján kjoì nangui Bitinia, tanga jè Inima-la Jesús mìkìi kitsjaà'nde-la. ⁸Tà jahato Misia, ijchò skanda naxandá Troas. ⁹Nga jye títsajna Troas, Pablo, k'e nga nitjen, tsatsejen jngò-la xità koni tsà nijñá tí'biì-la xi nangui Macedonia i'nde-la xi tsasíjna kixi nguixkò Pablo. Tsibítisi'ba-la, kitsò-la: “Nchroboí i nangui Macedonia. Tichját'aà-nájen.” ¹⁰Pablo, k'e nga jye kijtseè kjoa koi, nitoón tsitsajnandaà-jen nga tsanguì-jen ján nangui

Pablo tísnijñá jngò-la xità Macedonia

Macedonia; k'oaá s'ín kjòchiya-najen nga kixií kjoa nga Nainá tíchja-najen mé-ne nga síka'bí-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya i'nde jè.

Kós'ín komà nga jè Pablo kò Silas kii ndayá ya naxandá Filipos

¹¹K'e nga itjo-najen ya naxandá Troas, kichjoé jngò-jen chitso, tsanguí kixi-jen ya nangui xi kijnajiin ndá xi 'mì Samotracia; xi komà inchijòn ijngò k'a tsanguì-jen skanda

naxandá Neápolis. ¹²Itjo-najen Neápolis, tsanguí-jen Filipos, jngoð naxandá ítjòn ts'e ì'nde Macedonia xi 'nó tjoé-la nga'nó ít'aà ts'e Roma. Kjin nachrjein tsitsajna-jen ya ì'nde jè. ¹³Jngoð nachrjein nìkjáya tsanguí jngoð-jen ì'nde indii naxandá nãnda tífa jngoð xajngá nandá nga k'oas'ín kinikítsjeèn-jen nga tjín jngoð ì'nde nãnda chjat'aà-la Nainá xita judío. Tsitsajna-jen; kinokjoàko-jen ít'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà íchjín xi maxkóya ya ì'nde jè. ¹⁴Ya tijnajiin jngoð choón xi 'mì Lidia xi otjina nikje chjí xi sko kjoàn isén-la; yaá ì'nde-la nãnda 'mì Tiatira; ndaà beèxkón Nainá; jè Nainá kiskíx'ajjìn kjohítsjeèn-la nga ndaà tí'nchré koni s'ín tíchja Pablo. ¹⁵Komà bautizar Lidia kò ngats'iì xita ni'ya-la; xi komà iskan tsibítsi'ba-najen kitsò:

—Jñò tsà kixíí kjoa nga mokjeiín-nò nga 'an, ndaà mokjeiín-na ít'aà ts'e Nainá, tíkjaán ni'ya-na, ya sikjáyaá. Ngajen kjo'nó tsitsajna-jen.

¹⁶Jngoð nachrjein k'e nga titsahonguí-jen ì'nde nãnda nokjoàt'aà-lajen Nainá, kisatiikjoð jngoð-jen tsòti chí'nda xi inima ch'o-la neií tíjiin inima-la; maá-la bíndaà nga kot'aàsòn xita. Jñà nei-la tsòti jè, ndaà jchán síkijne ton nga koi xá s'ín. ¹⁷Tsòti jè, kiitjingui-najen; 'nó chja tjingui-najen, nga tsò:

—Xita koi, chí'nda-la Nainá-né xi 'nó jeya tíjna; tijñà-ne xi bénojmí-nò ndiyá xi kitjokàjiin-nò kjo'in.

¹⁸Jè tsòti, kjin nàchrjein k'oas'ín kitsò-najen. Pablo chaán kòjti-la, kisikátjifaya'a; kiichja-la jè tjo neí xi tjiin inima-la. Kitsò-la:

—It'aà ts'e Jesucristo, k'oaá xan-lè, títjokàjiiin inima-la tsòti jè.

Tik'eé-ne kjòndaà-ne.

¹⁹Jñà nei-la, k'e nga kijtseè nga kitjaàxìn-la kjoa xi ma-la, nga mì tì kii kisikijne-ne ton, kitsobà'nó Pablo kò Silas, kiiko nguixkòn xitaxá. ²⁰Chinchá osen ñánda títsajna xitaxá, kitsò:

—Jñà xita koi xi xita judío, fì kátsji kjosiì i naxandá-ná.

²¹Kjotíxoma xi okóya mìkii ndaà tjín, mìkii tíj'nde-ná nga chjoé, mìkii k'oas'ín s'eén, koií kjoa-la nga xita Roma-ná jñá.

²²Ngats'iì xita naxandá saà kondra kiì-la jè Pablo kò Silas; jñà xitaxá kitsjaà okixi nga tsatejndajno nikje-la, ikjoàn tsajá-la.

²³K'e nga jye 'nó tsajá-la, ingajò, kiskinìs'en ndayá; ikjoàn kitsjaà-la okixi jè xita xi síkinda ndayá nga ndaà kàtasíkinda xita koi. ²⁴Jè xita xi síkinda ndayá, k'e nga kits'iì-la okixi, yaá chinchá iya ñánda isa 'nó tjín. Tsiíbít'aà'nó ndsoko it'aà yá ts'e ndayá.

²⁵K'e nga jye ijchò osen nitjen, jè Pablo kò Silas, nchichjat'aà-la Nainá kò nchiseè-la; jñà xita xi i'nga xi tikoà kjo'in títsajna, tà nchi'nchré-la. ²⁶Tik'e-ne tà nitòón j'iì jngodò ch'ón xi 'nó jchán ts'a. Jñà xotjoa-la ndayá kitáx'a, tikoà jñà na'nó kichá cadena xi tjít'aà 'nó-ne xita xi títsajna ndayá, jngodò k'a kitjájnda'nó. ²⁷Jè xita xi síkinda ndayá, k'e nga jaá-la, kijtseè nga tix'á yije xotjoa-la ndayá. Kisikítsjeèn, maá-la tsà jyeé tsanga yije xita xi títsajna kjo'in. Kiskoé jngodò kichá ndojò nga mejèn-la siik'en yijo-la. ²⁸Jè Pablo, k'e nga kijtseè, nitòón 'nó kiichja-la kitsò-la:

—Kì k'oaá nikoji yijo-lè; íi títsajna yije-jen.

²⁹Jè xita xi síkinda ndayá kisijé jngodò ni'ín nga kjòhiseèn-ya ndayá; chiba-la tíhotsé-né k'e nga jahas'en cuarto ñánda títsajna Pablo kò Silas; ikjoàn kisikatjen yijo-la ya ingui ndsoko. ³⁰Ikjoàn tsachrje-ne ndayá Pablo kò Silas; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿mé xi s'iaàn nga kitjokàjñàà kjo'in?

³¹Pablo kò Silas kitsò-la:

—Kàtakjeiín-lè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kítjokàjñòd kjo'in ngaji kò ngats'iì xita ni'ya-lè.

³² K'eé tsibénojmi-lá 'én-lá Na'è-ná ngats'iì xitá xi ya títsajna ni'ya-lá. ³³ Tjè-ne nitjen jè, jè xitá xi síkinda ndayá, tsanijno ñánda kitii-lá Pablo kò Silas; xitá jè tikoá komà bautizar kóhotjín xitá xi ya títsajna ni'ya-lá. ³⁴ Nga jye komà iskan, kiiko ni'ya-lá nga tsakjèn kjoò kóhotjín xitá ni'ya-lá xi nguì tà kjotsja nga jye kòkjeiín-lá it'aà ts'e Nainá.

³⁵ Nga komà inchijòn, jñà xitaxá kisikasén policia-lá nga kisikasén-lá okixi jè xi síkinda ndayá nga tà k'oas'ín kàtitjo-ne Pablo kò Silas. ³⁶ Jè xitá xi síkinda ndayá kisikí'nchré Pablo kitsò-lá:

—Jñà xitaxá, jyeé kàtsjá-na okixi nga ma kitjondeií-nò. Ndaà tanguí-nò.

³⁷ Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngajen xitá Roma-nájen. [Mikiì tjí'nde nga taxki síko-najen.] Tanga kis'eé-najen yá nga nguixkon naxandá k'e nga skanda tikj'eé 'ya-lá mé jé xi tjín-najen; tanga i'ndeí mejèn-lá nga tà kjoá chijé Kochrje-najen ndayá; jñà kàtjanchrobá sobà nga kàtchrje-najen.

³⁸ Jñà policia, k'oaá s'ín kii kénnojmi-lá jñà xitaxá koni s'ín kitsò Pablo. K'e nga kii'nchré jñà xitaxá nga jè Pablo kò Silas nga xitá Roma, tsí ndaà kitsakjòn. ³⁹ K'eé niton kii nga tsachrje-ne ndayá Pablo kò Silas; ikjoàn tsibítisi'ba-lá kjoa xi komàt'in; kitsò-lá nga ta kjondaà kàtitjojiìn naxandá. ⁴⁰ Pablo kò Silas, k'e nga jye itjo-ne ndayá, kii ni'ya-lá chjoón xi 'mì Lidia. Yaá tsohóko nojmí xíkjín xi ngásòn mokjeiín-lá it'aà ts'e Cristo nga 'nó kàt'eé-lá ikon; ikjoàn kii-ne.

K'e nga kisakò kjoasiì ján Tesalónica

17 ¹ Jahato Anfípolis kò Apolonia, ijchò Tesalónica ya naxandá ñánda tjín jngoò ni'ya ingo sinagoga xi ts'e xitá judío. ² Jè Pablo, koni s'ín kjit'aà, jahas'en jè ni'ya ingo sinagoga; jàn nachrjein nìkjáya tsajoóya-ne nga kiskoodta'ya Xojon-lá Nainá. ³ K'oaá s'ín tsibénojmi-lá nga jè Cristo k'oaá s'ín tjínè-lá nga kiyá tikoáá jaáyaá-lá it'aà ts'e kjoabiyaà. Kitsò-lá:

—Jesús xi 'an tibennojmi-nò, jé-né xi Cristo [xi xó k'oas'ín tjínè-lá nga kjoíí].

⁴ Tjín i'nga xitá judío xi kòkjeiín-lá; yaá tsoháhtako Pablo kò Silas. Tikoáá kjìn íchjín ítjòn kòkjeiín-lá kò xitá griego xi

Pablo tíkota'yà Xojon Tsjeè-la Nainá

beèxkón Nainá. ⁵Tanga jñà xità judío xi mìkiì mokjeín-la, kjòchìnikeè Pablo kò Silas. Tsibíxkóya xità ts'eè xi tà jyò tjíma; tsibíts'ia kjoasiì ya naxandá; kii kjaán-t'aà ni'ya-la xità xi 'mì Jasón nga tsohótsji Pablo kò Silas nga mejèn-la siikíjna osen nga nguixkón naxandá. ⁶Tanga mìkiì kisakò-la ñánda tíjna Pablo kò Silas; kjo'ño komà-la nga tsachrje ni'ya jè Jasón kò i'nga xità-la Cristo xi ya títsajna nga kiìko nguixkón xitaxá; 'ño kiichja kitsò:

—Jñà xità koi xi síkíts'ón xità xi tjín nga tíjtsa isò'nde; jyeé j'iì i'nde tsaján. ⁷Ngats'iì xità koi, jè Jasón kitsjaà'nde-la ni'ya-la. Saà kondraá fi-la kjotíxoma-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma; k'oaá tsò nga tjín ìjngod xitaxá ítjòn xi Jesús 'mì.

⁸Jñà xitaxá kò xità naxandá, k'e nga kii'nchré 'én koi, kòjtíí-la. ⁹Jè Jasón kò xità xi i'nga tsibíchjítjì yijo-la it'aà ts'e xitaxá nga komà tsibítsajnadeíí-ne.

K'e nga tsibítsajna naxandá Berea Pablo kò Silas

¹⁰K'e nga jye kòjño, jñà xità-la Cristo nitóón kisikasén jè Pablo kò Silas skanda ján naxandá Berea. K'e nga ijchò i'nde jè jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xità judío. ¹¹Jñà xità xi títsajna Berea, isaá ndaà tjín kjohítsjeèn-la mì k'oaà-ne koni xi títsajna ya Tesalónica; isaá niton kòkjeín-la 'én-la Nainá kò nachrjein inchijòn tsibíxkejiìn Xojon-la Nainá nga mejèn-la skoe tsà kixíí kjoa koni tsò 'én xi okóya Pablo. ¹²Kjìn xità judío kòkjeín-la tikoá kjìn íchjín ítjòn kò xità x'in kòkjeín-la xi xità

griego. ¹³ Jñà x̄it̄a judío xi títsajna Tesalónica, k'e nga kiì'nchré nga jè Pablo kò Silas ya títsajna Berea, nga 'én-la Nainá nchibénojmi, kiì ya naxandá jè nga kiì kinchá'a x̄it̄a mé-ne nga kisakò-ne kjoasiì. ¹⁴ Jñà x̄it̄a-la Cristo, nitoón kisikasén Pablo ján indii ndáchikon; tà jè Silas kò Timoteo tsibitsajna ya Berea. ¹⁵ Jñà x̄it̄a xi tsobáhihtako Pablo nga kiì kinì indiaà, kiìko skanda Atenas. K'e nga jye j'iì-ne x̄it̄a koi, 'ya-la okixi Silas kò Timoteo nga nitoón kjitjingui-la Pablo.

Kó tsò 'én xi kiichja Pablo k'e nga tsibijna ján Atenas

¹⁶ Pablo, k'e nga tíjna naxandá Atenas nga tíkoña-la Silas kò Timoteo, 'ñó baá komà-la nga kijtseè nga ya naxandá jè, 'ñó kjin xkósòn beèxkón. ¹⁷ Ya ni'ya ingo sinagoga tsajoókjoòko x̄it̄a judío kò xi taxki x̄it̄a xi beèxkón Nainá; nachrjein inchiòn tsohóko ngats'iì x̄it̄a xi bixoña ya nditsin. ¹⁸ Nachrjein koi tjin i'nga x̄it̄a xi tsakóya kjohítsjeèn ts'e x̄it̄a epicúreo kò x̄it̄a estoicos nga tsajoókjoò Pablo. Tjin i'nga xi tsò:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi chjaya, nga siì s'in nga chja?

Tikoaá tjin i'nga xi tsò:

—K'oaá ma-ná, kj'eíí-la nainá tíhokóya.

Koi k'oa'sín kitsò-ne nga jè Pablo, jè tíbénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁹ K'eé kiìko jngoò i'nde ñánda 'mì Areópago. Kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A komaá isa ndaà kénojmi-nájen jè kjotíxoma xit̄se xi ngaji okoóyi? ²⁰ 'Ñó kj'eíí tsò. Mejèn-najen nga jcha-jen kó tsòya-ne.

²¹ Koií okitsò-ne nga jñà x̄it̄a Atenas kò x̄it̄a xi xìn nangui-la xi ya títsajna, tà jè xi mejèn-la nga skoe kò koma kjoóya-ne ngats'iì kjoa xit̄se.

²² Pablo, tsasijna kixi nga jngoò osen-la i'nde Areópago, kitsò:

—Ngats'ioò xi i i'nde-nò Atenas, k'oaá s'in tibexkon-nò; 'ñó ndaà yaxkón jñà xi nainá 'mì-là. ²³ K'e nga jáhatoaà jñà ingo ñánda bixoñaà, kijtseè jngoàà ingo ñánda tjit'aà 'én xi tsò: “Nainá xi mìkiì yaxkon-la.” Jè xi jñò yaxkón, nas'in mì ki yaxkon, tijè-ne xi 'an benojmi-nò.

²⁴ Jè Nainá xi tsibíndaà isò'nde, ngats'iì tsojmì xi tjin nga títsa isò'nde, jè xi nei-la ngajmì kò nangui; mìtsà ya tíjnaya ingo xi tsja x̄it̄a bíndaà-ne. ²⁵ Tikoaá, nimé xi mochjeén-la it'aà

tsaján. Ta saá jè tísikíjnakon-ná, tsjá-ná tjo xi chjoaán, tsjá-ná ngats'iì xi mochjeén-ná.

²⁶Nainá, jngod xitá kisikjeén nga tsibíndaà ngats'iì xitá xi tjin nga tjtá isò'nde; kiskodsòn-la kótjín nachrjein kítsajna ko ñánda kítsajna, ²⁷mé-ne nga kátátsji-ne Nainá, nas'ín k'oas'ín kátas'ín koni jngod xitá xi mìkiì tsejèn-la nga ótsjijno ótsjit'aà nangui. Tanga Nainá, mìtsà kjiin tjna; chraña tjnát'aà-ná.

²⁸Koni s'ín kitsò jngod xitá tsajòn xi 'nó chjine: “Jñá, ki'ndí-la Nainá 'mì-ná.” Kixixi kjoa, nga jè tsjá-ná nga titsajnakooán nga nikjaníyá nga titsajnasoán isò'nde. ²⁹Tsà kixi kjoa nga ki'ndí-la Nainá 'mì-ná, mì k'oas'ín sikítsjeén nga Nainá jñá isén xi kichá oro xi kichá plata ko xi ndajo xi xitá bíndaà-ne tsja koni s'ín tjin kjohítsjeèn-la. ³⁰Nga sa ítjòn Nainá kitsjaà'nde-né nga tjiñò-la xitá. Tanga i'ndeì, k'oaá s'ín tsjá okixi nga tjtá isò'nde nga jñá xitá kátasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

³¹Nainá jye tsibíjna jngod nachrjein nga kixi koìndaàjiiin ngats'iì xitá isò'nde. Jaàjiiin jngod xitá xi kitsjaà-la okixi nga jè koma xitaxá xi koìndaàjiiin-la ngats'iì xitá. Ko k'oaá s'ín tsakó nga kixi kjoa k'e nga kisìkjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà.

³²K'e nga ki'nchré-la kjoa ts'e nga faáya-la mik'en it'aà ts'e kjoa biyaà, tjin i'nga xitá xi tà tsijnò'nga-né ko tjin i'nga xi kitsò:

—Jñá kjoa koi, kj'eí nachrjein kiná'ya-jen.

³³Pablo, k'eé itjoiin-la. ³⁴Tanga tjin i'nga xitá xi ya títsajna nga kòkjeiín-la: jngod xitá xi 'mì Dionisio xi ya chja-ne ts'e xitá xi títsajnajtín xi 'mì Areópago; tikoá jngod chjoón xi 'mì Dámaris, ko xitá xi kj'eí isa.

K'e nga kisixá Pablo ya Corinto

18 ¹K'e nga jye komà iskan, Pablo itjoiin Atenas, kiì Corinto. ²Yaá kiskaàkjod jñá xitá judío xi 'mì Aquila ko chjoón-la xi 'mì Priscila. Ján nangui-la ñánda 'mì Ponto. Sà ta k'eé j'iì-ne nangui Italia koií kjoa-la nga jè Claudio xi xitá sko-la tsachrje kjotíxoma nga ngats'iì xitá judío kitjokàjiiin naxandá ítjòn xi 'mì Roma. Pablo kiikon jñá xitá koi. ³Jñá xitá koi, tikoá koií xá s'ín jè xá xi s'ín Pablo nga ni'ya nikje bíndaà. Yaá tsibìjnako nga kisixákjod. ⁴Nga jiiin jiiin nachrjein, k'e nga nachrjein nikjáya, Pablo fi ya ni'ya ingo sinagoga nga fi káko jñá xitá judío ko xi mìtsà xitá judío nga kátakjeiín-la.

Jè Pablo, Aquila kò Priscila

⁵K'e nga j'i-ne Macedonia, jè Silas kò Timoteo, jè Pablo ngui koíí xá kis'iin nga tsibénojímí-la 'én-la Nainá jñà xítà judío. Kitsò-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinìkasén-ne]. ⁶Tanga jñà xítà judío, tà kondraá kiì-la Pablo koa kiichhajno-la; k'oaá s'ín komà-ne jè Pablo tsibítsajne nikje-la xi kondra ts'e xítà koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-la it'aà ts'e Nainá], kitsò-la:

—Jé tsajòn-nó tsà mìkiì mokjeiín-nò; 'an jye kisikitasoàn nga tsibenojímí-nò 'én. I'ndeì, jñà tífikenojímí-la jñà xi mìtsà xítà judío.

⁷Pablo, itjo ni'ya ingo sinagoga; kiì jngòè ni'ya-la xítà xi ya chrañàt'aà tìjna xi 'mì Ticio Justo xi ndaà beèxkón Nainá.

⁸Crispo, jè xi xítà ítjòn-la ni'ya ingo sinagoga, kòkjeiín-la 'én-la Nainá, ngats'iì xi xítà ni'ya-la; tìkoáá kjin xítà Corinto xi kiì'nchré 'én xi tsakóya Pablo kòkjeiín-la, ikjoàn komà bautizar. ⁹Jngòè nitjen jè Pablo, k'oaá komà-la koni tsà nijñá kits'iì-la; Na'è-ná kiichja-la, kitsò-la:

—Kì jyò bijni, kò kì tsakjoòn-jèn, tìnókjoa-né. ¹⁰Mì yá xítà kó sìiko-lè, 'aán tijnako-lè; i'nde jè, kjin ma xi xítà ts'an ma.

¹¹Pablo, jngòè nó osen tsibijna Corinto nga tsakóya 'én-la Nainá.

¹²K'e nga xítaxá gobernador tsibijna jè xi 'mì Galión ya i'nde Acaya, jñà xítà judío tsajoóya-ne nga kitsobà'ñó Pablo; kiìko ni'ya osen mé-ne nga kisindaàjìn-la. ¹³Kitsò-la jè xítaxá xi gobernador tìjna:

—Xítà jè naxandá tíbinchá'a nga kj'eíí s'ín beèxkón Nainá; mì k'oaá s'ín koni s'ín tjin kjoítixoma ts'e Roma.

¹⁴K'e nga mejèn kiichja Pablo, jè Galión kitsò-la xítà judío:

—Tsà jngòè kjoa xi tse tjin kò 'in tjin, tjinè-la nga 'an kíndaàjñàà; ¹⁵tanga tà 'én-né, tà kjoítixoma tsajòn-nò; tà jñò tindaàjñò; 'an mìkiì skongájñàà kjoa koi.

¹⁶Ikjoàn tsachrje ni'ya osen. ¹⁷Ngats'iì xit̃a griego kitsobà'ñó jè xit̃a it̃jòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, jè xi 'mì Sóstenes. Kiskaàn-ko ya ni'ya osen nga nguixkōn xit̃axá. Tanga jè xit̃axá Galión, mìkiì kisis'in-la.

Kiì s'in kiì ijngòè k'a-ne Pablo ya Antioquía

¹⁸Pablo, kjìn n̄achrjein tsibìjna is̄a ya Corinto. Iskan kisihixat'aà j̄nà xit̃a 'ndse, kiì-ne Siria. Tsobáhijtaḱo Priscila ko Aquila. Ya Cencrea tsibìjno-la skō koni jngòè chib̄a xi okó nga jye kisikitasòn koni s'in kitsjaà-la tso'ba Nainá. ¹⁹K'e nga ijchò Efeso, yaá tsibìtsajna Priscila ko Aquila. Pablo, ján kiì ni'ya ingo sinagoga nga tsajoókjod̄ j̄nà xit̃a judío xi ya bixoña. ²⁰J̄nà xit̃a koi tsibìtsi'ba-la Pablo nga is̄a kjìn n̄achrjein k̄at̃ijnako, tanga Pablo, mìkiì kòkjeiín-la. ²¹Kisihixat'aà xit̃a xíkjin kitsò-la:

—Tsà Nainá mejèn-la, iskan kjoìkon ijngòè k'a-nò.

Ikjoàn tsibìjnaya chitso nga kiì. ²²K'e nga ijchò Cesarea, kiì ján Jerusalén nga kisihixat'aà xit̃a naxandá-la Cristo. Ikjoàn kiì skanda Antioquía. ²³Kjìn n̄achrjein tsibìjna Antioquía; iskan kiì kòhokji i'nde Galacia ko Frigia. Kisì'ñó ikon ngats'iì xit̃a xi kota'yat'aà-la Cristo.

K'e nga kiìchjaya Apolos ya Éfeso

²⁴Ya Éfeso ijchò jngòè xit̃a judío xi 'mì Apolos xi ján i'nde-la Alejandría, jngòè xit̃a xi 'ñó ndaà ma-la chjaya. Ndaà t̃jiin-la it'aà ts'e Xojon-la Nainá. ²⁵Jè Apolos, xó kiskoòta'yà-ne ndiyá-la Nainá; 'ñó tsja beè-la inima-la nga ngui kixí chjaya t̃ikoáá tsakóya it'aà ts'e Jesús; jè kjoa ts'e bautismo nas'in tà jè t̃jiin-la ts'e Juan. ²⁶Apolos, 'ñó t̃jin ikon nga kiìchja ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kiì'nchré jè Priscila ko Aquila, it'aà xìn kiìko nga is̄a kixi tsakóya-la ndiyá-la Nainá. ²⁷Apolos, k'e nga kjòmejèn-la kiì ján i'nde Acaya, ngats'iì xit̃a-la Cristo kisì'ñó ikon nga komà kiì. Ikjoàn kiskìi jngòè-la xojon j̄nà xit̃a xi kota'yat'aà-la Cristo xi t̃itsajna ján i'nde Acaya nga skoétjò jè Apolos k'e nga kijchò. K'e nga ijchò Acaya, 'ñó ndaà tsasìko j̄nà xit̃a xi kitsjaà-la kjondaà Nainá nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo. ²⁸Apolos, 'ñó ndaà tsajoókjod̄ j̄nà xit̃a judío ya nguixkōn naxandá nga kisikítsajnajyò nga it'aà ts'e Xojon-la Nainá, ngui ndaà tsakó-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne].

K'e nga ijchò naxandá Éfeso jè Pablo

19 ¹K'e nga tákó ya tǐjna Apolos ya naxandá Corinto, jè Pablo, kjìn i'nde jahatojiin xi nindoò choòn nga ijchò Éfeso. Yaá kiskaàjiin i'nga xita xi kota'yàt'aà-la Cristo. ²Kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A kitjóé-nò Inima Tsjeè-la Nainá k'e nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo?

Jñà xita koi kitsò:

—Ngajen mìkiì tǐjiin-najen tsà tǐjín Inima Tsjeè-la Nainá.

³Pablo kitsò-la:

—¿Kó s'ín komà bautizar?

Jñà xita koi kitsò:

—It'aà ts'eé bautismo-la Juan komà-jen.

⁴Pablo kitsò:

—Kixíí kjoa. Juan, kis'iin bautizar xita xi kisikájno jé-la nga mì tǐ jé kohótsji-ne, tanga k'oaá s'ín kitsò-la xita naxandá nga kàtakjeiín-la it'aà ts'e Jesús, jè xita xi iskan kjoíí.

⁵K'e nga jye kiì'nchré 'én koi, ikjoàn komà bautizar it'aà ts'e Na'è-ná Jesucristo. ⁶Pablo, k'e nga jye tsohósòn-la tsja, jñà xita koi jahas'en-jìin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá, ikjoàn kiichja 'én xi kj'eíí tsò tikoá kiichjaya ngajo-la Nainá. ⁷Ngats'iì xita koi, tejò ma xi xita x'in.

⁸Pablo, jàn sá tsibìjna Éfeso nga xki xòhoto fì ya ni'ya ingo sinagoga; mìkiì tsakjón nga bénojmiya, 'ñó kiichjako xita nga kàtakjeiín-la kós'ín otíxoma Nainá. ⁹Tanga tǐjín i'nga xita xi kisitájaàjiin inima-la, mìkiì kòkjeiín-la koni s'ín tíhokóya Pablo. Ch'oo kiichja nga nguixkon xita it'aà ts'e ndiyá xitse-la Cristo. Pablo, k'eé tsasit'aà xìn; kiiko yije xita xi kota'yàt'aà-la Cristo. Yaá kiiko jngoò ni'ya escuela ñánda okóya xita xi 'mì Tirano. Yaá tsajoóya-ne nga nachrjein nchijòn. ¹⁰Pablo, jò nó tsibìjna nga tsakóya-la xita. K'oaá s'ín komà nga kiì'nchré 'én ndaà-la Na'è-ná Jesucristo ngats'iì xita judío ko xi mìtsà xita judío xi títsajna naxandá ts'e nangui Asia. ¹¹Nainá, tseé kjoxkón kis'iin nga jè kisikjeén Pablo. ¹²Skanda jè pahito-la ko nikje xi síkjeén Pablo f'iikjaá xita nga fiko-la xita xi xk'én. K'e nga jye síko jñà nikje, mandaà-ne ch'in xi tǐjín-la; tikoáá bitjokàjiin-ne inima ch'o-la neíí xi tǐjiin inima-la.

¹³Tjín i'nga x̄it̄a judío xi xk̄i xi ján naxandá t̄jima nga ochrjekàjìin in̄ima-l̄a x̄it̄a xi in̄ima ch'o-l̄a neií t̄jìin in̄ima-l̄a. Mejèn-l̄a k'oa t̄is'ín siikaxk̄i 'ín-l̄a Jesús nga koxki-l̄a x̄it̄a. Tsò-l̄a jè neií:

—It'aà ts'e Jesús xi jè Pablo okóya otiixoma-lè nga t̄itjokàjìin in̄ima-l̄a x̄it̄a koi!

¹⁴Jngò x̄it̄a judío xi 'mì Esceva xi x̄it̄a sko-l̄a no'miì, k'oaá s'ín mejèn kis'iìn ixti-l̄a xi itoò ma-ne. ¹⁵Tanga jè x̄it̄a neií, jngòò k'a kiichja-l̄a kitsò-l̄a:

—An bexkon-ná Jesús, t̄ikoáá bexkon-ná Pablo; tanga j̄nò, çyá x̄it̄a-nò?

¹⁶Jè x̄it̄a xi in̄ima ch'o-l̄a neií t̄jìin in̄ima-l̄a kiskaàn-ko j̄nà ixti koi; kitsjoònè kitsjoòfe; kisikijne-l̄a nga itoò ixti. Itjo ni'ya, ik̄joàn tsanga nga laká kjoàn koi kjoa-l̄a nga 'nó kisiki'on.

¹⁷Ngats'iì x̄it̄a judío ko xi mìtsà x̄it̄a judío xi t̄jín ján naxandá Éfeso, ki'nchré kjoa xi komà; tà kitsakjòn-né. Ìsáá 'nó ndaà kijtseèxkón Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁸Kjìn x̄it̄a xi jye mokjeiín-l̄a 'én ndaà-l̄a Nainá xi kjoa ts'e Cristo, j'iì kénajmì nga nguixkon x̄it̄a nga ch'o t̄jín xá xi kis'iìn nga sa ítjòn. ¹⁹T̄ikoáá kjìn ma x̄it̄a t̄je j'iiko yije libro xi kisikjeén nga t̄isà ítjòn nga tsaká. Chinchájìin ni'ín nga kitìi nga nguixkon yije x̄it̄a. K'e nga komà kindá jè chjì-l̄a libro xi kitì, icháte jmiì ton plata t̄jín-ne chjì-l̄a. ²⁰K'oaá s'ín komà-ne nga 'nó tsangason 'én ndaà-l̄a Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tseé nga'nó kis'e-l̄a.

²¹K'e nga jye jyehet'aà kjoa koi, Pablo kisikitsjeèn nga ján kjoì Jerusalén, kjoahato nangui Macedonia ko Acaya. K'oaá s'ín kisikitsjeèn nga t̄ikoá mochjeén-né nga ján kjoì naxandá Roma. ²²K'eé kisikasén ingajò x̄it̄a xi síchját'aà-l̄a ján nangui Macedonia, jè Timoteo ko Erasto; ko jè Pablo, yaá tsibijna chiba nachrjein isa ya nangui Asia.

Mé kjoa-ne nga kjoasiì kis'e ya naxandá Éfeso

²³J̄nà nachrjein koi, 'nó tse kjoasiì kis'e ya Éfeso, koí kjoa-l̄a Ndiyá x̄it̄e-l̄a Cristo. ²⁴Jngòò x̄it̄a xi 'mì Demetrio xi síxáko kichá plata, bíndaà xkósòn-l̄a ts'e ingo-l̄a Diana. Ngats'iì x̄it̄a xi síxáko 'nó ndaà síkijne ton. ²⁵Tsibíxkóya ngats'iì x̄it̄a-l̄a xi síxáko ko x̄it̄a xi k'jeíi xi t̄ikoá koi xá s'ín, kitsò-l̄a:

—Ngats'ioè jñò, 'ya-nò nga jè xá koi, bijne-ná ton. ²⁶Tanga t̄ikoáá t̄itsa'ya-nò, kò t̄itsana'ya-nò nga jè x̄it̄a xi 'mì Pablo, k'oaá s'ín binchá'a yije x̄it̄a nga mì xó tsà nainá xi tsja x̄it̄a sindaà-ne. K̄jìn ma-ne xi jye jahat̄j̄iya-la, mìtsà t̄a ì Éfeso, kóhok̄ji jngòè itjandiì nangui Asia. ²⁷Jè kjoa koi, mìkiì ndaa t̄jín. Mìtsà tà koi kjoa-la nga ch̄ija xá xi 'nè. T̄ikoáá t̄jín-la kjoskon tsà ch̄ija ingo-la nainá xi 'mì Diana, jè xi 'ñó 'nga t̄jina nga mì t̄i kii skoexkón-ne x̄it̄a; kò yaá ch̄ija kjoajeya-la; mìtsà tà ì Asia nga yaxkón, t̄jtsaá isò'nde.

²⁸Jñà x̄it̄a, k'e nga kii'nchré 'én koi, 'ñó kòjti-la, ikjoàn 'ñó kiich̄ja nga kitsò:

—i'Nga kàtijna Diana ts'e naxandá Éfeso!

²⁹Kóhok̄ji naxandá kis'e kjoasiì; kitsobà'ñó jè xi 'mì Gayo kò Aristarco. Ingajò x̄it̄a koi, yaá kjihj̄itako Pablo; ján i'nde-la nangui Macedonia. Fàhatjen fàhania, kiìkò ni'ya teatro ñanda bixoña x̄it̄a naxandá. ³⁰Pablo, mejèn jahas'en t̄jngui-la ni'ya nga kich̄j̄aiìn-la x̄it̄a naxandá tanga jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Cristo mìkiì kitsjaà'nde-la. ³¹T̄ikoáá yaá t̄itsajna i'nga x̄it̄a xi xá t̄jín-la ts'e nangui Asia xi amigo ts'e Pablo. Kisikasén-la 'én nga mì ya kjoas'en-jììn ya ni'ya teatro. ³²Ya ni'ya teatro ñanda chixoña x̄it̄a, mìkiì 'ya-la mé kjoa xi t̄jín. Xk̄i xi ján ch̄ja, kak̄j'eif̄ kak̄j'eif̄ tsò nga jngòè ijngòè. Isaa k̄jìn ma-ne xi mìkiì t̄j̄iìn-la mé kjoa xi t̄jín i'nde jè. ³³Jñà x̄it̄a judío tsasijna osen Alejandro nga kisikich̄ja. Jè Alejandro, k'eé kiskimiit̄jen tsja nga kisikitsajnajyò x̄it̄a. Mejèn-la nga kosiko x̄it̄a judío. ³⁴Jñà x̄it̄a, k'e nga kijtseèxkon Alejandro nga x̄it̄a judío, ngats'iì, 'ñó kiich̄ja nga ta jngoō jtaá kiich̄ja, kitsò:

—i'Nga kàtijna Diana ts'e naxandá Éfeso!

Koni jò-la hora kiich̄ja nga okitsò. ³⁵Jè x̄it̄a xi t̄jín-la secretario ts'e naxandá, k'e nga jye kisikitsajnajyò x̄it̄a naxandá kitsò-la:

—Ngats'ioè xi x̄it̄a Éfeso 'mì-nò, 'ya-nò nga ngats'iì x̄it̄a xi t̄jín nga t̄jtsa isò'nde beè-né nga ì naxandá Éfeso t̄jín-la kind̄a ingo-la kò xkósòn-la xi nea-ná Diana xi 'ñó 'nga t̄jina xi ngajmiì j'iì-ne. ³⁶Nijngòè xi koma k̄jna'ma kjoa koi. Mochjeén-né nga mì taxk̄i s'een; ítjòn t̄ik̄itsjeèn. ³⁷Jñà x̄it̄a xi jñò kòf'ikòè ijndé, nì mé kjoa xi kòhòtsji it'aà ts'e ingo; t̄ikoáá mìtsà jè nea-ná Diana kàchjajno-la. ³⁸Tsà jè Demetrio kò x̄it̄a xi síxako, tsà mé kjoa xi t̄jín-la kò x̄it̄a xi kj'eif̄,

tjín xitaxá xi ma-la bíndaàjiin, koa tjín ni'ya osen nãnda sindaàjiin mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ³⁹Jñò, tsà mé xi mejèn-isa-nò, kàtasijna jngodò junta ts'e xita naxandá xi kixi tjín nga kàtasindaàjiin koni s'ín tíchja kjotíxoma. ⁴⁰Jè kjoa xi kòma i'nde, tjín-la kjoskon tsà jè xitaxá ítjòn ts'e Roma kichja'nchré-ná nga kjosì titsabinchaátsjiaá. ¿Mé kinda xi k'oiáá?

⁴¹K'e nga jye okitsò xita jè, kii yije-ne ni'ya-la xita.

K'e nga kii Pablo ya nangui Macedonia ko Grecia

20 ¹K'e nga jye kisikjoàn-la kjoasì, Pablo tsibíxkóya yije xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga kitsjaà-la 'én xi ndaà tsò nga kisi'nójiin ikon. Ikjoàn, kisi'hixat'aà xíkjín nga kii ján nangui Macedonia. ²Koni s'ín tsajmeè nga kii, jahato ngats'iì naxandá nga ndaà kisi'nójiin ikon jñà xita-la Cristo; ijchò skanda Grecia. ³Pablo, jàn sá tsibijna Grecia. K'e nga jye tìbijnandaà nga skoé jngodò chitso nga jye tífi ján Siria, kisiijiin-la nga jñà xita judío, k'oaá s'ín tjíndaà-la nga mejèn-la sikk'en; kisikátji-ne, ndiyá Macedonia kii ijngodò k'a-ne. ⁴Tsobáhihtako jè Sópater xi Berea i'nde-la, ti-la ma Pirro; jè Aristarco ko Segundo xi Tesalónica i'nde-la; Gayo xi Derbe i'nde-la; ko Timoteo; tikoáá ya tjiko Tíquico ko Trófimo xi Asia i'nde-la. ⁵Jñà xita xinguiáá koi, kii ítjòn-né skanda ján Troas. Yaá kiskoòñà-najen. ⁶K'e nga jye jyehet'aà jñà naxrjein-la s'eí nga bichiaá inchrajín xi tsjìn-la na'yo san, tsitsajmaya jngodò-jen chitso ya Filipo; ikjoàn tsanguijiin-ndá-jen; xi komà 'òn naxrjein ijchòtjingui-lajen ján Troas; yaá tsitsajna jngodò xomàna-jen.

K'e nga tsibijna Pablo ján Troas

⁷Jè naxrjein tahàngo nga tàts'en xomàna chixoña yije-jen nga kinixkoaya-jen inchrajín; jè Pablo 'nó ndojò kii ko nga tsibénojmiya 'én-la Cristo. Tíchja-né skanda kó nga ijchò osen nitjen, koií kjoa-la nga komà inchiòn jye tífi-ne. ⁸Ya cuarto xi kijnasòn-'nga ts'e ni'ya nãnda titsajna-jen, kjìn lámpara títi. ⁹Jngodò chíti xi 'mì Eutico tjínajto ventana-la ni'ya xi jàn piso tjín-la. Koa jè Pablo nga 'nó ndojò kii ko 'én xi tsibénojmi, jè chíti kisijnafè nga 'nó nijñá-la. K'e nga jye 'nó kijnafè, kiskaàngui skanda it'aà nangui. K'e nga

kitjámiitjen, jyeé k'en. ¹⁰K'eé inchrobàjen Pablo; kitsobàkjá, kitsò:

—Ki tsakjoòn-jèn, tíjnakon-né.

¹¹Ikjoàn kiì mijìn ìjngoò k'a-ne ya cuarto ñánda títsajna; kisixkoaya inchrájin, koà tsakjèn-kò xíkjin. Ìjngoò k'a tsibít's'ia nga kiìchjaya skanda kis'e-la isén. Ikjoàn kiì-ne. ¹²Jñà xita kiiko-ne ni'ya-la jè chítì; jye tíjnakon-ne; k'oaá tíjn kjoa xi isa ndaà kjòtsja-la xita.

K'e nga itjo-ne Pablo ya Troas nga kiì ján Mileto

¹³Ngajen, tsanguì ítjòn-nájen, tsitsajnaya-jen chitso skanda ján Asón; yaá tsitjaächjaàjto-jen Pablo; k'oaá kitsò nga ndiyá ndsokoó kiì-ne. ¹⁴K'e nga jye ijchò-jen ján Aso, yaá kiskaàkjòè-jen Pablo; tsibìjnayakò-najen chitso; tsanguí-jen skanda ján Mitilene. ¹⁵Itjo-jen Mitilene. Nga komà inchijòn, tsitjaàjto-jen Quío. Xi ma-ne jò nachrjein ijchò-jen Samos. Yaá Trogilio kinikjáya-jen. Xi komà jàn nachrjein ijchò-jen Mileto. ¹⁶Jè Pablo, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga tà kjoahato kixíí Éfeso; kisixátiya-la yijo-la nga mìkiì tsibìjna Asia; jè xi mejèn-la nga isa nìton kijchò Jerusalén tsà koi nachrjein-la ya tíjna k'e nga kitjo s'eí ts'e Pentecostés.

'Én xi kiìchjako Pablo jñà xita jchínga ts'e naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso

¹⁷Pablo, k'e nga tíjna Mileto, kiskinìkjaá jñà xita jchínga xi tíjn-la xá ya ijiìn naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso. ¹⁸K'e nga ijchò jñà xita jchínga, kitsò-la:

—Jñò, ndaà tíjiìn-nò kós'ín tíjnakò-nò skanda tjen-ne k'e nga j'iaa i nangui Asia. ¹⁹Nga kjit'aà nachrjein, 'ñò indaàkjoa tisixá-la Nainá; mì k'oaá kji ndáxkoaàn bìxteèn nga otojñàa kjoa koií kjoa-la koni s'ín síko-na jñà xita judío nga bíchjoà ikon-na. ²⁰'An, mìkiì jyò ótìjna nga benojmíya-nò ngats'iì kjoa xi mochjeén-nò xi kjondaà tsajòn. Benojmíya-nò ñánda bixoña xita kò ni'ya-nò. ²¹K'oaá s'ín benojmíya yije-la, ngats'iì xita judío kò xi mìtsà xita judío nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne, Nainá kàtjít'aà-la kò kàtakjeiín-la it'aà ts'e Na'è-ná Jesucristo. ²²I'ndeì, ján tìfia Jerusalén; tsejèn ma-na nga jè kjo'ñó tífikò-na Inima Tsjeè-la Nainá. Mikiì tíjiìn-na mé kjoa xi

komat'ian; ²³ta jè-né nga kjiindà naxandá ñánda bijchoa, jè Inima Tsjeè-la Nainá, k'oaá s'ín benojmíya-na, k'e nga kijchoa Jerusalén, ndayá kótijna, tse kjo'in siikjiaán. ²⁴Kjoa ts'e kjo'in, mìkiì makájno-na nas'ín siik'en-na xita. Jè xi mejèn-na nga ndaà sikitasoàn. Ndaà sikjehet'aà xá xi kitsjaà-na Na'èn-ná Jesucristo nga sika'biá 'én ndaà-la it'aà ts'e kjondaà xi tsjá Nainá.

²⁵I'ndeì, k'oaá xan kixi-nò ngats'ioò jñò xi kiyaxkon-ná nga tsibenojmí-nò kjotíxoma-la Nainá, mì tì kiì jchaxkon-ná.

²⁶I'ndeì, k'oaá xan-nò, tsà mìkiì mokjeín-nò it'aà ts'e Jesús, mìtsà 'an tjin-na jé tsà kjo'in s'e-nò. ²⁷Nga 'an, jyeé tsibenojmí yije-nò kó s'ín tjin kjoa xi tjindaà-la Nainá; nimé xi tsibì'ma-nò. ²⁸Jñò, tikindaa yijo-nò, tikoá tikindaa naxandá-la Cristo xi jè kisikijne nga kò jní-la. K'oaá s'ín tikindaa koni jngooè paxtò ts'e orrè nga jè xá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la Nainá. ²⁹'An, be-ná, k'e nga koma iskan, nga jye kjián, kjoahas'en-jiin-nò xita xi kje'eií koni tsején ts'en xi mejèn-la siikje xita naxandá-la Cristo. ³⁰Tikoá kitjokajíin xi tì xita tsajòn-nò xi kje'eií kjotíxoma kokòya xi mìtsà kixi kjoa; kjiiko xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga skónachan-la. ³¹Titsajnakon; tikítsjeèn, 'an, jàn nó tsohótijnako-nò kò nachrjein kò nitjen bixteèn ndáxkoaàn nga tsibenojmíya-nò kós'ín sijchá yijo-nò.

³²I'ndeì, ndí 'ndsè, ngats'ioò, tsja Nainá sikítsajnyana-nò. Tikoá sikítsajnajíin-nò 'én-la Nainá it'aà ts'e kjotsjacha xi tjin-la, jè 'én xi koma tsjá-la nga'ño inima-nò. It'aà ts'e 'én koi tjoé-nò kjotjò ján ngajmii k'e nga tjoé yije-la xita tsjeè-la Nainá. ³³'An, nimé xi jaàjiin-na, ni ton, ni nikje xi ts'e xita. ³⁴Jñò, ndaà tjiin-nò nga ndsaa kisixá-na nga kisikijne ngats'iì tsojmì xi kinichjeén-jen kò xita xi títsajnakò-na. ³⁵K'oaá s'ín tsakòya-nò, mochjeén-né nga sixá mé-ne nga sichját'aà-lá jñà xita xi 'in títsajna; tikítsjeèn 'én-la Na'èn-ná Jesucristo xi tsò: "Ísaá ndaà machikon-t'in jñà xita xi tsjá mì k'oaà-ne jñà xita xi tjoé-la."

³⁶K'e nga jye okitsò, ikjoàn tsasijna-xkó'nchi Pablo, kiichjat'aà-la Nainá kóhotjín xita. ³⁷Ngats'iì kiskindàya, kitsobàkjá kò kiskine'a Pablo. ³⁸Jñà xita, tsí 'on komà-la jè 'én xi kitsò Pablo nga mì tì kiì skoexkon-ne xíkjín. Kii kinì indiaà skanda ñánda kijna chitso.

K'e nga kii Pablo ján Jerusalén

21 ¹K'e nga jye kinìhixat'aà-jen xitā xingui-jen, tsitsajnaya-jen chitso; tsanguí kixi-jen naxandá jiin-ndá ñánda 'mì Cos; xi komà inchijòn ijchò-jen naxandá Rodas, ikjoàn tsanguì-jen skanda naxandá Pátara. ²Ya Pátara síjna ijngodò chitso xi tífi Fenicia; jè tsitsajnaya-jen nga tsanguì-jen. ³K'e nga tsitjaàjiin-ndá-jen, ki'ya-jen nangui jiin-ndá ts'e Chipre xi kijna ya ngaskón-najen; tanga tsanguí kixi-nájen skanda Siria. Jè chitso, yaá kisasijna indi ndáchikon Tiro nga yaá chinchá ch'á-la xi 'ya. ⁴Ya Tiro, kiskaàkjodò-jen xitā xi kota'yat'aà-la Cristo, itodò nachrjein tsitsajnako-jen. Jñà xitā koi kitsò-la Pablo nga mìkiì kjoì ján Jerusalén; jè Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín tsibénobjmíya-la. ⁵K'e nga jye ijchò jngodò xomàna nga titsajna-jen, ikjoàn itjo ijngodò k'a-jen. Tsobáhijtakò yije-najen jñà xitā-la Cristo, kò íchjín-la kò ixti-la skanda ján indi najnchra. Kò yaá indi ndáchikon chinchá-xkó'nchi-jen nga kinokjoat'aà-lajen Nainá. ⁶Ikjoàn kinìhixat'aà-jen xitā xingui-jen, tsitjaàs'en-jen chitso koa jñà xitā koi, kii-ne ni'ya-la.

⁷Yaá jyehet'aà nga tsitjaàjiin-ndá-jen nga itjo-najen Tiro skanda ijchò-jen Tolemaida. Yaá kinìhixat'aà-jen xitā xinguiá it'aà ts'e Cristo; jngodò nachrjein tsitsajnako-jen. ⁸K'e nga komà nchijòn, tsanguì-jen ján Cesarea. Ijchò-jen ni'ya-la Felipe, xitā xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jè xi taña kitjaàjiin-kò jñà xitā xi itodò ma-ne nga kisixákò naxandá-la Cristo. Yaá kinìkjáya-jen ni'ya-la. ⁹Nijòn ma ixti íchjín xongó-la xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹⁰Kjìn nachrjein tsitsajnako-jen Felipe. Yaá j'iì jngodò xitā xi 'mì Agabo xi inchrobà-ne Judea jè xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹¹K'e nga ijchòkon-najen, kiskoé sinchò xi bijnakjá Pablo. Tsibí'ño tsja kò ndsokò, ikjoàn kitsò:

—K'oaá tsò jè Inima Tsjeè-la Nainá: kiís'ín koiit'aà'ño jñà xitā judío ján Jerusalén jè xitā nei-la sinchò jè; ikjoàn sìingatsja xi mìtsà xitā judío.

¹²Ngajen kò xitā Cesarea, k'e nga kina'yà-jen 'én koi, tsibìtsi'ba-lajen Pablo nga mìkiì kjoì Jerusalén. ¹³Tanga jè Pablo kitsò:

—¿Mé xi ma-nò? ¿Mé-ne chihindáya-nò? Kì nìba-là inìma-na. 'An tìjngòd takoàn nga kàtít'aà'ñó-na nas'ín kàtasík'en-na xìta ján Jerusalén xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁴Mìkii komà kichjaàxin-lajen kjohítsjeèn-là; tà k'oaá ki'mì-lajen:

—K'oas'ín kàtítasòn koni s'ín mejèn-là Nainá.

¹⁵Xi komà iskan, tsibìxkó-jen tsojmì-najen, ìkjoàn tsanguí-jen Jerusalén. ¹⁶Tsobáhijtao i'nga-najen jñà xìta-là Cristo xi Cesarea i'nde-là. Kii'ko-najen ya ni'ya-là xìta xi 'mì Mnasón xi Chipre i'nde-là. Xìta jè kjòtseé kota'yàt'aà-là Cristo. Yáá kinikjáyako-jen.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo ijchò Jerusalén

¹⁷K'e nga ijchò-jen Jerusalén, jñà xìta-là Cristo xi ya títsajna, tsjaá komà-là nga kiskoétjò-najen. ¹⁸Xi komà inchijòn, tsanguí-jen ko Pablo ni'ya-là Jacobo; yáá títsajna ngats'iì xìta jchínga xi otíxoma ijìin naxandá-là Nainá. ¹⁹Pablo kisihixat'aà xìta koi, ìkjoàn tsibénojímí yije-là kjoa xi tís'ín Nainá it'aà ts'e xìta xi mìtsà xìta judío nga jè tísíkjeén Pablo xá xi tís'ín. ²⁰K'e nga kii'nchré 'én koi, jeyaá kisikíjna Nainá. Ìkjoàn kitsò-là Pablo:

—Jì ndí 'ndsè, tí'ya-né nga jñà xìta judío jyeé 'ñó kjìn jmiì ma-ne xi mokjeíin-là it'aà ts'e Jesús. Ngats'iì xìta koi, 'ñó mejèn-là nga kítasòn kjotíxoma xi Nainá kitsjaà-là Moisés. ²¹Tanga jye xó kii'nchré xi it'aà tsiji nga k'oaá xó s'ín okoðya-là ngats'iì xìta judío xi títsajnajìin ya naxandá-là jñà xi mìtsà xìta judío nga mì xó tì kii sùkítasòn-ne kjotíxoma-là Moisés; kàtasíchija xó kjotíxoma xi tjin-ná xi xìta judío 'mì-ná, tìkoà mì xó tì kii sít'aà chiba-là jñà ndí ìxti kjoa ts'e circuncisión. ²²¿Mé xi s'eén? Kjo'ñó-né kji'nchré xìta nga ì tijni. ²³K'oaá s'ín t'ijin koni s'ín 'mì-lèjen; ì títsajnajìin ñijòn-najen xìta xi sùkítasòn koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá nga sùtsjeèya yijo-là. ²⁴Tikoii jñà xìta. Tìtsjeèyi yijo-lè ko xìta koi. Tíchjí nga kàtasijno-là tsja skò mé-ne nga skoe-ne xìta xi kjeíj nga mìtsà kixi kjoa koni tsò-lè xìta. Yáá skoe-ne nga tìkoáá ngajì nìkítasòin kjotíxoma-là Moisés. ²⁵It'aà ts'e xìta xi mìtsà xìta judío xi jye mokjeíin-là 'én-là Cristo, jyeé kinìkasén-lajen xojon koni s'ín kichoòsòn-lajen nga mìkii skine tsojmì xi xkòsòn sinchát'aà-là; mìkii skine jní-là cho; tìkoáá mìkii skine

yijo-la chō xi mikiì xíxteèn jní-la k'e nga biyaà; tikoáà kì tì kjoa chijngui sí's'in-la.

K'e nga kindobà'ñó Pablo ya ingo ítjòn

²⁶Xi komà nchijòn, Pablo kiìko nga ñijòn xitá koi. Tañaá kisikitasòn kjotíxoma-la xitá judío nga kisitsjeèya yijo-la kjoa ts'e jé-la. Ikjoàn kiì ya ñánda tíjna ingo ítjòn nga kisikí'nchré jñà xitá mé nachrjein kjoehet'aà nachrjein-la nga nchisítsjeèya yijo-la; ikjoàn koma kjiko chō xi kjotjò ts'e Nainá nga jngod ìjngod.

²⁷K'e nga jye kjomeè bijchó itod nachrjein, jñà xitá judío xi inchrobà-ne nangui Asia, kijtseèxkon Pablo nga ya tíjna ndítsin ingo ítjòn; chinchá'a ngats'iì xitá nga kitsobà'ñó. ²⁸'Ñó kiichja, kitsò:

—iNgats'ioè xi xitá Israel 'mì-nò, tichját'aà-nájen! Jè xitá jè xi tsó'ba nga kijndà naxandá nga okoòya kjotíxoma xi kondra ts'e naxandá, kondra ts'e kjotíxoma-la Moisés, kō kondra-la ingo ítjòn. Skanda j'iìkoò xitá xi mìtsà xitá judío xi kisikas'en ya ndítsin ingo nga sítjé jè i'nde tsjeè-la Nainá.

²⁹Xitá koi, koií kjoa-la nga k'oas'ín kitsò, k'e nga sa ítjòn kijtseèxkon Pablo ya ijìin naxandá nga taña tímakjoòko jngod xi mìtsà xitá judío xi 'mì Trófimo xi xitá Éfeso; k'oaá s'ín kisikítsjeèn tsà tikoáà kiìko-né ya ndítsin ingo.

³⁰Kóhokji naxandá kiì'nchré nga kjoasiì kisakò. Nitoón chixoña xitá. Kitsobà'ñó Pablo; kjo'ñó tsachrje ya ndítsin ingo; ikjoàn tsibíchjoàjto-la xotjoa ingo. ³¹Jye mejèn nchisík'en

tanga nitoón kii'nchré jè xita sko-la soldado ts'e Roma nga kjoasiì kisakò naxandá Jerusalén. ³²Jè xita sko-la soldado, nitoón kiichja i'nga-la soldado xi isa nangui xá tjín-la nga tsibíxkóya soldado-la; ikjoàn tsangachikon, kii nánda tjín kjoasiì. Jñà xita, k'e nga kijtseè soldado, k'ée kitsjeiin Pablo; mì tì kii kiskaàn-ko-ne. ³³K'e nga ijchò xita sko-la soldado, kitsobà'ño Pablo; kitsjaà okixi nga jò na'ño kicha cadena kisit'aà'ño Pablo. Ikjoàn kiskònangui yá xita-ne xi 'mì Pablo ko mé xi kis'iin. ³⁴Jñà xita xi kjìn ma-ne, xki xi ján chja; kakj'eif kakj'eif tsò nga jngod ijngod. Jè xita sko-la soldado, mikii kisakò-la mé kjoa xi komà nga 'ño siì nchis'in. Kitsjaà-la okixi soldado-la nga kàtjikò Pablo ján cuartel. ³⁵K'e nga nchifimijin-jno escalón, jñà soldado tsa'nga Pablo, koií kjoa-la nga jñà xita xi kjìn ma-ne xi tjingui-la, 'ño nchimats'en, ³⁶nga tsò:

—i Tik'eèn!

Kó kitsò Pablo nga kiichjatji yijo-la

³⁷Jè Pablo, k'e nga jye tífahas'en cuartel kiichja-la jè xita sko-la soldado, kitsò-la:

—¿A koma kichjàko jngod tjò-lè?

Jè xita sko-la soldado kitsò:

—¿A maá-lè nokjoì 'én griego? ³⁸¿A mìtsà ngaji xi xita Egipto i'nde-lè xi tsibíts'iì kjoasiì kò jngod kò jò nó nga kiikoji ñijòn jmii xita kjoasiì ján i'nde it'aà xìn nánda nangui kixi choòn?

³⁹Pablo kitsò:

—'An, xita judío-ná, yaá i'nde-na Tarso, jngod naxandá xi ndaà yaxkon-la ts'e nangui Cilicia; tjín-lè kjondaà, tjiin'nde-ná nga kichjàkooa xita naxandá.

⁴⁰Jè xita sko-la soldado, kitsjaà'nde-la; ikjoàn tsasijna kixi Pablo ya escalón; kiskímiitjen tsja nga jyò kàtitsajna xita naxandá. K'e nga jye tsibítsajnajyò, kiichjàko 'én hebreo, kitsò:

22 ¹—Ngats'ioè xi xita judío xinguiáá 'mì-nò ko xi xita jchínga, tiná'ya 'én kixi xi kichjàko-nò nga kichjàtjià yijo-na.

²Jñà xita, k'e nga kii'nchré nga 'én hebreo kiichja, isaá jyò tsibítsajna. K'ée kitsò Pablo:

³—'An, xita judío-ná. Yaá kits'ian Tarso, naxandá xi chja-ne Cilicia. Tanga íf Jerusalén kòjchá. Jè kiskoòta'yàt'aà-la

jè maestro Gamaliel. Ngùi kixíj tsakóya-na koni s'ín tjin kjotíxoma-la xita jchínga-ná. Ngùi tíjngòd takoàn nga sikitasòn-la Nainá koni s'ín 'nè jñò skanda nachrjein i'ndeí. ⁴Nga sa kjòtseé, kiitjngui kondra-la jñà xita xi fitjngui-la ndiyá xitse jè, skanda mejèn-na kisik'één. Tsbìt'aà'ñoá, tjkoá kiskinìs'en ndayá íchjín, íchjá. ⁵Jñà xita sko-la no'miì, ngats'iì xita jchínga, ndaà kijtseè kjoá koi. Jñà kitsjaà-na xojon nga kiìko-la xita xinguiáá xi títsajna Damasco nga koma kjinchrobàkooa i Jerusalén ngats'iì xita xi mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga s'e-la kjo'in.

Kó kitsò Pablo k'e nga tsibénojmi kó s'ín

komàt'in nga jahatjìya kjohísjeèn-la

(Hechos 9:1-19; 26:12-18)

⁶K'e nga jye kjomeè bijchoa chrañàt'aà-la Damasco, ijchò-la tsà nchisen, tà nitoón tsatsejèn jngòd-na ni'ín xi ngajmiì inchrobà-ne xi kjòhiseèn kóhokji nga jngòd itjandii-na koni s'ín tìfia. ⁷An, kiskaàjndoòt'aà nangui. Ki'nchrè 'én xi jjiin isén kiichja, kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mitjngui kondra-ná?” ⁸K'eé kiskònangui-la, kixan-la: “¿Yá-ne ngaji Na'èen?” Kitsò-na: “An-ná xi 'mì-na Jesús xi Nazaret ts'an xi jì tì'mitjngui kondra-ná.” ⁹Jñà xita xi tjkoá, kijtseè ni'ín nga kjòhiseèn, tà kitsakjòn-né, tanga mìkiì ki'ya-la 'én xi 'an kiichja-na. ¹⁰K'eé kiskònangui-la kixan-la: “¿Mé xi s'iaàn, Na'èen?” Kitsò-na: “Tìsítjiiin, t'in kixi Damasco. Yáá s'enojmi yije-lè kó s'ín tjin daà kjoá xi s'iin.” ¹¹Koi kjoá-la nga 'ño kjòhiseèn ni'ín, 'an mì tì kiì kjòtsejèn-na. Jñà xita xi tjkoá kitsobà'ño ndsaa nga kiìko-na skanda Damasco.

¹²Ya Damasco tìjna jngòd xita xi 'mì Ananías xi ndaà beèxkón Nainá koni s'ín tíchja kjotíxoma ts'e Moisés. Jè Ananías tjkoáá ndaà yaxkón it'aà ts'e xita judío xi títsajna ya i'nde jè. ¹³K'e nga j'iì katsejèn-na Ananías, kitsò-na: “Ndsè Saulo, kàtátáx'a-ne xkoiin.” Tik'eé-ne kitáx'a-ne xkoaàn ikjoàn kiskòd'an Ananías. ¹⁴Kitsò isa-na: “Nainá xi ts'e xita jchínga-ná jaàjiin-lè nga jchaxkoin mé xi mejèn-la; tjkoá jchaxkoin jè xi Ngùi Xita Kixi; kiná'yi 'én-la xi jè sobà kichja-lè. ¹⁵Jíí kénojmi-la ngats'iì xita, ngats'iì kjoá xi t'yi kò xi tina'yi. ¹⁶I'ndeí, kì tì chiñà-ne. Tìsítjiiin; kàtamai bautizar; tinókjoat'aà-la Na'èen-ná Jesús nga kàtatsjeèya jé-lè.”

**Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibénojmi-la
kós'in komà nga kiikon jñà xi mìtsà xità judío**

¹⁷K'e nga j'i-na Jerusalén, kiaà ya ñánda tíjna ingo ítjòn nga kichjàt'aà-la Nainá. Koni nijñá tí'biì-na, ¹⁸tsatsejèn-na Na'è-ná; kitsò-na: “Tìxátíyi, nìton tìtjokàjiìn naxandá Jerusalén; ijndé, mì yá xi kji'nchré 'én-lè xi kinókjoayi it'aà ts'an.” ¹⁹An kixan-la: “Na'èn, jyeé beèxkon-na nga 'an, xki ni'ya ingo sinagoga kiaà nga kitsobà'ñoá xità, kiskinìs'en ndayá, tìkoá kiskaàn-koáa jñà xi mokjeiìn-la it'aà tsiji. ²⁰K'e nga kisik'en Esteban xi xità chi'nda-lè xi jè kitsjaà 'én tsiji, tìkoáá 'an yaá tíjna; tìkoáá kisìjngòè takoàn nga kinik'en; skanda 'aán kitsobà nikje-la jñà xità xi kisik'en Esteban.”

²¹Tanga jè Na'è-ná kitsò-na: “T'in, ján siikasén-lè naxandá-la xi mìtsà xità judío xi kjiìn títsajna.”

²²Jñà xità naxandá, ndaà nchi'nchré-la Pablo koni s'in tíchja; k'eé kòjti-la k'e nga kiì'nchré 'én xi jyehet'aà-ne; 'ñoó kiìchja kóhotjín nga kitsò:

—¿Xità jè, kàtiyaà! Mikiì ok'in-la nga kíjnakon ìsa isò'nde!

²³Jñà xità koi, isaá 'ñoó kiìchja ìsa, bítsajneè nikje-la koa bíxteèn chijo ni'nde. ²⁴Jè xità sko-la soldado, kitsjaà okixi nga tsasíjna'ya Pablo ya cuartel; tìkoá kitsjaà okixi nga kàtajá-la mé-ne nga keènojmi-ne mé kjoá xi tsohótsji nga kondra fítjngui-la xità. ²⁵K'e nga jye tíjt'aà'ñoó, Pablo kiskònangui, kitsò-la jè soldado xi ya síjna, jè xi bí'tin-la jñà soldado xi i'nga:

—¿A tsjá'ndeé-lè kjoá'xoma nga k'oas'in nìkoji jngòè xità Roma xi kj'eè kiì 'ya-la mé jé xi tjín-la?

²⁶Jè xità xi bí'tin-la jñà soldado xi i'nga, k'e nga kiì'nchré nga xità Romaá Pablo, kiikon jè xità sko-la soldado, kitsò-la:

—¿Mé xi sikoji xità jè? Nga xità Roma-né.

²⁷Jè xità sko-la soldado kiikon Pablo, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngaji, ¿a kixí kjoá nga xità Roma-né?

Pablo kitsò:

—Kixí kjoá.

²⁸Jè xità sko-la soldado kitsò-la Pablo:

—Tse jchán ton kisengui-na yijo-na nga xità Roma komà. Jè Pablo kitsò:

—Tanga 'an, k'oáá s'in kits'ian nga xità Roma-ná.

²⁹Jñà xitá soldado xi tjin-ne nga kojà-la, chinchat'aàxìn; tikoáà jè xitá sko-la soldado k'e nga kisijìn-la nga jè Pablo xitá Roma-né, kitsakjòn-né koi kjoa-la nga jè kitsjaà okixi nga kisit'aà'nó Pablo.

**Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibijna
nguixkõn xitaxá ítjòn-la xitá judío**

³⁰K'e nga komà inchijòn, jè xitá sko-la soldado mejèn-la nga ndaà skoé mé jé xi tjin-la nga k'oas'ín óngui-ne jñà xitá judío. Kiskíjnda'nó; ikjoàn tsibíxkóya xitá sko-la no'miì kò xitaxá ítjòn-la xitá judío; kiikò Pablo, tsasíjnangui nguixkõn xitá koi.

23 ¹Pablo kiskod'an jñà xitaxá ítjòn kitsò-la:
—Jñò xi xitá xinguiáá judío 'mì-nò, ngats'ioò, k'oaá xán-nò, kjohítsjeèn ts'an, k'oaá tsò nga ndaà tìsìkitasoàn koni s'ín mejèn-la Nainá skanda nachrjein i'ndeì.

²Jè no'miì ítjòn xi 'mì Ananías kitsò-la jñà xitá xi nchat'aà chrañà-la Pablo nga kàtasíjts'iìn-'a tso'ba. ³Tanga jè Pablo kitsò-la:

—iNgaji, xi jò isén tjin-lè, Nainá kàtasíjts'iìn-'a ndsoboì! Ngaji, koií xá tijna-ne nga kíndaàjìin-ná koni s'ín tíchja kjotíxoma tanga ngaji, isaá níkatonè-la kjotíxoma nga mejèn-lè sijts'in-'a-ná.

⁴Jñà xitá xi nchat'aà chrañà-la Pablo kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín nokjoàjno-la xi no'miì ítjòn-la Nainá?

⁵Pablo kitsò:

—'Ndsè, mìkiì bexkoan tsà jè xi no'miì ítjòn tíjna. Kixíí kjoa, k'oaá s'ín tíchja xojõn kjotíxoma-la Nainá nga tsò: “Jè xi xitaxá sko-la naxandá mìkiì koma kínojkjoajno-la.”

⁶Pablo, k'e nga kijtseèxkon jñà xitá xi títsajna nga jò skoya ma; tjin xitá fariseo kò tjin xitá saduceo; 'nó kiichja, kitsò-la:

—'Ndseé, 'an, xitá fariseo-ná; ki'ndí-la xitá fariseo-ná; koií kjoa-la nga k'oas'ín tísindaàjìin-na nachrjein i'ndeì nga k'oaá s'ín mokjeíin-na nga faáya-la jñà xitá xi biyaà.

⁷K'e nga k'oa kitsò Pablo, kjòjòya jñà xitá xi títsajna junta; tsibíts'ia jñà xitá fariseo kò xitá saduceo nga tsohótikò xíkjin.

⁸Koi kjoa-la nga jñà xitá saduceo mìkiì mokjeíin-la tsà kixí kjoa nga faáya-la mìk'en, tikoá mìkiì mokjeíin-la tsà tjin xi 'mì àkjale kò xi 'mì iníma; tanga jñà xitá fariseo mokjeíin yije-la kjoa koi. ⁹Ngats'iì xitá 'nó jchán kiichja; k'eé chinha kixi xitá

xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi ya chja-ne ts'e xita fariseo, kitsò:

—Xita jè, nímé kjoa xi ch'o tís'in; tsà inima tsohóko kò tsà àkjale tsohóko; mìkiì koma jñá kìncha ikón-lá Nainá.

¹⁰Jè xita sko-la soldado, k'e nga kijtseè nga isa 'nó makjan-la jñá xita, kitsakjòn-né tsà ya sikk'en Pablo. K'eé kiichja isa-la soldado; kitsjaà-la okixi nga kàtjikò ijngod k'a ján cuartel.

¹¹Xi komà nchijòn nga nitjen, ijchò kasit'aà-la Na'èn-ná jè Pablo, kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn, k'oaá s'in mochjeén nga kinókjoi xi it'aà ts'an ján Roma, koni s'in kinokjoi i Jerusalén.

K'e nga jñá xita judío tsajoóya-ne nga sikk'en Pablo

¹²Nga kis'e isén, jñá xita judío tsajoóya-ne nga sikk'en Pablo; k'oaá kitsò nga mì kòkjèn kò mìkiì skoí nandá; Nainá kàtatsjá-la kjo'in tsà mìkiì kítasòn nga sikk'en Pablo. ¹³Tsatoó ichán ma-ne jñá xita judío xi k'oas'in tsajoóya-ne. ¹⁴Xita koi, kiikon jñá xita sko-la no'miì kò xita jchínga ts'e xita judío, kitsò-la:

—K'oaá s'in tsibìnè-lajen yijo-najen nga nímé xi chjine-jen, Nainá kàtatsjá-najen kjo'in tsà mìkiì kítasòn nga sikk'en-jen Pablo. ¹⁵Ngats'ioò xi tjín-nò xá ítjòn ts'e Junta jè, kot'in-là jè xita sko-la soldado nga kàtjanchrobáko nchijòn-lè i nguixkoòn. Tà k'oaá tìn-là nga isa ndaà mejèn-nò jchaxkoòn kjoa xi tjín-la. Ngajen kitsajnandaà-jen ya iya ndiyá nga sikk'en-jen k'e nga tikj'eè fì ijndé.

¹⁶Jè ti-la ndichja Pablo, kiì'nchré kjoa xi tsajoóya-ne xita judío; k'eé kii kisikí'nchré Pablo ya cuartel. ¹⁷Pablo kiichja jngod-la soldado, kitsò-la:

—Tikoii ti jè ñánda tjina xita sko-la soldado. Tjín 'én xi keènojmi-la.

¹⁸Jè soldado kiìko jè ti ñánda tjina xita sko-la, kitsò-la:

—Jè Pablo xi tjina ndayá kàchja-na kàtsò-na: “Tikoii ti jè.” Tjín xó 'én xi keènojmi-lè.

¹⁹Jè xita sko-la soldado, kitsobà'nó tsja jè ti, kiìko it'aà xìn, kiskònangui-la mé 'én xi keènojmi-la. ²⁰Jè ti kitsò:

—Jñá xita judío, jye ndaà tsajoóya-ne [nga mejèn-la skónachan-lè]; sijé-lè nga kíkoii nchijòn-lè jè Pablo ján nguixkon xitaxá judío nga mejèn xó-la isa ndaà tjanangui-la

mé kjoa xi tjin-la. ²¹Ngaji, kì kii mokjeín-lè. Xita koi, ma-la tsà ichán nga títsajnachjoà-la Pablo ya iya ndiyá nga mejèn-la sikk'en. Jye k'oas'in kitsjaà-la tso'ba Nainá nga mìkii kòkjen tikoa mìkii skoí nandá skanda k'e nga sikk'en Pablo. I'nde, tà jè nchikoña-la nga k'oi-la 'én-lè koni s'in nchisijé.

²²Jè xita sko-la soldado, kitsò-la jè ti nga komaá kjo-ne; kitsjaà-la okixi nga nijngòò xita keènojímí-la nga jè ijchò síkí'nchré.

K'e nga jè Pablo kichinít'aà-la Félix xi xitaxá ítjòn

²³Jè xita sko-la soldado kiichja jò-la soldado-la xi bít'in-la soldado xi i'nga, kitsjaà-la okixi nga kàtasíkítsajnaandaà jò sìndò soldado xi ndsokò kjo-ne, jàn kaàn kò te xi kohòyo kítsasòn-la, jò sìndò xi kichà lanza k'oa nga kjo skanda ján Cesarea k'e nga kijchò xi ñijaàn nga kojñò. ²⁴Tikoa kitsjaà okixi nga kàtinchándaà kohòyo xi kíjnakjá-la Pablo mé-ne nga ndaà kjikò-ne nga nimé xi komat'in skanda ñánda tíjna Félix xi xitaxá ítjòn. ²⁵Jngòò xojon carta tsibíndaà xi tsò:

²⁶“Tjin-lè kjondaà ngaji Félix xi xitaxá ítjòn tijni; 'an, xi Claudio Lisias 'mì-na síhixat'aà-lè. ²⁷Xita xi tsikasén-lè, jñà xita judío kitsobà'ñó, kjomeé kisik'en, tanga 'an tsohósikooa nga kiikoaa soldado-na nga jye kis'ejiin-na nga xita Roma-né. ²⁸'An, mejèn-na nga skoeè mé kjoa xi tjin-la. K'oaá komà-ne nga kiikoaa ñánda títsajna xitaxá judío. ²⁹K'e nga ijchòkooa, kisijiin-na nga tà koií kjoa-la xi kjotíxoma ts'e. Nì mé jé tjin-la nga kiyá; skanda mìkii ok'in-la nga ndayá kíjna iya. ³⁰'An, kis'enojmí-na nga jñà xita judío, k'oaá s'in tsajoóya-ne nga mejèn-la sikk'en chijé. K'oaá ma-ne nga ji tsikasén-lè. K'oa tís'in kixan-la jñà xita xi óngui nga nguixkoiin kàtasindaajiin-la mé kjoa xi tjin-la kondra ts'e.”

³¹Jñà soldado, k'e nga jye kitjoé-la okixi, kiikò Pablo k'e nga jye kòjñò skanda ján naxandá Antipatris. ³²Nga komà nchijòn jñà xita soldado xi ndsokò kii-ne, kisikátji-ne; inchrobà-ne skanda cuartel. Tà jñà kiikò Pablo soldado xi kohòyo títsajnasòn. ³³Jñà xita soldado, k'e nga ijchò Cesarea, kisingatsja jè xitaxá ítjòn xojon carta xi 'ya; tikoa kisingatsja Pablo. ³⁴Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jye tsibíxkejiin xojon carta, kiskònangui ñánda i'nde-la Pablo. K'e nga jye kis'enojmí-la nga nangui Cilicia i'nde-la, ³⁵kitsò-la:

—K'eé kji'nchrè-lè k'e nga kjoí xita xi óngui-lè.
Ikjoàn kitsjaà òkixi nga kàtamakinda, yaá kína ni'ya osen-la Herodes.

**Kó kitsò Pablo k'e nga kiichjatjì yijo-la
nguixkòn xitaxá ítjòn xi 'mì Félix**

24 ¹K'e nga komà 'òn nachrjein, ijchò Ananías ya Cesarea xi xita sko-la no'miè. Tjikò i'nga xita jchinga xi xá tjín-la ts'e xita judío tikoá tjikò jngoò xita xi 'mì Tértulo xi chjine xojon ts'e kjoitixoma. Jñà xita koi kiikon Félix jè xi xitaxá ítjòn tjina nga kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e Pablo. ²K'e nga jye ijchòko Pablo nguixkòn xitaxá, tsibíts'ia Tértulo nga kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e Pablo; kitsò-la Félix:

—Ngaji xi xitaxá ítjòn tijni, ndaà yaxkón-lèjen. Nga it'aà tsiji, 'nò tísakó-najen kjoa'nchán. Ndaà xá xi títitasòn i naxandá-najen xi kjoa chjine tsiji. ³Kjit'aà nachrjein, kóhokji nánada titsajna-jen tjoé-najen kjondaà tsiji. Ndaà chí-lè nga k'oas'ín níchját'aà-nájen. ⁴Majìn-najen nga siè s'en-lèjen; tjín-lè kjondaà, tiná'ya itsé-nájen. ⁵K'oaá s'ín ki'ya-jen xita jè nga tíjtsa isò'nde 'nó ch'o tjín kjoa xi ótsji nga síjòya xita judío; jè-né xi xita ítjòn-la xita Nazaret xi síkijatjìya ndiyá-la Nainá. ⁶Tikoá mejèn-la ch'o kisitjé Ingo Tsjeè-la Nainá, k'oaá ma-ne nga kindobà'nó-jen. [Mejèn k'oas'ín siko-jen koni s'ín tíchja kjoitixoma tsajen, ⁷tanga jè Lisias xi xita sko-la soldado tsasiko. Kó kjoats'en tsafaá'an-najen k'e nga jye tjínaya ndsaa-jen. ⁸Ko k'oaá kitsò Lisias nga jñà xita xi óngui, íí kjoíí nguixkoìin nga sindajìin.] Komaá ngaji sobà chjinangui-la mé-ne nga jcha-ne mé kjoa xi tjín-la nga ongui-jen.

⁹Jñà xita judío xi ya títsajna, tikoá síngásòn 'én nga kixi kjoa. ¹⁰Jè xitaxá ítjòn kiskímiitjen tsja nga kitsjaà'nde-la Pablo nga kiichja. Pablo kitsò:

—Ji xi xitaxá ítjòn tijni, tíjìn-na nga kò kjìn nó tìnìkitasòin xá i 'nde jè; k'oaá ma-ne nga kò kjotsja-na, tì'an kichjètjì-na yijo-na. ¹¹Ngaji, komaá kinchátsjiyi. 'An, saá tjín-la tejò nachrjein nga kiaà Jerusalén ya ingo ítjòn nga kijtseèxkoán Nainá. ¹²Ni saá jngoò k'a 'ya-na nga xita otikjòkoáa, tikoá mí xita naxandá binchaà'a ya nditsin ingo ítjòn, kò ni'ya ingo sinagoga, kò ya ijìin naxandá. ¹³Jñà xita xi óngui-na mìkìi koma kòkixiya-la kjoa xi ónè-na. ¹⁴K'oaá xán-lè xi ngui kixi

kjoa, 'an, jè sikitason-la xi Nainá tsò-la xita jchínga-najen; k'oaá s'ín sikitason koni s'ín tjin jè ndiyá xitse-la Cristo, jè xi tsò-la jña xita koi nga ndiyá xin-la Nainá-né. 'An, mokjeín yije-na koni s'ín tíchja xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ¹⁵'An, k'oaá tis'ín mokjeín-na it'aà ts'e Nainá koni s'ín mokjeín-la jña xita xi óngui-na nga faáya-la xita xi biyaà, jña xi xita kixi kò xi mitsà xita kixi. ¹⁶Koií k'oas'ín binè-la yijo-na nga tsjeè síkijna kjohítsjeèn-na nguixkon Nainá kò nguixkon xita.

¹⁷'Nga jye kò kjin nó mì tì kii f'i-na naxandá-na Jerusalén, j'ií ijngod k'a-na nga j'iko-la ton jña xita ima kò kitsjaà-la kjotjò Nainá. ¹⁸K'oaá tjin kjoa xi tis'iaàn k'e nga jye kisitsjeèya yijo-na koni tjin kjotíxoma-la xita judío. K'e nga kijtseè-na jña xita judío xi Asia i'nde-la nga ya tijnna ya nditsin ingo, mitsà kjin ma xita xi títsajna-kò-na. Tíkooá mitsà kjoasii tìbits'iaa. ¹⁹Jña xita xi kijtseè-na ya nditsin ingo, tsà mé kjoa xi tjin-la xi kondra ts'an, jña sabá kàtjanchrobá nga kàtatsjá 'én. ²⁰Tsà majin, jña xita xi i títsajna kàtènojmi tsà mé jé kisakòt'aà-la it'aà ts'an k'e nga tsohótijna nguixkon xitaxá judío. ²¹A xi koií jé xi tíma-na nga 'nó kichjà k'e nga tijnajin-la xitaxá judío nga kixan-la: “Nachrjein i'ndeí tísindaàjijn-na nga mokjeín-na nga faáya-la xita xi biyaà.”

²²Jè Félix, ndaà tjiin-la koni s'ín tjin ndiyá xitse ts'e Jesucristo. Tsibíchróbá kjoa koi. Kitsò:

—K'e nga kjoíí Lisias xi xita sko-la soldado, k'eé skònangui-isa-nò kjoa xi tjin-nò.

²³Félix kitsjaà-la okixi jña soldado-la nga síkijna isa ndayá Pablo, tanga komaá kojmeendeíí ya yia ndayá, tíkooá komaá kijchòkon xita xíkjín kò amigo-la.

²⁴K'e nga komà jàn ñijòn nachrjein, ijchò ijngod k'a Félix; tjiko Drusila xi chjoón-la ma xi tikoá xita judío. Kiskinikjaá Pablo nga mejèn-la kji'nchré-la kós'ín mokjeín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²⁵Pablo, tsibénojmi-la kós'ín tjin xi kjoa kixi, mé xi s'eén nga kíkjoán-lá kjoa xi ch'o tjin xi síjé yijo-ná; tikoá tsibénojmi-la nga sa nchrobá nachrjein nga Nainá kiindaàjijn. Félix tà kitsakjòn-né; k'eé kitsò-la:

—T'in-ne. Kjeíí nachrjein kichjà ijngod k'a-lè k'e nga kò'a-na.

²⁶Jè Félix, k'oaá s'ín tísíkítsjeèn, mejèn-la ton kochrjekájno-la Pablo nga síkijnandeíí; k'oaá ma-ne nga

kjin k'a kiichja-la. ²⁷K'e nga tsato jò nó, jahatjiya xá-la Félix. Jè jahas'en xi 'mì Porcio Festo. Jè Félix, mejèn-la nga ndaà tsibijnako jñà xita judío; kisikjna isa ndayá Pablo.

K'e nga jè Pablo tsibijna nguixkon Festo

25 ¹Festo ijchò Cesarea nga jahas'en xitaxá ítjòn; xi komà jàn nàchrjein itjo-ne Cesarea, kiì Jerusalén. ²K'e nga jye tjna Jerusalén, jñà no'miì ítjòn ko xita sko-la xita judío ijchòkon nga tshóngui Pablo; kitsjaàt'in 'én xi kondra ts'e. ³Xita koi, kisijé-la kjondaà jè Festo nga kàtjanchrobáko Pablo ya Jerusalén. K'oaá s'in jye tjindaà-la nga kitsachjoà ikon-la ya iya ndiyá mé-ne nga sikk'en-ne. ⁴Tanga jè Festo, kitsò:

—Majìn, mikii koma, nga jè Pablo ndayá tjna ján Cesarea; 'an, jyeé ya tífia. ⁵Jñà xitaxá-nò koma koahitako-na ján Cesarea mé-ne koma kohòngui-ne xita jè, tsà mé jé xi tjin-la.

⁶Jè Festo tsibijna-la tsà nguì jìin nàchrjein ko tsà te nàchrjein ján Jerusalén; ikjoàn kiì ìjngòò k'a-ne ján Cesarea; nga komà inchijòn ijchò ni'ya osen, tsibijnanè íxile-la ñánda otíxoma; ikjoàn kiskinikjaá Pablo. ⁷K'e nga jahas'en ni'ya osen Pablo, jñà xita judío xi j'iì-ne Jerusalén, kiì kinchat'aà chraña-la nga kitsjaàt'in 'én ndiso xi 'nó ch'o tsò tanga mikii komà kjòkixiya 'én xi kitsjaàt'in. ⁸Pablo tsasiko yijo-la kitsò:

—Nimé jé xi tshotsjià xi kondra ts'e kjotíxoma-la xita judío, ni jè kondra ts'e ingo ítjòn-la Nainá, ni jè kondra ts'e César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

⁹Tanga jè Festo mejèn-la nga ndaà kijnako xita judío; kiskònangui-la Pablo, kitsò-la:

—¿A mejèn-lè nga k'oín ján Jerusalén mé-ne nga ya kındaàjñàà kjoa-lè?

¹⁰Pablo kitsò:

—Jye i tijnáa ñánda tjin kjotíxoma-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma. Mochjeén-né nga i kàtasindaàjìin-na. Ngaji ndaà tjiin-lè nga ni mé kjoa tshotsjià it'aà ts'e xita judío. ¹¹Tsà tjin-na jé, tsà ok'in-la nga kiyá, tijnngòò takoàn nga kàtasík'en-na; tanga tsà mì kixií kjoa 'én xi tsját'in-na, mikii koma ya kongatsja it'aà ts'e xita koi. Tikoáá-ne, jè kàtındaàjìin-na César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

¹² Jè Festo, k'eé tsajoóya-ne ko xita-la xi títsajna_{ko} junta, ikjoàn kitsò:

—Tsà k'oaá s'ín nijí nga jè César kiindaàjiin-lè, tà saá ján sikasén-lè.

K'e nga ijchò ján Cesarea jè xitaxá Agripa

¹³ K'e nga jye tsato chiba n_{achr}jein, jè xitaxá Agripa ko Berenice kiì ján Cesarea nga kisihixat'aà Festo. ¹⁴ K'jìn n_{achr}jein tsibìtsajna ya Cesarea; jè Festo tsibénoj_{mí}-la Agripa kjoa-la Pablo, kitsò-la:

—Jè Félix, jngod xita kisikíjnaya ndayá ijndé. ¹⁵ K'e nga tsohótijna ján Jerusalén, jñà xita sko-la no'miì ko xita jchínga-la xita judío kitsjaà-na 'én nga óngui. Kisijé nga kàtiyaà. ¹⁶ 'An, k'oaá kixan-la nga jñà xitaxá Roma, mì taxki sík'en xita k'e nga tikj'eè 'ya-la jé xi tjin-la. Ítjòn joó'a kjoa-la ko jñà xita xi óngui mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ¹⁷ Koiì kjoa-la, k'e nga j'iì ijndé jñà xita koi, mìkiì kisichja n_{achr}jein; nga koma inchijòn, nga jye tijnasoàn íxile-na nga tìhotiixoma, nitoón kiskinìkjaá xita jè. ¹⁸ K'e nga jye títsajna osen jñà xita xi óngui, mìtsà koi kjoa tsohóngui koni s'ín 'an tísíki_{tsjeèn}. ¹⁹ Tà k'oaá tjin 'én xi kitsjaat'in xi kondra ts'e Pablo koni s'ín beèxkón Nainá ko it'aà ts'e jngod xita xi 'mì Jesús xi jye k'en; tanga jè Pablo tsò-né nga tijnakon-né. ²⁰ 'An, mìkiì be mé xi s'iaàn it'aà ts'e kjoa koi. K'eé kiskònangui-la Pablo, a mejèn-la nga ján kjoì Jerusalén mé-ne nga ya sindaàjiin-la kjoa xi finè. ²¹ K'oaá s'ín kisijé Pablo nga jè César kiindaàjiin-la. Koiì k'oaá s'ín kitsjaà-na okixi nga ndayá tijnaya-isa skanda k'e nga koma sikasén-la César.

²² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Tikoáá 'an mejèn-na nga kji'nchrè-la xita jè.

Festo kitsò:

—Nchijòn-le kiná'ya-la.

²³ Nga komà inchijòn, ijchò Agripa ko Berenice. K'e nga jahas'en ni'ya osen 'ñó ndaà kisìs'in-la. Kjihij_{tako} jñà xita sko-la soldado ko jñà xita sko-la naxandá. Festo kitsjaà okixi nga kiichjaà Pablo. ²⁴ Festo kitsò:

—Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, ngats'iodé xi i títajnaà: chítsejèn-là xita jè. Ngats'iì jñà xita judío, 'ñó síjét'aà-na ján Jerusalén ko i Cesarea nga 'ñó chja nga mejèn-la siik'en.

'Kia nga ijchó jè Pablo ya ngixkon Agripa

²⁵Tanga 'an, nimé xi matsjit'aà-na it'aà ts'e nga mochjeén-la nga kiyá. Tanga tso'baá kisijé-ne nga jè kiindaajijn-la César xi xitaxá sko-la tíjna-la ngats'iì xita. 'An, k'oaá s'in kiskoòsòn-la nga ya siikasén. ²⁶Tanga 'an, nimé kjoa xi matsji-na it'aà ts'e xita jè, kós'in sikasén-la xojon jè César xi xitaxá sko-la tíjna-la ngats'iì xita. K'oaá ma-ne nga sijét'aà-nò jñò xi i titsajnaà ko ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, mé-ne k'e nga jye chjinangui-laá, 'an sakó-na okixi nga sikasén xita jè. ²⁷'An, k'oaá ma-na, nga nimé chjí-la tsà taxki sikasén jngoaa xita xi ndayá tíjna tsà mì sik'à jngod xojon xi 'ya-la mé jé xi tjín-la.

K'e nga kiichjatji yijo-la Pablo nga nguixkon Agripa

26 ¹Jè Agripa kitsò-la Pablo:
—Tjí'ndeé-lè nga kinókojatji yijo-lè.

Pablo kiskimiitjen tsja; tsibíts'ia nga kiichjatji yijo-la; kitsò:

²—Ngaji Agripa, matsjaá-na nga ma kichjako-lè mé-ne nga kósikooa yijo-na ngats'iì kjoa xi kondra ts'an tsját'in-na 'én xita judío. ³Be-ná nga ji Agripa, tíjijn yijee-lè ngats'iì kjoatixoma xi tjín-la xita judío ko kjoa xi joóya-ne. K'oaá ma-ne sijét'aà-lè, tjín-lè kjondaà, tse t'iin takoìn, ndaà tiná'ya-ná.

⁴'Ngats'iì xita judío tíjijn-la kós'in kisijchá yijo-na ján nangui-na ko Jerusalén tjen-ne nga sa ti kjia skanda nachrjein i'ndeí. ⁵Jñà xita koi, tsà mejèn-la komaá keènojmi-lè. Ndaà tíjijn-la nga 'an, nguì xita fariseo-ná; nga jñà xita fariseo xi isa 'ñó bínè-la yijo-la nga beèxkón kjoatixoma-la Nainá mì k'oaá-ne koni jñà xita judío xi i'nga. ⁶'An mokjeiín-na nga kitasòn

kjoa xi tikoña-la koni s'in jye kitsjaà-la tso'ba Nainá jñà xita jchínga kjiin-ná. Koií kjoa-la nga i tijnaa. ⁷Nga tejò tje-la naxandá Israel, kò nchrjein kò nitjen, jeya nchisíkijna Nainá nga nchikoñaá-la nga kitasòn kjoa koi. K'oaá xan-lè ngaji Agripa, nga tikoií-ne kjondaà xi 'an tikoña-la; k'oaá ma-ne nga óngui-na jñà xita judío. ⁸ ¿Jñò, mé-ne nga mìkii mokjeiín-nò nga Nainá sìikjaáya-la xita xi jye k'en?

K'e nga tsibénojmí Pablo kó kis'iin nga kisijtikeè xita-la Cristo

⁹'An, nga sa kjòtseé, k'oaá s'in kisikítsjeèn nga mochjeén-né nga kondra kjítjngui-la Jesús xi Nazaret i'nde-la. ¹⁰K'oaá kis'iaàn ján Jerusalén. Jñà xita sko-la no'miì kitsjaà-na okixi nga kjìn xita tsjeè-la Nainá kiskinis'en ndayá. K'e nga kinìk'en xita koi, 'an tikoáá kjòjngodè takoàn. ¹¹Nga xki xi ján ni'ya ingo sinagoga, kjìn k'a kitsjaà-la kjo'in nga mejèn-na nga kàtchjajno-la Cristo. 'Nó kisijtikeè, skanda kiitjngui kondra-la ñánda xìn naxandá xi tjín isò'nde.

Kó komà nga jahatjiya kjohítsjeèn-la Pablo

(Hechos 9:1-19; 22:6-16)

¹²'Koi xá kii-na ján naxandá Damasco nga 'an tsatíxá-na jñà xita sko-la no'miì, tikoá kitsjaà-na okixi. ¹³Ngaji, xi xitaxá ítjòn tijni, k'e nga ijchò nchisen, kijtseè ya iya ndiyá, jngodè ni'in xi ngajmiì inchrobà-ne xi isa 'nó ote tsejèn mì k'oaá-ne koni ts'e ts'oi. Nguì kisihiseèn-né nga jngodè itjandii-na kò ts'e xita xi tjikoa. ¹⁴Chixòt'aà-jen nangui, ikjoàn ki'nchrè jngoàà 'én hebreo xi kiichjajiin isén-na; kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mìtjngui kondra-ná? Tijíí tiyatodn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bínès'en-la nei-la.” ¹⁵'An kixan-la: “¿Yá-né ngaji Na'èn?” Jè kitsò-na: “'An-ná xi 'mì-na Jesús xi tì'mìtjngui kondra-ná. ¹⁶Tisítjijn; tisijna kixij; koií xá kàyaxkon-ná nga 'an sixá-ná; jíí k'oií 'én, jè kjoa xi kà'yi kò kjoa xi iskan 'an kokoò sobà-lè. ¹⁷'Aán sìkinda-lè it'aà ts'e xita naxandá-lè kò ts'e xi mìtsà xita judío. Yáá sìkasén-lè ¹⁸nga chíx'angui xkon nga mì tã tsjaà ya kinchimaya ndiyá jñò; ndiyá iseèn kinchimaya. Kàtinchat'aàxìn-la nga'nó-la xita neií; Nainá kàtjìt'aà-la. K'e nga kòkjeiín-la it'aà ts'an, jchat'aà-la jé-la, tikoá s'e-la kjotjò xi tjoé-la xita naxandá-la Nainá xi xó kitjaàjiin-ne.”

¹⁹'Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, 'an mìkiì kisitàjaajñaà inìma-na jè kjoa xi kijtseè kò xi ki'nchrè xi ngajmì inchròbà-ne. ²⁰Ta saá, tsibenojmí ítjòn-la jñà xita Damasco, ìkjoàn tsibenojmí-la xita Jerusalén, tikoá tsibenojmí-la kóhokji nangui Judea, kò jñà xi mìtsà xita judío. K'oaá s'ín tsibenojmí-la nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. Nainá kàtjít'aà-la; ndaà kàtas'ín mé-ne nga jcha-la nga jye jahatjiya-la kjohítsjeèn-la. ²¹Koií kjoa-la, jñà xita judío, kitsobà'ñó-na ya ndítsin ingo; mejèn-la nga siik'en-na. ²²Tanga Nainá tsasiko-na; tákó k'oaá tís'iaàn skanda i'nde; k'oaá s'ín tibenojmí yije-la nita yá xita-ne. Mìtsà kj'eíí 'én okoòya; koi 'én benojmiá xi tsakóya Moisés kò xita xi kiichja ngajo-la Nainá, kjoa xi koma nga tífi isa nachrjein. ²³K'oaá s'ín tsakóya xita koi, nga jè Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] tjínè-la nga k'en, tanga jè jaáya ítjòn-la mé-ne nga keènojmí-la xita naxandá-la kò xi mìtsà xita judío kós'ín kohiseèn-jiìn inìma-la nga koma kitjokàjiìn kjoajñò.

Kó kitsò Agripa nga mejèn jahas'en-jiìn-la 'én-la Nainá

²⁴Jè Festo, k'e nga kiì'nchré 'én-la Pablo nga tíhosìko yijo-la, 'ñó kiichja kitsò:

—ìNgaji Pablo, tímaskáyaá-lè; jè xojon tísiskáya-lè!

²⁵Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngaji Festo xi xitaxá tijni, mìtsà tímaskáya-na; k'oaá s'ín tjín; 'én kixií xi tìchjà. ²⁶Jè Agripa xi xitaxá ítjòn tjína, tjjiìn yijeé-la kjoa koi; k'oaá ma-ne ma'ñó takoàn nga nguixkòn jè tìchjà 'én koi; 'an, k'oaá s'ín makixiya-na nga jè, tikoáá 'ñó ndaà tjjiìn-la kjoa koi; nga mìtsà tjí'ma koni s'ín komà. ²⁷Ngaji Agripa xi xitaxá tijni, ¿a mokjeiín-lè koni s'ín kitsò jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá? 'An, be-ná nga mokjeiín-lè.

²⁸Jè Agripa kitsò-la Pablo:

—Tà chibaá chija-la tsà kinìkijne-ná nga 'an, xita-la Cristo koma.

²⁹Pablo kitsò:

—Tsà tse kò tsà chiba chija-la, 'an, k'oaá s'ín mejèn-na nga nguixkòn Nainá nga kàtakjeiín-lè xi xitaxá ítjòn tijni; tikoá kàtakjeiín-la ngats'iì xita xi nchi'nchré-na. K'oaá s'ín kàtamát'ioòn koni 'an tanga mì k'oaá s'ín na'ñó kichà cadena sit'aà'ñó.

³⁰K'eé tsasítjen Agripa ko Festo ko Berenice, ngats'iì xítà xi ya títsajna. ³¹Xìn kiì nga tsajoóya-ne kjoa koi. Kitsò-la xíkín: —Xítà jè, nímé kjoa tjín-la nga kiyá, tìkoaá mìkiì ok'in-la nga ndayá kíjna'ya.

³²Agripa kitsò-la jè Festo:

—Xítà jè, komaá-la kíjnandeí-ne tsà mì k'oaá s'ín kisijé nga jè kiindaàjiin-la César xi xítaxá ítòn ts'e Roma.

K'e nga kinikasén Pablo ján Roma

27 ¹K'e nga jye k'oas'ín kiskoòsòn-la nga ján siikasén-najen Italia, jè Pablo ko xítà xi i'nga xi ndayá títsajna, jè kjòngatsja xítà sko-la soldado xi 'mì Julio xi ya chja jngoò jtín-ne soldado xi ts'e César. ²Tsitjaàs'en-jen jngoò chitso xi ts'e Adramitio xi jye mejèn tíbitjo nga ya tífi jñà naxandá indii ndáchikon ts'e nangui Asia. Tìkoaá yaá tíjnako-najen Aristarco xi ya i'nde-la Tesalónica, naxandá xi chja-ne nangui Macedonia. ³Nga komà inchijòn, ijchò-jen Sidón. Jè Julio ndaà kijtseè ikon Pablo; kitsjaà'nde-la nga kiikon amigo-la mé-ne nga siis'in-la. ⁴K'e nga itjo-najen Sidón, k'oaá s'ín tsanguì-jen xijngoàà nangui jiin-ndá Chipre, nga jè tjo, kondra tsajeén tí'ba. ⁵Tsitjaajto-jen jiin ndáchikon i'nde ts'e Cilicia ko Panfilia; ijchò-jen Mira, naxandá xi chja-ne nangui Licia.

⁶Jè xítà sko-la soldado kisakò jngoò-la chitso xi naxandá Alejandría ts'e; yaá kisikas'en-najen nga ján tífi Italia. ⁷Kjìn nachrjein tsitjaajiin-jen ndáchikon nga tafì tafì tsanguì-jen; chjá ijchò-najen ya kixi-la Gnido. Jè tjo mìkiì tsj'a'nde-najen nga onguí kixi-jen; tsitjaáhindii-la-jen nangui Creta ya kixi-la naxandá Salmón. ⁸Tseé kjo'in ki'nè-jen nga tsitjaajiin-ndá-jen kóhokji indii ndáchikon ts'e Creta. Chjá ijchò-najen i'nde nánanda 'mì Buenos Puertos ya chrañàt'aà-la naxandá Lasea.

⁹Jyeé kjìn nachrjein tsato; jyeé 'nó kjojkón tjín-la jiin ndáchikon, nga jyeé nchrobá machraña nachrjein cho 'nchán [k'e nga 'nó 'ba tjo]. K'oaá ma-ne jè Pablo kitsò-la jñà xítà:

¹⁰—'An, k'oaá s'ín machiya-na, ndiyá jè, 'nó tse kjojkón tjín-la; jchijaá-la jè chitso ko ch'á xi 'ya, skanda jñá, mejèn tsà sichijaá yijo-ná.

¹¹Jè xítà sko-la soldado, isaá ndaà kiì'nchréñijon-la jè nei-la chitso ko jè xítà sko-la xi tísíxáko chitso mì k'oaá-ne koni kitsò Pablo. ¹²Ya i'nde jè, mìkiì ndaà choòn nga ya sasíjna chitso

nachrjein ch'o 'nchán. Xit̃a xi ya tít̃saj̃naya chitso, kj̃n ma xi ngásòn kitsò nga kit̃jokàj̃iìn Buenos Puertos; ján kjoì Fenice, jngòd i'nde xi ndaà choòn xi chja-ne Creta ñánda bijchó sinchá chitso nga ya fahas'en jngòd chrja-la ndáchikon ya nga kixi-la kò ngaskón-la ñánda kahatji-ne ts'oi; yaá kít̃saj̃na nachrjein ts'e cho 'nchán.

K'e nga ts'a tjo xkón

¹³Jñà xit̃a xi sít̃ákò chitso, k'e nga kijtseè nga indaà ts'a tjo xi inchrobà-ne ya i'nde sur, k'oaá s'ín kisikít̃sjeèn nga jyeé koma kisòn-ndá; itjo-jen, tsanguisòn ndá-jen ya indiì nangui Creta. ¹⁴Xi komà iskan nga jye tjaájiìn-ndá-jen, j'i tjojkón xi inchrobà-ne ya i'nde norte. ¹⁵Kiìkò jè chitso komi s'ín fì tjo. Ngajen, mì tì kiì ma nìkáfaya-najen jè chitso, nga jè tjo, mìkiì tsjá'nde-la; ta saá ta kits'i'ndeé-lajen nga k'oas'ín kiìkò-najen jè tjo. ¹⁶Tsitjaàjto-jen ijton íts'in i'nde Cauda; i'nde jè, mì tì k'oaá 'ñó tí'ba-ne tjo; chjá kitjoé-najen jè chitso jtobá xi t̃jindófe-la ijton íts'in jè chitso je. ¹⁷K'e nga jye kitjoé-najen jè chitso jtobá, ikjoàn na'ñó tsibí'ñókjá-ne jè chitso je nga mì kixoña-jèn. Jñà xit̃a xi sít̃ákò chitso, tsakjón-la tsà ya skajiìn-'ñó ya i'nde ñánda 'ñó 'ncha tso mì ñánda 'mì Sirte. Koií kiskínajen-ne jè nikje ts'e chitso xi 'mì vela; tà k'oaá s'ín kiìkò jè tjo. ¹⁸Nga komà inchijòn, jè tjojkón, tákó 'ñó jchán tí'ba. K'eé tsachrje jñà ch'á xi 'ya chitso; tsibíxteèn-jiìn ndáchikon [mé-ne nga isa jna komà-ne jè chitso]. ¹⁹Xi komà jàn nachrjein, tikoá tsachrje tsojmì xi mochjeén-la nga sít̃ákò chitso. Tsibíxteèn-jiìn ndáchikon. ²⁰Kj̃n nachrjein mì tì kiì ki'ya-najen ts'oi kò ni'ño nga 'ñó 'ncha ifi nga jtsí xkón tíbanè-najen. K'oaá komà-ne nga chixón-jen nga mì-la tì kiì ndaà kit̃jokàj̃iìn-najen ndáchikon.

²¹Nga jyeé kò kj̃n nachrjein mì tì kiì bichi-najen, Pablo tsasìjna kixi, kitsò-la jñà xit̃a:

—Ndaà-la komà tsà kina'yañijon-ná komi kixan-nò; tsà mìkiì itjokàj̃naá ya i'nde Creta, mì-la kiì k'oas'ín tímat'iaán nga kjo'in tít̃sanikjiaán koá kinìchijaá tsojmì-ná. ²²Tanga i'ndeì, kì makájno-nò; nijngòd xit̃a kiyá; tà jè chitso xi jchija. ²³Nati nit̃jen kò'biì jngòd-na nijñá; jngòd àkjale kòf'iikon-na xi Nainá kàsikasén, jè Nainá xi 'an fit'aà-la koá 'an sít̃a-la, ²⁴kàtsò-na: “Pablo, kì tsakjoòn-jèn; kjo'ñó t̃jín-ne nga kijchoi nguixkòn

César, xitaxá ítjòn ts'e Roma. Nainá, k'oaá tjin kjondaà xi tsjá-lè nga nijngodò xita kiyá xi ya titsajnayako-lè chitso.”
²⁵ Jñò, 'nío t'è-là takòn. 'An mikii sikájnoa. 'Beé-la takoàn, k'oaá s'ín kitasòn koni kàtsò-na jè àkjale. ²⁶ Tanga yaá kijcho kat'aà'nío-laá jngodò nangui jtohá xi kijjnajiin-ndá.

²⁷ K'e nga jye komà jò xomàna nga tjaajjìn-jen ndáchikon Adriático, jè tjo fijen fikjako jè chitso. Jngodò nitjen, ijchò-la tsà osen nitjen, jñà xita xi nchisíxako chitso, kijtseè nga jyeé kjomeè bijcho chrañat'aà-lajen nangui. ²⁸ Kisichiba kó kji nanga kijna nandá; kijtseè nga kaàn chrj'odò jngodò metro nanga kijna. K'eé nguì kò kji kiì isa; ikjoàn kisichiba ijngodò k'a; jye kaàn itodò metro tjin-la nga nanga. ²⁹ Kitsakjòn-la tsà jñà ndajo nandá skakjoòko jè chitso. Nijòn kicha ì xi gancho kjoàn kisikatsjoòjìn tàts'en chitso mé-ne nga kitsobà'nío-ne nangui nga mì tì kiì koma kjoì-ne jè chitso; ikjoàn tsibítisi'ba-la Nainá nga niton kàtas'e isén. ³⁰ Ngats'ii jñà xita xi síxako chitso mejèn tsanga chijé; k'oaá kis'iin koni tsà jñà kicha ì xi gancho kjoàn kinchangui'nío skò chitso nga kitsobà'nío nangui; tsibítisi'ia nga kiskinijèn-jiin nandá jè chitso jtohá. ³¹ Tanga jè Pablo kitsò-la jè xita skò-la soldado kò soldado xi i'nga:

—Tsà jñà xita koi konga, jñá, mikii koma kitjojnáá nandá.

³² Jñà soldado tsate'nío jè chitso jtohá. Kiskaajjìn ndáchikon.

³³ K'e nga jye kis'e isén, jè Pablo kitsò-la ngats'ii xita:

—Jyeé tjin-la jò xomàna nga titsajnachjaán nga chiñá-lá mé xi komat'iaán. ³⁴ Bitsi'bà-nò, mochjeén-né nga tichioð mé-ne nga s'e-nò nga'nío. Ngats'ioð, nimé xi komat'ioð, skanda nijngodò xi sìichja jngodò tsja skodò.

³⁵ Pablo, k'e nga jye okitsò, kiskoé inchrajín, kitsjaà-la kjondaà Nainá nga nguixkon ngats'ii xita. Kisixkoaya; ikjoàn tsakjèn. ³⁶ Ngats'ii xita, kjòtsja yije-la; tikoá tsakjèn kóhotjín. ³⁷ Jò sindò kò jàn kaàn kò chrj'odò jngodò ma-najen xi ya titsajnaya-jen chitso. ³⁸ K'e nga jye komà ndaà chichi yije-jen, jñà ch'á trigo kisixteèn-jiin ndáchikon mé-ne nga isa jna komà-ne jè chitso.

³⁹ K'e nga jye itjokàtji ts'oi, jñà xita xi síxako chitso, mikii beèxkon kó 'mì nangui ñánda ijchò-jen, tanga kijtseè-né nga tjin jngodò i'nde ñánda fahas'en jngodò chrja-la ndáchikon ñánda 'nío 'ncha tsoimì; mejèn k'oas'ín kiskini chitso tsà koma ya skajiin-'nío tsoimì. ⁴⁰ Tsate na'nío xi tjt'aà'nío chitso; jñà kicha

ì xi gancho kjoàn, yaá kisìyijòjìin ndáchikon; kiskíjnda'ñó jñà yá xi síxáko nga fíko kixi chitso. Ikjoàn kiskímíitjen jè nikje xi sinchá tjo nga fàhitjen chitso. Ikjoàn tsibíts'ia nga kii kixi ñánda kijna nangui xi 'ñó 'ncha tsomì. ⁴¹Tanga yaá kii kaàjìin-'ñó ñánda 'ncha tsomì ya ijìin ndáchikon. Jè sko yá chitso, kiskaàjìin-'ñó; mì tì kii koma kisìhiníyá-ne. Ikjoàn kjòts'ia nga kjòxkoaya jè tàts'en chitso nga jè nga'ñó-la nandá kisixkoaya.

⁴²Jñà soldado mejèn kisik'en jñà xita xi kjo'in nchifì nga majìn-la nga konga ya ijìin ndáchikon. ⁴³Tanga jè xita sko-la soldado mikii kitsjaà'nde. Jè xi mejèn-la nga mì kiyá Pablo. Tà saá okixi kitsjaà kitsò:

—Yá xi ma-la nandá, kàtjì ítjòn mé-ne nga koma kijchò-ne ñánda nangui choòn, ⁴⁴ko jñá xita xi i'nga xi mì ma-la nandá, kàtjìsòn íteè ko tsà jñà yá xko-la chitso.

K'oaá s'ín komà-ne nga ndaà ijchò yije-jen ñánda nangui choòn.

Mé xi komàt'in Pablo k'e nga tsibìjna Malta

28 ¹K'e nga jye itjojiin-jen ndáchikon, kis'enojmí-najen nga ya i'nde jè, Malta 'mì. ²Jñà xita xi ya i'nde-la, ndaà kisìko-najen; tsibítse-najen ni'ín, ikjoàn kitsjaà'nde-najen nga kinìhiso-jen, nga jtsì tí'ba koa 'nchán choòn. ³Jè Pablo tsibíxkó chiba chikín kixi. K'e nga chinchájiin ni'ín jñà chikín, jngod ye itjokàjiin xi tíhonga nga 'ñó tsjè ni'ín; kiskine tsja Pablo. ⁴Jñà xita xi ya i'nde-la nga kijtseè nga ye tjohóngui-la tsja Pablo, kitsò-la xíkjín:

—Xit̄a jè, xit̄aá-la ma-la sík'en; naš'in ndaà kòbitjokàjiin ndáchikon, jè nea-ná xi t̄jín-la okixi, majin-la síkijnakon.

⁵Jè Pablo, tsibítsajneè tsja ya j̄iin ni'in; nimé xi komà-la.

⁶Ngats'ii xit̄a nchikoña-la mé hora k̄itjaya tsja koa mé hora kiyá Pablo. K'e nga kijtseè nga jye k̄jìn hora tsato nga nimé xi komà-la, k'jei' s'in kisikítsjeèn, kitsò:

—Jè Pablo, Nainá-la.

⁷Ya chrañàt'aà-la i'nde ñánda ijchò-jen, tseé nangui t̄jín xi ts'e xit̄a ítjòn-la i'nde Malta xi 'mì Publio. Jàn nachrjein tsitsajna-ko-jen; ndaà kiskoétjò-najen ko ndaà kisis'in-najen.

⁸Nachrjein koi, jè na'èn-la Publio, xk'é-né; ch'in t̄jnga t̄jín-la ko xojmá jní t̄ifa-la. Pablo kiikon; kiichjat'aà-la Nainá; ikjoàn tsohójnasòn-la tsja; jngoò k'a kjòndaà-ne. ⁹K'e nga kii'nchré j̄nà xit̄a xk'é-né xi t̄jín ya i'nde jè, t̄ikoā inchrobà ñánda t̄jina Pablo. Kjòndaà yijeé-ne. ¹⁰J̄nà xit̄a, ndaà kisis'in-najen. K'e nga jye titsachjoé jngoò-jen chitso nga jye titsahonguí-jen, j̄nà xit̄a kisik'a yijeé-najen ngats'ii tsojmì xi kochjeén-najen ya ndiyá.

K'e nga ijchò Pablo ján naxandá Roma

¹¹K'e nga jye tsato jàn sá nga titsajna-jen i'nde jè, ikjoàn tsanguì j̄jngoò k'a-jen. Tsitjaàs'en jngoò-jen chitso xi ján i'nde-la naxandá Alejandría xi t̄ikoā ya kisasijna ya indiì ndáchikon ts'e Malta j̄nà nachrjein cho 'nchán; isén ts'e Cástor ko Pólux t̄jít'aà. ¹²K'e nga ijchò-jen naxandá Siracusa, jàn nachrjein tsitsajna-jen. ¹³Tsanguì j̄jngoò k'a-jen; ijchò-jen skanda naxandá Regio. Xi komà inchijòn tsibíts'ia nga ts'a t̄jo xi inchrobà-ne i'nde sur. Ijchò jò nachrjein, ijchò-jen naxandá Puteoli. ¹⁴Yaá kiskaàkjoò i'nga-jen xit̄a xinguiáá xi it'aà ts'e Cristo xi kiichjako-najen nga tsitsajna-ko-jen jngoò xomàna. Xi komà iskan, ikjoàn tsanguì-jen skanda Roma. ¹⁵J̄nà xit̄a xinguiáá it'aà ts'e Cristo xi titsajna Roma, jyeé t̄j̄iin-la nga ya titsahonguí-jen; t̄jín xi ijchò kaña-najen ya nditsin Apio; t̄ikoā t̄jín xi ijchò kaña-najen ñánda 'mì Jàn Tabernas. Jè Pablo, k'e nga kijtseèxkon, tsjaá kis'e-la inima-la; kitsjaà-la kjòndaà Nainá. ¹⁶K'e nga jye titsajna-jen Roma, Pablo kits'i'nde-la nga tsibijna tajngoò ni'ya-la; ko tà jngoò soldado kisikinda.

Mé 'én xi kiichja Pablo k'e nga tsibijna Roma

¹⁷Nga komà jàn nachrjein nga ijchò-jen Roma, Pablo, tsibíxkóya jñà xit̃a sko-là xit̃a judío xi ya títajna. K'e nga jye j'iì yije, kitsò-là:

—Jñò xi xit̃a xinguiáá judío xi i títajnaà Roma, ján Jerusalén, kitsobà'ñó-na xit̃a, ikjoàn kisingatsja-na it'aà ts'e xit̃axá Roma nga tsibíndaàjiin-na. 'An, nímé jé xi tihotsjià it'aà ts'e xit̃a xinguiáá judío ko it'aà ts'e kjotíxoma-là xit̃a jchínga-ná. ¹⁸Jñà xit̃axá Roma nga tsibíndaàjiin-na, nímé jé xi kisakòt'aà-là it'aà ts'an. Mejèn kisikíjnandeíj-na nga mìkìi ok'in-là nga sùk'en-na. ¹⁹Tanga jñà xit̃a judío, mìkìi kòkjeín-là; k'oaá komà-ne nga 'an, kisijé nga jè kàtíndaàjiin-na jè César xi xit̃axá ítjòn ts'e Roma. 'An, nímé xi sije xi kondra ts'e naxandá-ná. ²⁰K'oaá ma-ne nga kòbìxkóya-nò mé-ne nga kichjàko-nò; koíi kjoa-là nga mokjeín-na it'aà ts'e kjoa xi títachiñá-lá xi xit̃a Israel 'mì-ná nga na'ño kichja tjt'aà'ñó-na.

²¹Jñà xit̃a judío kitsò:

—Ngajen, nímé xojon tíkaat'aà-najen xi kjoa tsiji xi ján Judea nchrobá-ne. Ngats'iì xit̃a judío xinguiáá xi nchif'iì, nímé 'én xi ch'o tsò nchitsjá-najen xi kjoa tsiji. ²²Mejèn-najen nga kiná'ya-jen kjoa xi níkítjiiin; ngajen, tíjiin-najen nga xkí xi ján chjajno-là xit̃a nga kondra fi-là jè ndiyá xit̃se xi ya tjaáyi.

²³Tsibijna jngod nachrjein-là xíkjin, mé nachrjein kixoña. K'e nga chixoña, kjin xit̃a ijchò ya ni'ya nánnda tíjna Pablo; ko jè Pablo tsakóya-là kós'in otíxoma Nainá, tsibíts'iaqo-ne nga sa tajñòya skanda kjònguixòn. Pablo kisikjeén xojon ts'e Moisés ko ts'e xit̃a xi kiichjaya ngajo-là Nainá nga tsakóya-là kó s'in tíchja mé-ne nga jñà xit̃a kàtakjeín-là it'aà ts'e Jesús nga jè xi Cristo. ²⁴Tjín xit̃a xi kòkjeín-là, tikoja tjín xi mìkìi kòkjeín-là. ²⁵Nga mìkìi kjòngásòn 'én-là koni s'in tsajoókjod, tsibíts'ia nga itjo ni'ya. K'ée kitsò-là Pablo:

—Ndaà kiichja Inima Tsjeè-là Nainá nga kisikjeén Isaías xit̃a xi kiichja ngajo-là kjòtseé nga kitsò-là jñà xit̃a jchínga judío:

²⁶T'in, kot'in-là jñà xit̃a naxandá:

Jñò, kiná'ya-nò tanga mìkìi kjoas'en-jiin-nò;
chítsejèn-nò tanga mìkìi jchaxkon.

27 Koí kjoa-là nga jñà xit̃a naxandá jè, kisitàjaajìin
 kjohítsjeèn-là,
 tsibíchjoàjto líká-là,
 t̃ikoa tsibíchjoà xkon,
 mé-ne nga mìkii skoe-ne,
 mìkii kji'nchré,
 t̃ikoa mìkii kjoas'en-jiin-là;
 majìn-là nga 'an fit'aà-na
 nga sindaà-na.

28 Jñò kàtasijiin-nò, nàchrjein i'ndeí, Nainá, ján tísíkasén-là jñà
 xi mìtsà xit̃a judío, kjondaà jè, mé-ne nga kitjokàjiin-ne kjo'in.
 Kò jñà xit̃a koi, kòkjeíin-là.

29 K'e nga jye okitsò Pablo, jñà xit̃a judío, k'e nga kiì-ne, ngui
 tà tsohótiyaá-ne 'én xi tsibénajmí Pablo.

30 Pablo, jò nó tsibìjna ni'ya xi kiskìña nga tsibíchjí. Yaá
 kisís'in-là ngats'iì xit̃a xi ijchòkon. 31 Kitjò'nde-là nga kiìchjaya
 kós'ín otíxoma Nainá t̃ikoa tsakóya it'aà ts'e Na'èn-ná
 Jesucristo. Mì yá xit̃a tsatekjáya-là.